

CD melléklet

HARC A LAKÁSMAFFIA ELLEN

Dokumentumok, javaslatok, határozatok és jogszabályok

Szerkesztő:

Dr. Dunavölgyi Szilveszter

II. Országgyűlési és kormányzati döntések

1. 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről
2. 2184/2004. (VII. 21.) Korm. határozat az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról
3. 42/2005. (V. 26.) OGY határozat az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozatban megjelölt feladatok teljesítéséről szóló beszámoló elfogadásáról
4. 53/2005. (VI. 4.) OGY határozat az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges további kormányzati intézkedésekről
5. 1068/2005. (VI. 30.) Korm. határozat az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges további kormányzati intézkedésekről
6. 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról
7. 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról
8. 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozat társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája rövid, közép- és hosszú távú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról (hatályon kívül helyezve)

71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről

Az ingatlanokkal, lakásbérleményekkel kapcsolatos visszaélések, melyeket - ellentétben a közvélekedéssel és a médiában megjelentekkel - nem egy, az ország egészére, vagy nagyobb területére kiterjedően tevékenykedő, maffia jellegű bűnszervezet, hanem kisebb-nagyobb, egy bizonyos elkövetési magatartásra szakosodott, időnként az erőszaktól sem visszariadó, egymástól független elkövetői csoportok követnek el, súlyos anyagi és lelki károkat okoznak a sértetteknek. Az ingatlan-visszaélések áldozatai az életük során megszerzett legjelentősebb vagyontárgyukat - lakásukat - és lakhatási lehetőségüket veszítik el, hajléktalanná - jobb esetben szívességi, megtúrt lakáshasználókká - válnak.

A lakóingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban elkövetett bűncselekmények, visszaélések a társadalom széles rétegeiben nagy fokú veszélyérzetet keltenek, s az ingatlan-nyilvántartás közhitelességébe, végső soron pedig a jogrendszerbe vetett bizalmat áshatják alá.

Az ingatlanokkal kapcsolatos visszaélések megakadályozása alapvető érdeke a magyar társadalomnak, az Országgyűlésnek, a Kormánynak, az eljáró hatóságoknak, az ingatlanügyletekben részt vevő közreműködőknek, ezek szakmai szervezeteinek.

A jelenség elleni eredményes küzdelem széles körű összefogást igényel, és az erre jogosult és köteles szervek összehangolt együttműködését feltételezi úgy a jogalkotás, mint a jogalkalmazás terén, ezért az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy

I. Évente számoljon be az Országgyűlésnek az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorítása és az ingatlan-visszaélések megelőzése érdekében megtett intézkedéseiről, jogalkotási, jogalkalmazási teendői ellátásáról, ezek hatásáról, további feladatairól.

Határidő: 2004. december 31., illetve folyamatos

II. Biztosítsa, hogy az Igazságügyi Minisztérium és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

1. Folytassa a megkezdett tárgyalásokat - az anyagi, személyi és egyéb feltételek felméréseivel, elemezve az EU tagországok ingatlan-nyilvántartási rendszereit is - a jelenleg egységes ingatlan-nyilvántartás kettéválasztásának lehetőségéről a hatékonyabb és az uniós követelményekhez illeszkedő megoldás kialakítása érdekében,

Határidő: 2004. december 31., illetve folyamatos

2. Folyamatosan elemezze, hogy a hatályos magyar ingatlan-nyilvántartási szabályozás mennyiben felel meg a más EU tagállamok gyakorlatának, s mennyiben biztosítja polgáraik számára is az átláthatóságot és követhetőséget,

Határidő: 2005. április 30., utána évenként

3. Vizsgálja meg, hogy

a) milyen közbenső intézményesített eljárással lehetne ellenőrizni a már kiadott, de még jogerőre nem emelkedett ingatlan-nyilvántartási határozatokat,

b) kialakítható-e az ingatlan-nyilvántartás eljárási szabályainak olyan, a cégbíróági eljáráshoz hasonló - újraszabályozása, mely az ügyintézés és regisztrációt látványosan meggyorsítaná.

Határidő: 2004. december 31.

4. A Belügyminisztériummal együttműködve gondoskodjék az ingatlanforgalomban használatos bélyegzőkkel való visszaélés lehetőségének megszüntetéséről, közjegyzői, ügyvédi jogosultságot igazoló, valamint a „szárazbélyegzők” előállítás, használati rendjének szigorításáról, újraszabályozásáról.

Határidő: 2004. december 31.

5. Készítsen javaslatot arra vonatkozóan, hogy az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény úgy módosuljon, hogy biztosítsa az illetékek hatékonyabb beszedését, a kintlévőségek felhalmozódásának jelentős csökkentését azáltal, hogy az illetékelőleg megfizetéséig az ingatlan továbbértékesítését a törvény tiltsa meg.

Határidő: 2004. szeptember 30.

III. Tegye lehetővé, hogy az Igazságügyi Minisztérium

1. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosítási javaslatának előkészítésekor vegye figyelembe az ingatlan-nyilvántartás hiányosságaira vonatkozó, az ügynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró közös albizottság által tett megállapításokat, kiemelten vizsgálja meg, hogy

- a) a még nem jogerős első fokú határozat alapján történő bejegyzés, ennek a tulajdoni lapon való feltüntetése megfelel-e a hatályos jogi szabályozásnak, nem sért-e jóhiszeműen szerzett jogokat,
- b) a jogerő beálltáról való értesítés elmaradása nem sért-e ügyféli érdekeket,
- c) az ingatlan-nyilvántartási eljárásban szükséges, illetve alkalmazható-e az az államigazgatási eljárásokban rendszeresített jogerősítési záradékolás,

Határidő: 2004. december 31.

2. A jogszabály-előkészítés során gondoskodjon arról, hogy az ügyvédekre, közjegyzőkre, a bírósági végrehajtókra és a kamaráik működésére vonatkozó jogszabályok megfelelő eszközöket biztosítsanak a jogszabályokat megsértő tagokkal szemben, valamint a tagok működésének ellenőrzésére és az esetleges jogsértések megelőzésére,

Határidő: folyamatos

3. Határozza meg, hogy az ügyvédi, bírósági végrehajtói és közjegyzői szakma tekintetében milyen jogszabályi változtatás, egyéb intézkedés szükséges ahhoz, hogy - adatvédelmi szempontból is aggálytalanul - megfelelő ügyfeladatok álljanak rendelkezésükre on-line szolgáltatásba történő bekapcsolásuk révén,

Határidő: 2004. június 30.

4. Vizsgálja meg a bírósági végrehajtási ingatlanárverések szabályozottságát, az árverések semleges környezetben, jól szervezett módon történő lebonyolítására alkalmas, ezáltal szélesebb vevőkört vonzó és nagyobb eredményességet garantáló árverési csarnok intézménye létrehozásának szükségességét, valamint a létrehozás és működtetés jogszabályi, technikai és pénzügyi feltételeit,

Határidő: 2004. december 31.

5. Az ügynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság, valamint az Országos Kriminológiai Intézet kutatási jelentése alapján tekintse át a Polgári Törvénykönyv, továbbá a Büntető Törvénykönyvről, a Polgári perrendtartásról, a büntetőeljárásról, a bírósági végrehajtásról és a szabálysértésekről szóló törvények szabályozási rendszerét, s kezdje meg a szükséges módosítások előkészítését,

Határidő: 2004. december 31.

6. A Belügyminisztériummal közösen dolgozza ki az ingatlanközvetítési és -forgalmazási tevékenység megkezdéséhez és gyakorlásához szükséges - az ügynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság jelentésében is szorgalmazott - szigorúbb, az ügyfelek számára nagyobb biztonságot nyújtó feltételeinek rendszerét,

Határidő: 2004. december 31.

IV. Gondoskodjék arról, hogy a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

1. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény és annak végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet átfogó felülvizsgálata során - az ügynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság jelentésében foglaltak figyelembevételével - tekintse át a földhivatalok ingatlan-nyilvántartási tevékenységének szabályozottságát, tegyen javaslatot az újraszabályozásra, illetve végezze el a szükséges módosításokat,

Határidő: 2004. december 31.

2. Állítsa helyre az ország egész területén az ingatlan-nyilvántartás jogszabályokban meghatározott naprakésztségét, biztosítsa a földhivatali ügyintézés szakszerűségét és megbízhatóságát:

a) folyamatosan ellenőrizze, hogy a földhivatalok által követett gyakorlat mindenben megfelel-e a hatályos jogszabályi előírásoknak,

b) vizsgálja meg, hogy a földhivatali ügymenetmodellek, informatikai megoldások aggálytalanul kielégítik-e a jogszabályi követelményeket - különös tekintettel az eljárási határidőkre, a személyesen leadott, illetve a postai úton beérkezett ügyiratok nyomon követhető iktatására, s ellenőrizhető kezelésükre, az illetéktelen és jogosulatlan vezetői, ügyintézői beavatkozás lehetőségének kizárására,

c) vizsgálja meg, hogy a cégbíróságnál bevezetett és hatékonyan működő számítógépes informatikai rendszer mennyiben és milyen módon adaptálható az ingatlan-nyilvántartásra,

d) folytassa a megkezdett tárgyalásokat a Belügyminisztériummal az ingatlan-nyilvántartási, anyakönyvi és lakcímadatainak egyeztetéséhez szükséges informatikai rendszer kialakítására,

e) vizsgálja meg, hogy kialakítható-e a jelenlegi 116 helyen található helyett egy, egységes ingatlan-nyilvántartási adatbázis, illetve, hogy a jelenlegi ingatlan-nyilvántartási adatbázis mennyiben felel meg a közigazgatási reformmal szemben támasztott követelményeknek,

Határidő: 2004. december 31., illetve folyamatos

3. Követelje meg, hogy a földhivatalok vezetői mindent tegyenek meg a visszaélések kiszűréséért, a korrupt ügyintézők eltávolításáért, a hivatalok jó hírének helyreállításáért,

Határidő: azonnal, illetve folyamatos

4. Következtesen lássa el a feladat- és hatásköréből adódó, a földhivatali vezetők irányában fennálló kötelezettségeit,

Határidő: azonnal, illetve folyamatos

5. Mérje fel a földhivataloknál jelentkező ügyirathátralék teljes feldolgozásához, a folyamatos, az előírásoknak mindenben megfelelő munkavégzéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételeket, s a Pénzügyminisztériummal együttműködve teremtsen meg ennek anyagi fedezetét,

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése

6. Vizsgálja meg, hogy

a) az alapos polgári jogi felkészültséget igénylő ingatlan-nyilvántartási tevékenység milyen mértékben teszi szükségessé a földhivatali dolgozók esetében a jogi végzettséget, s

b) mennyiben és mikorra válhat alkalmazási követelménnyé a földhivatalokban a jogi végzettség az egyes vezető beosztások esetében (osztályvezető, osztályvezető-helyettes),

Határidő: 2004. december 31.

7. A Magyar Ügyvédi Kamarával, s a Magyar Országos Közjegyzői Kamarával együttműködve biztosítsa a földhivatalok számára az ügyvédi és közjegyzői közreműködési, ellenjegyzési jogosultság ellenőrzésének on-line rendszerű lehetőségét, valamint a szigorú számadású nyomtatványként kezelt ingatlanügyi okiratpapír bevezetésének szükségességét és lehetőségét,

Határidő: 2004. augusztus 31.

8. Adjon rendszeres és alapos tájékoztatást az ország lakosságának az ingatlan-nyilvántartás aktuális helyzetéről, az ingatlan-visszaélések visszaszorítása érdekében tett minisztériumi, földhivatali intézkedések hatásáról,

Határidő: 2004. június 30., utána félévente

9. A Pénzügyminisztériummal együttműködve vizsgálja meg a Fővárosi Kerületek Földhivatala decentralizálásának tárgyi, személyi és pénzügyi lehetőségét, tegyen javaslatot a megvalósítás ütemezésére.

Határidő: 2005. június 30., illetve a 2006. évi költségvetési javaslat előterjesztése

V. Biztosítsa, hogy a Belügyminisztérium

1. Az Igazságügyi Minisztériummal együttműködve segítse elő az ügyészségek és a rendőri szervek egységes, az egész országra kiterjedő adatgyűjtő és elemző informatikai rendszerének - adatvédelmi szempontból is aggálytalan - kialakítását és működtetését,

Határidő: 2004. december 31.

2. Szorgalmazza az országos rendőrfőkapitánynál, hogy a rendőri szervek

a) kellő súllyal kezeljék az önkormányzati tulajdonú bérlakásokra elkövetett visszaélések ügyét is, s

b) következetesen lépjenek fel a bérlakást tulajdonként eladni kívánó személyek, szervezetek ellen,

Határidő: 2004. június 30., illetve folyamatos

3. Dolgozza ki - az anyagi fedezet biztosítása mellett - az önkormányzatoknál működő ügyfélszolgálati irodák részvételi lehetőségét az ingatlan-nyilvántartási szolgáltatásban,

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése

4. A Magyar Ügyvédi Kamarával, s a Magyar Országos Közjegyzői Kamarával együttműködve biztosítsa az ügyvédek és a közjegyzők számára az ügyfelek személyazonosságának ellenőrzésének on-line rendszerű lehetőségét,

Határidő: 2004. augusztus 31.

5. A digitális bélyegzőhasználat általános megvalósulásáig is szabályozza - hasonlóan a korábbi gyakorlathoz - a hivatali bélyegzők használatát,

Határidő: 2004. június 30.

6. Nyújtson szakmai segítséget azon önkormányzatoknak, melyek önként vállalt feladatként jogi, ingatlanközvetítési segítséget is nyújtanak - anyagi lehetőségük függvényében - a náluk jelentkező rászorult, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység áldozatainak minősülő személyeknek,

Határidő: 2004. december 31.

7. A Pénzügyminisztériummal közösen dolgozza ki annak feltételeit, hogy a 2005. évi költségvetés állami támogatást nyújtson - akár normatív finanszírozással, akár pályázati úton - az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység áldozatait lakással, vagy más módon segítő önkormányzatok részére,

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése

8. Gondoskodjék arról, hogy az 1993. évi LXXVIII. törvény (Lakástörvény) a lakásbérlok fokozottabb védelme érdekében

- a) egyértelműbb eligazítást adjon az önkormányzatoknak a helyi lakásrendelet megalkotásához,
- b) pontosítsa az önkormányzatok tulajdonosi joggyakorlásának feltételeit, s ehhez
- c) részletesebb eljárási szabályokkal adjon segítséget,

Határidő: 2005. december 31., illetve folyamatos

9. A közigazgatási hivatalokon keresztül biztosítsa a következetes fellépést a nem kellő körültekintéssel megalkotott, s ezáltal az úgynevezett lakásmaffia-tevékenységet elősegítő helyi lakásrendeleti szabályozás ellen.

Határidő: 2005. december 31., illetve folyamatos

VI. Gondoskodjék arról, hogy az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium

1. A Pénzügyminisztériummal közösen vizsgálja meg a krízishelyzetbe került családok esetében a válságmenedzselés központi költségvetési támogatással, az önkormányzatok részvételével megvalósuló lehetőségét, a rendkívüli élethelyzetben adható kiemelt összegű támogatás nyújtásának feltételeit.

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése, illetve folyamatos

VII.

1. Teremtse meg az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység vétkes és rászorult kárvalloktai számára - újbóli életkezdésük biztosítása érdekében - a központi állami - civil segítségnyújtás anyagi háttérét, vizsgálja meg a szigorúan ellenőrzött felhasználású, visszatérítendő és/vagy vissza nem térítendő támogatás lehetőségét - alapítvány, közalapítvány, közhasznú társaság vagy más alkalmas formában,

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése

2. A 2005. évi költségvetésben biztosítsa a felhalmozott földhivatali ügyirathátralék feldolgozásához szükséges fedezetet, s ezt követően folyamatosan gondoskodjék a földhivatalok ingatlan-nyilvántartási tevékenységéhez szükséges anyagi, technikai, személyi feltételek költségvetési fedezetéről,

Határidő: 2005. évi költségvetési javaslat előterjesztése, illetve folyamatos

3. Vizsgálja meg, hogy

- a) az ún. lakásmaffia-tevékenység kapcsán az elkövetői körnek milyen illeték- és adófizetési kötelezettsége keletkezhetett, s megtörtént-e a kötelezettség teljesítése,
- b) mérje fel, hogy milyen mértékű adóhiányt eredményeznek az „illegális” ingatlan- és lakásbérbeadások,
- c) s a felmérések alapján tegye meg a szükséges intézkedéseket,

Határidő: 2004. december 31.

4. Kérje fel a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét, hogy vizsgálja meg

- a) a hitelintézetek lakáscélú jelzálog-hitelezésnél alkalmazott hitelbírálatának gyakorlatát, különös tekintettel azokra az esetekre, ahol a hitel fedezetét végrehajtás alá vonták, valamint
- b) az ügyvédi tevékenység kötelező biztosítását végző biztosító kárrendezési gyakorlatát, különös tekintettel az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység körébe sorolható esetekben.

Határidő: 2004. december 31.

VIII. Az Országgyűlés felkéri a Legfőbb Ügyészt, hogy az V. 1. pont végrehajtásában működjön közre.

2184/2004. (VII. 21.) Korm. határozat

az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról

I. Az Alkotmánybíróság döntéseiből adódó feladatok

1. Az Alkotmánybíróság 1/2004. (II. 12.) AB határozatában megállapította, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet keletkezett annak következtében, hogy az Országgyűlés a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvényben nem teljeskörűen állapította meg a bányatelek területén fekvő ingatlanok tulajdonosai tulajdonhoz való jogának védelmét szolgáló, a tulajdonkorlátozás arányosságát biztosító garanciális rendelkezéseket. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: gazdasági és közlekedési miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 20.

2. Az Alkotmánybíróság 8/2004. (III. 25.) AB határozatában megállapította, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 91. § (1) bekezdése, 295. § (1) és (2) bekezdése, valamint 296. §-a alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisítette. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: belügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 20.

3. Az Alkotmánybíróság 9/2004. (III. 30.) AB határozatában megállapította, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 54. § *h)* pontja, *i)* pontjának „vagy más veszélyes eszköz” és „vagy a más veszélyes eszköz” szövegrészei, továbbá *j)* pontja alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisítette. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 20.

4. Az Alkotmánybíróság 12/2004. (IV. 7.) AB határozatában mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, mert a törvényhozó nem biztosította azokat a jogállami garanciákat, amelyek a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. § (5) bekezdésében szabályozott közérdekű adatok megismerését lehetővé teszik. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 27.

5. Az Alkotmánybíróság 14/2004. (V. 7.) AB határozatában megállapította, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 527. § (2) bekezdése, (3) bekezdése és (5) bekezdése, valamint az 529. § (1) bekezdése alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisítette. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 27.

6. Az Alkotmánybíróság 15/2004. (V. 14.) AB határozatában megsemmisítette a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 121. § (3) bekezdését, miután megállapította, hogy a rendelkezés nemzetközi szerződésbe ütközik. Az érintett miniszterek vizsgálják meg az Alkotmánnyal összhangban álló újraszabályozás lehetőségét, és a vizsgálat eredményétől függően készüljön előterjesztés.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
pénzügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. szeptember 30.

7. Az Alkotmánybíróság 22/2004. (VI. 19.) AB határozatában megállapította, hogy a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény 14. § (1) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenes, ezért azt megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében foglalt, a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jogot sértő alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy az Országgyűlés nem állapította meg a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényben a személy- és vagyoni tevékenység körében a titoktartási kötelezettséget és az adatkezelési szabályokat. Az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet 2004. december 31. napjáig szüntesse meg. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 27.

8. Az Alkotmánybíróság 65/2003. (XII. 18.) AB határozatában megállapította, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (2) bekezdésének *g)* pontja, továbbá 38. § (1) bekezdésének „vagy az őrizetbe vett személy érdeke (ittasság vagy más okból ön- vagy közveszélyes állapotban van)” szövegrésze alkotmányellenes, ezért azokat megsemmisítette. Készüljön előterjesztés az alkotmányos szabályozás érdekében.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. október 20.

II. Az Országgyűlés döntéseiből adódó feladatok

1. Az új szövetkezetekről szóló 2000. évi CXLI. törvény módosítására vonatkozó 2003. évi CV. törvény 3. §-ának (2) bekezdésében foglaltak alapján a kihirdetést követő második év végéig törvényt kell alkotni az egységes szövetkezeti szabályozás érdekében.

Felelős: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
belügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
Határidő: 2005. augusztus 31.

2. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény IV. fejezetében foglalt rendelkezések alapján a Kormánynak két évente el kell készítenie és jóváhagyásra az Országgyűlés elé kell terjesztenie a Köztársasági Esélyegyenlőségi Programot, továbbá a Program teljesítéséről a tárgyidőszakot követő egy éven belül tájékoztatást kell adnia az Országgyűlés felé.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: - a program kidolgozására: első alkalommal 2004. augusztus 31., majd ezt követően két évente
- a program végrehajtásáról való tájékoztatásra: első alkalommal 2007. augusztus 31., majd ezt követően két évente

3. Az Egészségügyi Világszervezet Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezményének megerősítéséről szóló 8/2004. (III. 10.) OGY határozat 4. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak a Keretegyezmény kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elé kell terjesztenie.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: az Egészségügyi Világszervezet Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezményének hatálybalépését követően

4. A „Távközlési erőforrások biztosításáról katasztrófaelhárítás és mentés céljaira” tárgyú Tamperei Egyezmény megerősítéséről szóló 9/2004. (III. 10.) OGY határozat 4. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak az Egyezmény kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elé kell terjesztenie.

Felelős: informatikai és hírközlési miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: a Tamperei Egyezmény hatálybalépését követően

5. A Bernben, 1980. május 9-én kelt Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott, 1999. június 3-án kelt Jegyzőkönyv megerősítéséről szóló 10/2004. (III. 10.) OGY határozat 4. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak a Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elé kell terjesztenie.

Felelős: gazdasági és közlekedési miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: a Jegyzőkönyv hatálybalépését követően

6. A veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADN) megerősítéséről szóló 11/2004. (III. 10.) OGY határozat 4. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak a Megállapodás kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elé kell terjesztenie.

Felelős: gazdasági és közlekedési miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: a Megállapodás hatálybalépését követően

7. Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank létrehozásáról szóló Megállapodás módosításának jóváhagyásáról szóló 55/2004. (V. 25.) OGY határozat 3. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak a módosítás kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elé kell terjesztenie.

Felelős: pénzügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank létrehozásáról szóló Megállapodás módosításának hatálybalépését követően

8. A Magyar Honvédség hosszú távú fejlesztésének irányairól szóló 14/2004. (III. 24.) OGY határozat 10. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak ki kell dolgoznia és az Országgyűlés elé kell terjesztenie az önkéntes, professzionális haderőre történő áttéréshez, valamint a haderő 2004-2013 közötti fejlesztéséhez szükséges törvényjavaslatokat, továbbá el kell készítenie a végrehajtás programját, terveit.

Felelős: honvédelmi miniszter

igazságügyminiszter

Határidő: a törvényjavaslatok tekintetében első alkalommal 2004. október 27-ig, azt követően folyamatosan

9. A Magyar Honvédség hosszú távú fejlesztésének irányairól szóló 14/2004. (III. 24.) OGY határozat 11. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak írásban be kell számolnia az Országgyűlés Honvédelmi bizottsága felé az országgyűlési határozat végrehajtásáról.

Felelős: honvédelmi miniszter

Határidő: minden év március végéig

10. A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 12. §-ában foglalt rendelkezések alapján a Kormánynak két évente az Országgyűlés elé kell terjesztenie a gazdasági és közlekedési miniszter által kidolgozott, a kis- és középvállalkozások helyzetét, gazdálkodási feltételrendszerét, a vállalkozásfejlesztés érdekében megtett intézkedéseket, valamint a részükre nyújtott állami támogatások eredményeit bemutató jelentést.

Felelős: gazdasági és közlekedési miniszter

pénzügyminiszter

Határidő: első alkalommal 2005. október 31., majd ezt követően két évente

11. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.1. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak a közoktatás finanszírozási, döntési és felelősségi rendszerében fellelhető problémák orvoslására javaslatot kell tennie, és javaslatait az Országgyűlés Oktatási és tudományos bizottsága felé el kell juttatnia.

Felelős: oktatási miniszter

pénzügyminiszter

belügyminiszter

esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter

Határidő: 2004. szeptember 15.

12. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.4. pontjában foglaltak szerint a Kormánynak fel kell mérnie, milyen mértékben képesek az iskolák megfelelni az átjárhatóság követelményeinek, a vizsgálat alapján készített intézkedési tervről és a vizsgálat eredményéről tájékoztatnia kell az Országgyűlést.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: 2005. július 1.

13. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.5. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak olyan állami ellenőrzési, mérési és értékelési rendszert kell kialakítania, amely garanciát biztosít a fiatalok - oktatásuk, nevelésük, művelődésük színvonalára vonatkozó - alkotmányos alapjogainak érvényesülésére, és erről tájékoztatnia kell az Országgyűlés Oktatási és tudományos bizottságát.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: 2005. április 1.

14. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.6. pontjában foglaltak szerint a Kormánynak ki kell dolgoznia azt a finanszírozási rendszert, amely garantálja a gyermekek esélyegyenlőségét, valamint a lelkiismereti és vallásszabadság érvényesülését az iskolaválasztás tekintetében, a javaslatokról és tervekről tájékoztatnia kell az Országgyűlés Oktatási és tudományos bizottságát.

Felelős: oktatási miniszter

pénzügyminiszter

belügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter

Határidő: 2004. december 1.

15. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.7. pontja felhívja a Kormányt, hogy dolgozza ki az iskolafenntartó önkormányzatok képviselő-testületeinek oktatással-neveléssel kapcsolatos döntéseit előkészítő eseti és állandó szakértők alkalmazásának jogszabályi és pénzügyi feltételeit a 2005. évi költségvetés tervezési időszakára.

Felelős: oktatási miniszter
pénzügyminiszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2004. szeptember 22.

16. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.8. pontjában foglaltak alapján a Kormánynak koncepciót kell kidolgoznia az alapfokú oktatás terén tapasztalható demográfiai csökkenés hatásának ismeretében a hasonló folyamatok előtt álló középfokú oktatás várható problémáinak kezelésére, javaslatait az Országgyűlés elé kell terjesztenie, és vitára kell bocsátania.

Felelős: oktatási miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter

Határidő: 2004. december 1.

17. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.9. pontjában foglaltak értelmében a Kormánynak át kell tekintenie a közoktatási intézmények átszervezésével, bezárásával, más fenntartó részére történő átadásával kapcsolatos jogszabályokat, javaslatait pedig az Országgyűlés Oktatási és tudományos bizottsága elé kell terjesztenie.

Felelős: oktatási miniszter
pénzügyminiszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2004. szeptember 15.

18. Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.10. pontjában foglaltak szerint a Kormánynak naprakész kiadványt kell készítenie az oktatás-nevelési intézmények átszervezése során keletkezett érdeksérelmek megelőzésére és orvoslására, amelyből minden iskolafenntartó és valamennyi érintett közérthető formában megismerheti a közoktatásra vonatkozó jogszabályokat és a jogorvoslat lehetőségét. A kiadványt az Országgyűlés Oktatási és tudományos bizottsága elé kell terjesztenie.

Felelős: oktatási miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter

Határidő: 2004. szeptember 15.

19. Az Országgyűlés és a Kormány európai uniós ügyekben történő együttműködéséről szóló 2004. évi LIII. törvény 7. § (4) bekezdése alapján a Kormánynak évente tájékoztatnia kell az Országgyűlés plenáris ülését a Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről és az európai integráció helyzetéről.

Felelős: európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter
[a 33/2004. (V. 1.) ME határozat 1. pontja alapján a miniszteri státusz betöltéséig a feladat felelőse a külügyminiszter]
Határidő: 2005. március 31.

20. A Gazdasági Versenyhivatal 2003. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló beszámoló elfogadásáról szóló 70/2004. (VI. 22.) OGY határozat második francia bekezdése értelmében a Kormánynak ki kell dolgoznia a szükséges törvénymódosításokat ahhoz, hogy a kábeltelevíziós szolgáltatások piacán is az elektronikus hírközlésről szóló törvényben előírt és az uniós előírásoknak is megfelelő piacsabályozási elvek érvényesüljenek.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
informatikai és hírközlési miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2005. május 31.

21. Előterjesztést kell készíteni az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

a) II/1., 3-4. pontjai, valamint III/1. pontja tárgyában

Felelős: igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: 2004. december 31.

b) II/2. pontja tárgyában

Felelős: igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: 2005. április 30., utána évenként

c) II/5. pontja tárgyában

Felelős: igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
pénzügyminiszter
belügyminiszter
Határidő: 2004. szeptember 30.

22. Teljesíteni kell az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

a) III/3. pontja szerinti feladatot

Felelős: igazságügyminiszter

b) IV/3., 4., 7. és 8. pontjai szerinti feladatot

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

c) V/2., 4. és 5. pontjai szerinti feladatot

Felelős: belügyminiszter
Határidő: azonnal

23. Teljesíteni kell az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az ügynevezett lakásmaffia tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

a) IV/5. pontja szerinti feladatot

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
pénzügyminiszter

b) V/3. és 7. pontja szerinti feladatot

Felelős: belügyminiszter
pénzügyminiszter

c) VI/1. pontja szerinti feladatot

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
pénzügyminiszter

d) VII./1. és 2. pontja szerinti feladatot

Felelős: pénzügyminiszter
Határidő az a)-d) feladatokra: a 2005. évi költségvetési javaslat keretében

24. A 22. és 23. pont alatti feladatok teljesítéséről a tárcák 2004. október 31-ig tájékoztassák az Igazságügyi Minisztériumot az Országgyűléshez történő beszámoló előkészítése érdekében. A beszámólóról szóló előterjesztést az Igazságügyi Minisztérium készíti el.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2004. november 30.

25. Teljesíteni kell az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az ügynevezett lakásmaffia tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

a) III/4., 5. és 6. pontja szerinti feladatot

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter (a III/6. pont tekintetében)

b) IV/1., 2. és 6. pontja szerinti feladatot

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

c) V/1. és 6. pontja szerinti feladatot

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter (az V/1. pont tekintetében)

d) VII/3. és 4. pontja szerinti feladatot

Felelős: pénzügyminiszter
Határidő az a)-d) pontokra: 2004. december 31.

26. Teljesíteni kell az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozat

a) III/2. pontja szerinti feladatot

Felelős: igazságügyminiszter

Határidő: folyamatos

b) IV/9. pontja szerinti feladatot

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

pénzügyminiszter

Határidő: 2005. június 30.

c) V/8. és 9. pontja szerinti feladatot

Felelős: belügyminiszter

Határidő: 2005. december 31.

27. A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy e határozat 25. c) pontja szerinti feladat végrehajtásában működjön közre.

28. Az e határozat 24. pontja szerinti országgyűlési beszámoló elfogadását követően a további tennivalókról előterjesztést kell készíteni.

Felelős: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. június 30.

42/2005. (V. 26.) OGY határozat

az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozatban megjelölt feladatok teljesítéséről szóló beszámoló elfogadásáról

1. Az Országgyűlés elfogadja az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozatban megjelölt feladatok teljesítéséről szóló beszámolót.
2. Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba.

53/2005. (VI. 4.) OGY határozat

az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges további kormányzati intézkedésekről

I. Az Országgyűlés - tekintettel arra, hogy az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatos visszaélések megakadályozása, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorítása továbbra is alapvető társadalmi érdek, s arra, hogy az ingatlan-visszaélések más módon életük újrakezdéséhez segítséget nem kapó áldozatai számára meg kell teremteni a támogatásnyújtás feltételeit - felkéri a Kormányt, hogy

1. folytassa - az anyagi, személyi és egyéb feltételek felmérésével, az Európai Unió tagállamai ingatlan-nyilvántartási rendszereinek tanulmányozásával - a jelenleg egységes ingatlan-nyilvántartás szervezeti, irányítási feltételeinek felülvizsgálatára vonatkozó előkészítő munkálatokat a hatékonyabb és az uniós követelményekhez illeszkedő megoldás kialakítása érdekében;

2. elemezze, hogy a hatályos magyar ingatlan-nyilvántartási szabályozás mennyiben felel meg a más európai uniós tagállamok gyakorlatának, s mennyiben biztosítja a polgárok számára az átláthatóságot és követhetőséget;

3. a) készítse elő a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény, az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, illetve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény módosítását olyan tartalommal, amely a közjegyzők, az ügyvédek és a bírósági végrehajtók számára lehetővé teszi saját gépi adatfeldolgozó eszközzel a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal nyilvántartásához történő csatlakozást a személyazonosság ellenőrzése érdekében, és rendezi az ennek eredményeként beszerzett adatok felhasználását, valamint a csatlakozási engedély megadására irányuló eljárást,

b) biztosítsa, hogy az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége érdekében a földhivatalok hitelt érdemlően ellenőrizhessék az okiratot szerkesztő ügyvédek és közjegyzők ez irányú jogosultságának fennállását,

c) folyamatosan vizsgálja, hogy az ügyvédekre, közjegyzőkre, bírósági végrehajtókra és a kamaráikra vonatkozó jogszabályi előírások kellő módon biztosítják-e az ingatlan-visszaélésekben való részvétel, közreműködés megakadályozását, illetve szankcionálását, s

d) biztosítsa, hogy a körzeti földhivatal (a fővárosban a Fővárosi Kerületek Földhivatala) közjegyző, ügyvéd (a továbbiakban együtt: kérelmező) erre vonatkozó kérelmének benyújtásától - mely alkalommal ismertetni kell a visszaélés gyanújára okot adó körülményeket - vezessen kimutatást azon beadványokról, melyekből az tűnik ki, hogy a kérelmező az ügyben okiratszerkesztőként, ellenjegyzőként vagy jogi képviselőként eljár, s ennek tartalmáról adjon tájékoztatást a kérelmezőnek;

4. a) biztosítsa, hogy a bírósági végrehajtási ingatlanárverések ellenőrzött és szervezett módon, biztonságos körülmények között bonyolódjanak, s

b) vizsgálja meg az árverési csarnok létrehozásának és működtetésének megvalósítási lehetőségeit;

5. vizsgálja meg az új szabálysértési kódex előkészítése, a Polgári Törvénykönyvről, a Büntető Törvénykönyvről, a polgári perrendtartásról, a büntetőeljárásról, továbbá a bírósági végrehajtásról szóló törvények újraszabályozása során az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorítását elősegítő jogintézmények normaszövegbe való beépítésének szükségességét;

6. gondoskodjon arról, hogy az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény és annak végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet átfogó felülvizsgálata során - az úgynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság jelentésében foglaltak figyelembevételével - kerüljön áttekintésre a földhivatalok ingatlan-nyilvántartási tevékenységének szabályozottsága, továbbá tegyen javaslatot az újraszabályozásra, illetve végezze el a szükséges módosításokat;

7. a) gondoskodjon az ország egész területén az ingatlan-nyilvántartás jogszabályokban meghatározott naprakésztségének helyreállításáról, továbbá biztosítsa a földhivatali ügyintézés szakszerűségét és megbízhatóságát, s folyamatosan ellenőrizze, hogy a földhivatalok által követett gyakorlat mindenben megfelel-e a hatályos jogszabályi előírásoknak, illetve, hogy a földhivatali ügymenetmodellek, informatikai megoldások aggálytalanul kielégítik-e a jogszabályi követelményeket - különös tekintettel az eljárási határidőkre, az iktatási rendre, s az illetéktelen és jogosulatlan vezetői, ügyintézői beavatkozás lehetőségének kizárására, továbbá

b) a 2006. évi költségvetésben biztosítsa a földhivataloknál még fennálló ügyirathátralék feldolgozásához, s az a) pontban jelzett naprakésztség fenntartásához szükséges tárgyi, személyi, technikai feltételek pénzügyi fedezetét;

8. vizsgálja meg az egységes ingatlan-nyilvántartási adatbázis megvalósításának lehetőségeit;

9. a 2006. évi költségvetésben biztosítsa a földhivatalok által végzett, az ügyvédi és közjegyzői közreműködési, ellenjegyzési jogosultság ellenőrzéséhez szükséges technikai fejlesztések fedezetét;

10. a) gondoskodjon a földhivataloknál a visszaélések kiszűréséről, a korrupt ügyintézők eltávolításáról, a hivatalok jó hírének helyreállításáról; továbbá lássa el a feladat- és hatásköréből adódó, a földhivatali vezetők irányában fennálló kötelezettségeit,

b) adjon rendszeres és alapos tájékoztatást az ország lakosságának az ingatlan-nyilvántartás aktuális helyzetéről, az ingatlan-visszaélések visszaszorítása érdekében tett minisztériumi, földhivatali intézkedések hatásáról, továbbá

c) tegye alkalmazási feltétellé a jogi végzettséget meghatározott földhivatali vezetői beosztásoknál, s biztosítsa, hogy minél több jogi végzettségű földhivatali ügyintéző végezze az alapos polgári jogi felkészültséget igénylő ingatlan-nyilvántartási tevékenységet;

11. a) gondoskodjon az országos rendőrfőkapitány megkeresésével arról, hogy a rendőri szervek kellő súllyal kezeljék az önkormányzati tulajdonú bérlakásokra elkövetett visszaélések ügyét is, és lépjenek fel a bérlakást tulajdonként eladni kívánó személyek, szervezetek ellen, továbbá

b) a legfőbb ügyéssel együttműködve segítse elő az ügyészségek és rendőri szervek egységes, az egész országra kiterjedő adatgyűjtő és elemző informatikai rendszerének - adatvédelmi szempontból is aggálytalan - kialakítását és működtetését;

12. dolgozza ki - az anyagi fedezet biztosítása mellett - az önkormányzatoknál működő ügyfélszolgálati irodák részvételi lehetőségét az ingatlan-nyilvántartási szolgáltatásban;

13. a) vizsgálja meg a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény módosítása során az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorítását elősegítő jogintézmények normaszövegbe való beépítésének szükségességét, ennek során gondoskodjék arról, hogy az önkormányzat a szociális helyzet szerinti bérbeadás esetén az ilyen helyzet létrejöttét megelőző személyes vagy más körülményre hivatkozva a szociálisan rászoruló családokat, személyeket - és ezen belül az ún. lakásmaffia-tevékenység krízishelyzetbe került áldozatait - a lakáshoz jutás lehetőségéből ne zárhassa ki,

b) nyújtson szakmai iránymutatást azon önkormányzatoknak, melyek önként vállalt feladatként jogi, ingatlanközvetítési segítséget is adnak - anyagi lehetőségeik függvényében - a náluk jelentkező rászorult, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység áldozatainak minősülő személyeknek;

14. biztosítsa a közigazgatási hivatalokon keresztül a következetes fellépést a nem kellő körültekintéssel megalkotott, s ezáltal az úgynevezett lakásmaffia-tevékenységet elősegítő helyi lakásrendeleti szabályozás ellen;

15. vizsgálja meg a krízishelyzetbe került családok esetében kiemelt összegű támogatás nyújtásának feltételeit központi költségvetési támogatással vagy az önkormányzatok részvételével;

16. intézkedjen a Magyar Ügyvédi Kamara megkereséséről

a) a szárazbélyegző és egyéb bélyegző beszerzésére, őrzésére, nyilvántartására vonatkozó szabályok megalkotásához szükséges feltételek kialakítása,

b) az okiratszerkesztésre vonatkozó szabályok kidolgozása,

c) a 3. pontban megjelölt csatlakozás technikai feltételeinek megteremtése érdekében;

17. gondoskodjon a Magyar Ügyvédi Kamara megkereséséről az ellenjegyzési jogosultság földhivatal általi ellenőrzéséhez szükséges kamarai adatbázis létrehozásával kapcsolatos intézkedések megtétele érdekében;

18. gondoskodják arról, hogy a 2006. évben - a középfokú ingatlanközvetítő tevékenység szakképesítési követelményrendszerének megtartása mellett - az emelt szintű ingatlanvagyon értékelő és közvetítő szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményrendszerének a meghatározása megtörténjék, s azt az Országos Képzési Jegyzékbe felvegyék;

19. gondoskodják arról, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

a) folyamatosan vizsgálja a lakáshitelezésnél biztosítékként kikötött vételi jog (opció) alkalmazására adott ajánlások követését, s

b) építse be helyszíni vizsgálati programjába a jelzálogjog fedezetű hitelek vizsgálatát, s ennek tapasztalatairól adjon számot az éves kormánybeszámolóban;

20. évente számoljon be az Országgyűlésnek az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához és az ingatlan-visszaélések megelőzéséhez szükséges, az 1-19. pontban meghatározott feladatok teljesítéséről.

Határidő: 2005. december 31., azt követően évenként

II. Az Országgyűlés az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásáról, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 71/2004. (VI. 22.) OGY határozatát jelen határozattal hatályon kívül helyezi.

1068/2005. (VI. 30.) Korm. határozat

az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges további kormányzati intézkedésekről

I. A Kormány az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításáról szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 53/2005. (VI. 4.) OGY határozatban (a továbbiakban: határozat) megjelölt feladatok végrehajtása érdekében elrendeli, hogy az érintett miniszter(ek)

1. folytassa - az anyagi, személyi és egyéb feltételek felmérésével, az Európai Unió tagállamai ingatlan-nyilvántartási rendszereinek tanulmányozásával - a jelenleg egységes ingatlan-nyilvántartás szervezeti, irányítási feltételeinek felülvizsgálatára vonatkozó előkészítő munkálatokat a hatékonyabb és az uniós követelményekhez illeszkedő megoldás kialakítása érdekében;

Felelős: igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: folyamatos

2. elemezze, hogy a hatályos magyar ingatlan-nyilvántartási szabályozás mennyiben felel meg a más európai uniós tagállamok gyakorlatának, s mennyiben biztosítja a polgárok számára az átláthatóságot és követhetőséget;

Felelős: igazságügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: 2005. december 31., azt követően évenként

3. a) készítse elő a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény, az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, illetve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény módosítását olyan tartalommal, amely a közjegyzők, az ügyvédek és a bírósági végrehajtók számára lehetővé teszi saját gépi adatfeldolgozó eszközzel a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal nyilvántartásához történő csatlakozást a személyazonosság ellenőrzése érdekében, és rendezi az ennek eredményeként beszerzett adatok felhasználását, valamint a csatlakozási engedély megadására irányuló eljárást,

b) biztosítsa, hogy az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége érdekében a földhivatalok hiteltérdemlően ellenőrizhessék az okiratot szerkesztő ügyvédek és közjegyzők ez irányú jogosultságának fennállását,

c) folyamatosan vizsgálja, hogy az ügyvédekre, közjegyzőkre, bírósági végrehajtókra és a kamaráikra vonatkozó jogszabályi előírások kellő módon biztosítják-e az ingatlan-visszaélésekben való részvétel, közreműködés megakadályozását, illetve szankcionálását, s

d) biztosítsa, hogy a körzeti földhivatal (a fővárosban a Fővárosi Kerületek Földhivatala) közjegyző, ügyvéd (a továbbiakban együtt: kérelmező) erre vonatkozó kérelmének benyújtásától - mely alkalommal ismertetni kell a visszaélés gyanújára okot adó körülményeket - vezessen kimutatást azon beadványokról, melyekből az tűnik ki, hogy a kérelmező az ügyben okiratszerkesztőként, ellenjegyzőként vagy jogi képviselőként eljár, s ennek tartalmáról adjon tájékoztatást a kérelmezőnek;

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: 2005. december 31.

4. a) biztosítsa, hogy a bírósági végrehajtási ingatlanárverések ellenőrzött és szervezett módon, biztonságos körülmények között bonyolódjanak, s

b) vizsgálja meg az árverési csarnok létrehozásának és működtetésének megvalósítási lehetőségeit;

Felelős: igazságügyminiszter
pénzügyminiszter

Határidő: 2005. december 31.

5. vizsgálja meg az új szabálysértési kódex előkészítése, a Polgári Törvénykönyvről, a Büntető Törvénykönyvről, a polgári perrendtartásról, a büntetőeljárásról, továbbá a bírósági végrehajtásról szóló törvények újraszabályozása során az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorítását elősegítő jogintézmények normaszövegbe való beépítésének szükségességét;

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2005. december 31.

6. gondoskodjon arról, hogy az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény és annak végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet átfogó felülvizsgálata során - az úgynevezett lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság jelentésében foglaltak figyelembevételével - kerüljön áttekintésre a földhivatalok ingatlan-nyilvántartási tevékenységének szabályozottsága, továbbá tegyen javaslatot az újraszabályozásra, illetve végezze el a szükséges módosításokat;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: 2005. december 31.

7. a) gondoskodjon az ország egész területén az ingatlan-nyilvántartás jogszabályokban meghatározott naprakészségének helyreállításáról, továbbá biztosítsa a földhivatali ügyintézés szakszerűségét és megbízhatóságát, s folyamatosan ellenőrizze, hogy a földhivatalok által követett gyakorlat mindenben megfelel-e a hatályos jogszabályi előírásoknak, illetve, hogy a földhivatali ügymenetmodellek, informatikai megoldások aggálytalanul kielégítik-e a jogszabályi követelményeket - különös tekintettel az eljárási határidőkre, az iktatási rendre, s az illetéktelen és jogosulatlan vezetői, ügyintézői beavatkozás lehetőségének kizárására, továbbá

b) a 2006. évi költségvetésben biztosítsa a földhivataloknál még fennálló ügyirathátralék feldolgozásához, s az a) pontban jelzett naprakésztség fenntartásához szükséges tárgyi, személyi, technikai feltételek pénzügyi fedezetét;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: folyamatos, illetve a 2006. évi költségvetési javaslat előkészítése

8. vizsgálja meg az egységes ingatlan-nyilvántartási adatbázis megvalósításának lehetőségeit;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: 2005. december 31.

9. a 2006. évi költségvetésben biztosítsa a földhivatalok által végzett, az ügyvédi és közjegyzői közreműködési, ellenjegyzési jogosultság ellenőrzéséhez szükséges technikai fejlesztések fedezetét;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: 2006. évi költségvetési javaslat előkészítése

10. a) gondoskodjon a földhivataloknál a visszaélések kiszűréséről, a korrupt ügyintézők eltávolításáról, a hivatalok jó hírének helyreállításáról; továbbá lássa el a feladat- és hatásköréből adódó, a földhivatali vezetők irányában fennálló kötelezettségeit,

b) adjon rendszeres és alapos tájékoztatást az ország lakosságának az ingatlan-nyilvántartás aktuális helyzetéről, az ingatlan-visszaélések visszaszorítása érdekében tett minisztériumi, földhivatali intézkedések hatásáról, továbbá

c) tegye alkalmazási feltétellé a jogi végzettséget meghatározott földhivatali vezetői beosztásoknál, s biztosítsa, hogy minél több jogi végzettségű földhivatali ügyintéző végezze az alapos polgári jogi felkészültséget igénylő ingatlan-nyilvántartási tevékenységet;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: folyamatos

11. a) gondoskodjon az országos rendőrfőkapitány megkeresésével arról, hogy a rendőri szervek kellő súllyal kezeljék az önkormányzati tulajdonú bérlakásokra elkövetett visszaélések ügyét is, és lépjenek fel a bérlakást tulajdonként eladni kívánó személyek, szervezetek ellen, továbbá

b) a legfőbb ügyéssel együttműködve segítse elő az ügyészségek és rendőri szervek egységes, az egész országra kiterjedő adatgyűjtő és elemző informatikai rendszerének - adatvédelmi szempontból is aggálytalan - kialakítását és működtetését;

Felelős: belügyminiszter

Határidő: folyamatos

12. dolgozza ki - az anyagi fedezet biztosítása mellett - az önkormányzatoknál működő ügyfélszolgálati irodák részvételi lehetőségét az ingatlan-nyilvántartási szolgáltatásban;

Felelős: belügyminiszter

pénzügyminiszter

Határidő: 2005. december 31.

13. a) vizsgálja meg a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény módosítása során az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorítását elősegítő jogintézmények normaszövegbe való beépítésének szükségességét, ennek során gondoskodjék arról, hogy az önkormányzat a szociális helyzet szerinti bérbeadás esetén az ilyen helyzet létrejöttét megelőző személyes vagy más körülményre hivatkozva a szociálisan rászoruló családokat, személyeket - és ezen belül az ún. lakásmaffia-tevékenység krízishelyzetbe került áldozatait - a lakáshoz jutás lehetőségéből ne zárhassa ki,

b) nyújtson szakmai iránymutatást azon önkormányzatoknak, melyek önként vállalt feladatként jogi, ingatlanközvetítési segítséget is adnak - anyagi lehetőségeik függvényében - a náluk jelentkező rászorult, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység áldozatainak minősülő személyeknek;

Felelős: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter

Határidő: 2005. december 31.

14. biztosítsa a közigazgatási hivatalokon keresztül a következetes fellépést a nem kellő körültekintéssel megalkotott, s ezáltal az úgynevezett lakásmaffia-tevékenységet elősegítő helyi lakásrendeleti szabályozás ellen;

Felelős: belügyminiszter

regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter

Határidő: folyamatos

15. vizsgálja meg a krízishelyzetbe került családok esetében kiemelt összegű támogatás nyújtásának feltételeit központi költségvetési támogatással vagy az önkormányzatok részvételével;

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

pénzügyminiszter

Határidő: folyamatos

16. intézkedjen a Magyar Ügyvédi Kamara megkereséséről
a) a szárazbélyegző és egyéb bélyegző beszerzésére, őrzésére, nyilvántartására vonatkozó szabályok megalkotásához szükséges feltételek kialakítása,
b) az okiratszerkesztésre vonatkozó szabályok kidolgozása,
c) a 3. pontban megjelölt csatlakozás technikai feltételeinek megteremtése érdekében;

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. december 31.

17. gondoskodjon a Magyar Ügyvédi Kamara megkereséséről az ellenjegyzési jogosultság földhivatal általi ellenőrzéséhez szükséges kamarai adatbázis létrehozásával kapcsolatos intézkedések megtétele érdekében;

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Határidő: 2005. december 31.

18. gondoskodják arról, hogy - a középfokú ingatlanközvetítő tevékenység szakképesítési követelményrendszerének megtartása mellett - az emelt szintű ingatlanvagyon értékelő és közvetítő szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményrendszere a szakképesítéséről szóló 1993. évi LXXVI. törvény felhatalmazása alapján meghirdetésre kerüljön;

Felelős: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter
Határidő: 2005. szeptember 30.

19. gondoskodják arról, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
a) folyamatosan vizsgálja a lakáshitelezésnél biztosítékként kikötött vételi jog (opció) alkalmazására adott ajánlások követését, s
b) építse be helyszíni vizsgálati programjába a jelzálogjog fedezetű hitelek vizsgálatát, s ennek tapasztalatairól adjon számot az éves kormánybeszámolóban;

Felelős: pénzügyminiszter
Határidő: folyamatos

20. évente számoljon be az Országgyűlésnek az ún. lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához és az ingatlan-visszaélések megelőzéséhez szükséges, az 1-19. pontban meghatározott feladatok teljesítéséről.

Határidő: 2005. december 31., azt követően évenként

II. A Kormány az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról szóló 2184/2004. (VII. 21.) Korm. határozat 21-28. pontjait hatályon kívül helyezi.

115/2003. (X. 28.) OGY határozat

a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról

Az Országgyűlés, tekintettel arra, hogy a bűnözés megelőzése és visszaszorítása, a közbiztonság javítása a társadalom közös érdeke és feladata, a következő határozatot hozza:

1. Az Országgyűlés elfogadja az e határozat *mellékletét* képező társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiáját.
2. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy
 - a) legkésőbb 2003. december 31-ig készítse el a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája végrehajtásának részletes cselekvési programját, ebben teremtsen meg a szükséges jogszabályi, szakmai, szervezeti megoldásokat, valamint határozza meg az irányítása alá tartozó szervek feladatait, illetve a közreműködőkre vonatkozó felkéréseket, a végrehajtás felelőseit és a határidőket;
 - b) megfelelő előkészítés után, minél előbb terjessze az Országgyűlés elé a bűnmegelőzésről és az áldozatok védelméről szóló törvények tervezetét, valamint teremtsen meg az azok végrehajtásának anyagi feltételeit.
3. A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája és a cselekvési program végrehajtásáról első alkalommal az országgyűlési határozat hatálybalépést követő egy év elteltével, azt követően pedig évente tájékoztassa az Országgyűlést.
4. E határozat a közzétételének napján lép hatályba.

Melléklet a 115/2003. (X. 28.) OGY határozathoz

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJA

1. A BŰNMEGELŐZÉS A TÁRSADALOM KÖZÜGYE

Szükség van a bűnözés elleni társadalmi védelmi mechanizmusok reformjára

A bűnözés Magyarországon a rendszerváltozás óta robbanásszerűen növekedett. Az ismertté vált bűncselekmények többsége a lakosság vagyoni- és személyi biztonságát közvetlenül sérti, az életminőséget kedvezőtlenül befolyásolja. E folyamatot nem követte a társadalom és az állampolgárok önvédelmi mechanizmusainak kifejlesztése. A nyugat-európai államokban a bűnmegelőzési stratégiával és az ehhez igazodó cselekvési programokkal jó eredményeket érnek el a közbiztonság javításában. A bűnmegelőzés 1995 óta működő - többször módosított - hazai rendszerét az Európai Unió tagállamaira vonatkozó követelményeknek és az ENSZ, valamint az Európa Tanács ajánlásainak megfelelően úgy kell átalakítani, hogy az integrálódjon a magyar társadalom védelmi mechanizmusába.

A bűnmegelőzés nem valósítható meg kizárólag a bűnüldözés és büntető igazságszolgáltatás rendszerében

A jó közbiztonság nem valósítható meg kizárólag a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás hagyományos, garanciákban gazdag rendszerében. A közbiztonságot ugyan javítja a bűnüldözés teljesítményének és a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának növelése, szükség van azonban olyan, a társadalmat ösztönző és mozgósító programok, technikák intézményesítésére is, amelyek a nagy- és kisközösségek, az intézmények, a gazdasági szereplők és az állampolgárok önvédelmi képességét, bűnözéssel szembeni védttségét fokozzák. A társadalmi bűnmegelőzési stratégia tehát a társadalompolitika részeként kapcsolódik a bűnüldözéshez és a büntető igazságszolgáltatáshoz.

Az életminőséget javító közbiztonság megteremtése, a bűnözés csökkentése

A korszerű társadalmi bűnmegelőzési stratégia a társadalom önvédelmi képességeit fokozó, államilag vezérelt, illetve támogatott szakmai és civil mozgalom. Olyan célkitűzések összessége, amelyekkel mérsékelni kell a bűncselekményeket előidéző okok hatását, csökkenteni kell a sértetté válás veszélyét, növelni az egész közösség biztonságát, ezáltal javítani az élet minőségét és egyben az emberi jogok érvényesülését. Ezzel a társadalmi bűnmegelőzési stratégia hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez, a bűnözés okozta

erkölcsi és anyagi károk csökkentéséhez. A bűnmegelőzési intézkedések költségeit olyan befektetésnek kell tekinteni, amelynek hozama a közbiztonság érzékelhető javulása.

A társadalmi bűnmegelőzés együttműködői, együttműködés a bűnmegelőzésben

A társadalompolitika integrált részeként megvalósuló bűnmegelőzés alapvető működési - szervezeti, szakmai, pénzügyi - feltételeinek megteremtése állami, ezen belül elsősorban kormányzati feladat. Ehhez meg kell teremteni a tárcák közötti felelősségteljes, egyenrangú, a tudományos és szakmai érdekeket és értékeket érvényesítő együttműködést és annak szervezeti feltételeit. A társadalmi bűnmegelőzési stratégia akkor hatékony, ha a helyi társadalompolitika részeként valósul meg. Meg kell találni a regionális, a kistérségi és a települési bűnözés kihívásaira a helyben hatékony megoldásokat. A társadalmat differenciált módon ösztönző és mozgósító bűnmegelőzés eredményes megvalósítása érdekében a Kormánynak, a helyi önkormányzatoknak, a központi és helyi hatóságoknak és intézményeknek folyamatosan együtt kell működniük a civil szervezetekkel, az egyházakkal, az üzleti és gazdasági élet szereplőivel és az állampolgárok kisközösségeivel. A társadalmi bűnmegelőzés rendszerének nyitottnak és befogadónak kell lennie a tudományos, a szakmai és a civil kezdeményezésekre. A rendszer működtetéséhez a kormányzatnak kell biztosítani a bűnözéssel kapcsolatos legfontosabb adatokat, a tudományos eredmények hasznosítását és a szakképzés feltételeit.

A bűnmegelőzés nemzetközileg elfogadott fogalma

Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével.

A bűnmegelőzés három pillérének harmóniája

A cselekvési programoktól tartós és kedvező eredmény csak akkor várható, ha minden közösségben egyidejűleg alkalmazzák a bűnokok hatását csökkentő, a sértetté válást befolyásoló és a bűnalkalmak számát redukáló intézkedéseket. A háromféle cselekvési mód harmóniájától, a közöttük lévő kényes egyensúlytól való eltérés ugyanis csak rövid távú és megtevesztő eredményekhez vezet. (A közterületeken például kizárólag bűnalkalmak csökkentésére irányuló programok rövid időn belül látványos sikereket hoznak ugyan, de a tapasztalatok szerint ezek a bűnelkövetés más területre való áttérésére alkalmasak.) Az EU és az Európa Tanács dokumentumai az elmúlt években ennek ismeretében hangsúlyozták a komplex bűnmegelőzés jelentőségét.

A társadalmi bűnmegelőzés lehetőségei és korlátai

A társadalmi bűnmegelőzés mindenekelőtt az állampolgárokat és közösségeiket közvetlenül sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények csökkentésére irányul. Emellett magában foglal a bűnözés egyes megjelenési formáival (szervezett bűnözés, nemzetközi migrációval összefüggő bűncselekmények egyes típusai) szemben minden olyan összehangolt vagy célzott tevékenységet, amelyekbe az állampolgárok, azok természetes közösségei, a civil szervezetek, az egyházak bevonhatóak és aktivitásukkal a közbiztonság javítható, ennek érdekében a közösségi kohézió erősíthető. 2000. október 29-én a Hippocratesről elnevezett, az Európai Bizottság által javasolt bűnmegelőzési program fogalmazta meg először a differenciált bűnmegelőzési rendszer megteremtésének követelményét. Eszerint a társadalmi, a közösségi jellegű bűnmegelőzési reakciók a „hagyományos”, a lakosság közbiztonsági közérzetét közvetlenül befolyásoló jelenségekkel kapcsolatban bizonyultak hatékonyak. A szervezett bűnözés, a nemzetközi szervezett bűnözés, a terrorizmus új kihívásaival szemben elsősorban a bűnüldöző szervek szakmai fejlesztése, hazai és nemzetközi kooperációja biztosíthat hatékonyabb védelmet.

2. HELYZETELEMZÉS - A bűnözés helyzete Magyarországon

A korrekt helyzetelemzés akadályai

A bűnügyi statisztika csak a hatóság tudomására jutott bűncselekményekről és a felderített bűnelkövetőkről tájékoztat. A lakosság közbiztonsággal kapcsolatos véleményét azonban számtalan más tényező is befolyásolja, többek között a büntetőhatóságok iránti bizalom, a munkájuk eredményességéről való vélekedés. Egy-egy feljelentést az is motivál, hogy a büntetőeljárás a sértett számára mennyi (idő- és anyagi) befektetéssel jár, arányban áll-e ez a várható eredménnyel. Figyelembe kell venni azt is, hogy a társadalom közösségeinek igen eltérő a

bűncselekményekkel kapcsolatos tűrőképessége. Ez bűncselekmény-típusonként is változik. Van olyan közösség, amelyben az utca rendezetlensége, az engedély nélkül árusítók, a hajléktalanok jelenléte a biztonság kockázati tényezőjének számít. Máshol a konfliktusok erőszakos megoldása az ott élők életmódjának része, a hétköznapiok velejárója.

A közbiztonsági helyzet megismerésének fejlődése

A modern európai felfogás szerint a közbiztonság olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és közösségeik tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességei és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakul ki. Ennek mérésére, elemzésére a fejlett demokráciákban egyre bonyolultabb és pontosabb módszereket alkalmaznak. Ilyenek például az áldozatok megkérdezésén vagy a lakosság széles köreiben végzett vizsgálatok eredményein alapuló elemzések. Nálunk ezek még nem részei az intézményesen szervezett tájékoztatásnak, ilyen típusú információk nem állnak a jogalkotó rendelkezésére.

A megismerhető helyzet

A közbiztonsági közérzetet befolyásoló helyzetkép egyik reális jelzője a bűntüldözési munka hatékonyságának mérésére szánt felderítési mutató. Jelenleg ez a viszonyszám mutatja, hogy a hatóság tudomására jutott bűncselekmények elkövetőinek mekkora hányadát sikerült azonosítani. A hivatalos bűnügyi statisztika legfontosabb mérőszámaként történő alkalmazását és hitelességét sokan vitatják. Most készül a hazai bűnözés mérésének többféle forrásból és többféle módszerrel nyert adatai összehangolt rendszerének kialakítása. Döntés született a látens bűnözés és a szubjektív biztonság mérésére alkalmas közvélemény-kutatás elvégzéséről is.

2.1. A bűnözés alakulása

A nyugat-európai államokban csökken a hagyományos bűncselekmények száma

A 20. század második harmadát világszerte a kriminalitás növekedése jellemezte. A nyugat-európai államokban az 1990-es évek közepétől azonban az úgynevezett hagyományos bűnözés - lakásbetörés, gépjárműlopás, emberölés - csökkent. (Például Nagy-Britanniában is, ahol a bűnelkövetés gyakorisága viszonylag magas maradt, 1993-1995 között 8 százalékos, 1995-1997 között újabb 10 százalékos csökkenés következett be, 1997 óta pedig ismét 10 százalékos mérséklődés volt tapasztalható. A bűnözés országos adatainak csökkenése ellenére az angliai nagyvárosokban romlott a közbiztonság: 1997 óta a betöréses lopás áldozatává válásának veszélye 50 százalékkal, a gépkocsival kapcsolatos bűncselekmények viktimizációs veszélye pedig harmadával növekedett a városokban.) Azokban az országokban, amelyekben rendszeresen végeznek a látens bűnözés feltárására irányuló vizsgálatokat, a hagyományos bűnözés csökkenő tendenciáját a rendőrségi statisztikák mellett az áldozatok megkérdezésén alapuló elemzések is alátámasztják. A nyugat-európai államok többségében egyértelműen csökken a betöréses lopások, valamint a gépjárműlopások száma, és összességében úgy tűnik, hogy a vagyon elleni súlyos bűncselekményeknél is csökkenő trend érvényesül. Ezzel szemben az európai emberek biztonságérzete romlik, a bűnözéstől való félelem pedig még azokban az országokban is növekszik, ahol a bűnözési gyakoriság mérséklődött. Jól ismert tény ugyanis, hogy a biztonságérzet alakulását - a bűnözés számadatai mellett - olyan tényezők is befolyásolják, mint a romló életkörülmények, a növekvő munkanélküliség vagy a jövőkép hiánya.

A növekedő bűncselekmény-típusok

A vagyon elleni bűncselekmények csökkenésének általános tendenciájával szemben minden nyugat-európai országban növekednek a kábítószerrel kapcsolatos, a szexuális és a testi sérüléssel járó bűncselekmények. Emellett a nyugat-európai társadalmakat, különösen a nyolcvanas évek vége óta, egyre intenzívebben foglalkoztatják a bevándorlásnak és a szervezett bűnözésnek a társadalmi és gazdasági stabilitásra gyakorolt, illetve feltételezett hatásai. A közfigyelem és a kriminálpolitikai reakció középpontjában egyre inkább a bűnözés olyan jelenségei állnak, amelyek kevésbé mennyiségi mutatóik alakulása és az abból adódó trend miatt, sokkal inkább gazdasági potenciáljuk, szociális feszítőerejük és a társadalom kiemelkedő érdeklődése miatt kerültek a figyelem középpontjába.

A hazai bűnözés 1970 óta négyeszeresére nőtt

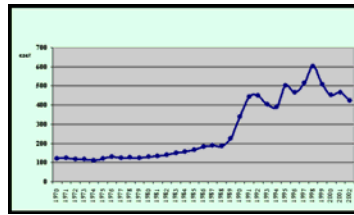
Magyarországon az 1970-1995 közötti 25 év alatt az ismertté vált bűncselekmények száma négyszeresére nőtt. A hazai bűnügyi statisztika adatainak idősorát két jól elkülönülő trend jellemzi:

1970-1988 között - a bűncselekmények összetételének viszonylagos stabilitása mellett - a bűnözés lassú emelkedése volt tapasztalható. 1970-ben 122 ezer, 1988-ban 185 ezer bűncselekmény vált ismertté.

Az 1990-es évek elején a bűnözés új növekedési pályára állt. 1989-ben addig soha nem tapasztalt méretűre, 225 ezerre növekedett a hatóságok tudomására jutott bűncselekmények száma. 1990-ben már 341 ezer ismertté vált bűncselekményt regisztrált a bűnügyi statisztika. A következő növekedési hullám 1995-ben volt, amikor már 502 ezer bűncselekményt tartottak nyilván. (Lásd az 1. számú ábrát).

1. számú ábra

Az ismertté vált bűncselekmények száma Magyarországon (1970-2002)



A bűnözés az 1990-es évek utolsó harmadától kezdődően magas szinten stagnál (1996-ban 466, 1998-ban 597, 2000-ben 450, 2001-ben 465, 2002-ben pedig 420 ezer bűncselekmény elkövetése vált ismertté). Magyarországon a változások kezdő évében, 1988-ban minden tízezer lakosra 174,8, 1992-ben 432,6, 2001-ben 456,5, 2002-ben 413,6 bűncselekmény jutott.

A bűnözés szerkezeti változása is sokkolta a magyar közvéleményt

A magyar közvéleményt ez a változás sokkolta. Az emberek 1989 és 1992 között, mindössze három év alatt szembesültek azzal a robbanásszerű növekedéssel, amelyhez a nyugat-európai lakosok két évtized alatt „szokhattak hozzá”. Hasonló helyzet alakult ki a környező országokban is. Valamennyi rendszerváltó országban legalább megduplázódott a bűnözés.

A növekedés jelentős részét a vagyon elleni bűncselekmények - különösen a lopások, a betöréses lopások és a rablások - számának emelkedése okozta. Az 1990-es évek elejétől kezdve új típusú fenyegetettség jelentett a gépkocsilopások szaporodása, az ingatlanokkal kapcsolatos visszaélések elterjedése, a maffia típusú leszámolásokat sejtető élet elleni bűncselekmények megjelenése, a csalás és az okirattal kapcsolatos bűncselekmények soha nem látott növekedése, az ezredforduló végén pedig a droggal kapcsolatos cselekmények terjedése. Az állampolgárok biztonságérzetét jelentősen befolyásolja, hogy az utóbbi években az ismertté vált bűncselekmények közel egyharmada közterületen történt. Ennek területi megoszlását tartalmazza a 2. számú ábra.

2. számú ábra

A közterületen elkövetett ismertté vált bűncselekmények százezer lakosra jutó száma az egyes megyékben 2002. év



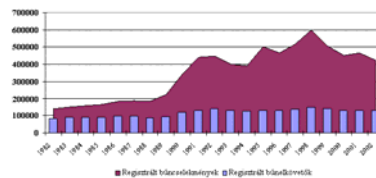
Mindezek ellenére Magyarország bűnözése - a tízezer lakosra jutó 410-450 bűncselekménnyel - nem tekinthető magasnak, az európai középmezőny alsó felében található. Ugyanez az adat Svédországban 1362, Hollandiában 1020, Németországban 833 és Ausztriában 626.

Csökcent a felderítési hatékonyság

A növekvő bűnözés Közép- és Kelet-Európa átalakulóban lévő országaihoz hasonlóan Magyarországon is jelentősen próbára tette a bűnüldöző szerveket. A bűnözés növekedésével párhuzamosan eddig nem látott mértékben csökkentek a bűncselekmények felderítési mutatói. 1980-ban a 130 ezer ismertté vált bűncselekmény egynegyedében nem sikerült megtalálni az elkövetőt. Két évtizeddel később, 1999-ben az 505 ezer ismertté vált bűncselekmény majdnem felében (48,7 százalékában), 2002-ben 48,8 százalékában maradt a tettes ismeretlen. (Lásd a 3. számú ábrát). A nyomozás hatékonyságának értékelésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy jelentősen növekedett a bűnhalmazatok gyakorisága. Míg a korábbi évtizedekben a halmazatok száma évente 15-20 ezer körül alakult, addig a kilencvenes években már 100 ezer fölé emelkedett. Az elkövetők jelentős része hosszabb bűnözői pályafutás után kerül a hatóságok látókörébe. A befejezett emberölések, emberölési kísérletek, szándékos súlyos testi sértések, halált okozó testi sértések esetében az átlagos nyomozási eredményesség általában elérte a 80 százalékot. Ezzel szemben rendkívül alacsony - 10-25 százalék körüli - a betöréses lopások, a lakásbetörések és a személygépkocsival kapcsolatos lopások felderítési eredményessége.

3. számú ábra

Az ismertté vált bűncselekmények és az ismertté vált bűnelkövetők száma Magyarországon



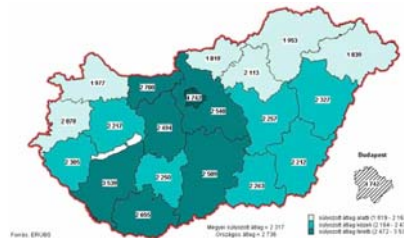
2.2. A vagyon elleni bűncselekmények

Dominál a vagyon elleni bűnözés

A bűnözés gyors növekedésével párhuzamosan a bűnözésen belül strukturális átalakulás is zajlott, amely a vagyon elleni bűncselekmények arányának jelentős emelkedését eredményezte. Napjaink hazai bűnözési szerkezetét - a fejlett államok bűnözéséhez hasonlóan - a vagyon elleni bűncselekmények kimagasló, 70-80 százalékos nagyságrendje jellemzi. A vagyon elleni bűncselekményeken belül meghatározó az üzleti és üzemi lopás, a zsebtolvajlás, a betöréses lopás, a gépkocsi- vagy a gépkocsiból történő lopás, valamint a rongálás. Ennek területi megoszlását, a „fertőzöttség” eloszlását tartalmazza a 4. számú ábra.

4. számú ábra

Az ismertté vált vagyon elleni (nem erőszakos) bűncselekmények százezer lakosra jutó száma az egyes megyékben 2002. év



Szaporodnak a gépjárműekkel kapcsolatos bűncselekmények

A motorizáció terjedésével együtt növekedett a gépjárműekkel kapcsolatos bűncselekmények száma. A gépkocsiból történő különféle lopások kezdetben a fiatalok jellemző első bűncselekménye volt, később az ilyen típusú bűncselekmények - a krónikus alkatrészhiány miatt - széles körben terjedni kezdtek. Ma már egyre gyakoribb

a gépjármű végleges eltulajdonítása, részben alkatrészenként történő értékesítése, a hamisított rendszámablák és okmányok használata. Kialakult a lopott gépkocsik nemzetközi kereskedelme is.

Növekszik a csalások aránya

A vagyon elleni bűnözésen belül igen jelentős mértékben növekedett a csalások aránya. A korábbi években arányuk nem haladta meg a 3-4 százalékot, az ezredfordulón azonban 20 százalékos részesedéssel szerepelnek a vagyon elleni bűnözésben.

Egyre több a lakásbetörés

1982-től az ezredfordulóig négyszeresére emelkedett a betöréses lopások száma. Bár az elmúlt években a regisztrált adatok - a különféle biztonsági eszközök elterjedésének is köszönhetően - csökkenést jeleznek (2000-ben 71 635, 2001-ben 68 499, 2002-ben 58 740), Budapesten azonban ismét emelkedett (2000-ben 15 207, 2001-ben 15 421, 2002-ben 13 226) az ilyen bűncselekmények száma. A betöréses lopások belső struktúrája is átalakulóban van. Jelentősen visszaesett az üzletbetörés, kisebb mértékű a lakásbetörések számának csökkenése. Úgy tűnik, hogy a technikai védekezésre fordított beruházásnak van értelme. Ezt azonban az üzleti szféra inkább megengedheti magának, mint a lakosság többsége. A betöréses lopások 14 százalékát a fiatalok követik el. Ezzel az elkövetői körrel szemben a biztosítással nem rendelkező sértetteknek még akkor sincs túlságosan kedvező helyzete, ha az elkövetőt megtalálja a rendőrség. Egy hazai kutatás eredményei szerint a betöréses lopások áldozatainak csak háromnegyede rendelkezett biztosítással. A sértetté válást követően a biztosítással rendelkező áldozatok többsége kárigényét érvényesítette, de csupán 18 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy káruk teljes egészében megtérült.

A környezet- és természetkárosító bűnözés

A környezet- és természetkárosító bűncselekményekkel szemben kiszolgáltatott helyzetbe került a magyar lakosság. Az elmúlt néhány évben jelentősen növekedett a környezet- és természetkárosító bűncselekmények száma. Ezek egy része a nemzetközi állat-, különösen madárkereskedelemmel kapcsolatos és egyre inkább szervezett formában jelennek meg. Másik részük a környezetre veszélyes üzemek működésével, az ilyen típusú hulladékokkal, illetve azok jogellenes elhelyezésével függenek össze. A természet védelmével, a környezet károsításával kapcsolatos társadalmi - ezen belül a hatósági - érzékenység igen hiányos. A hatályos jogszabályok szankciói erőtlenekek és a jogalkalmazási gyakorlat sem következetes. A természet hatékonyabb védelme sürgető és hazánk Unió csatlakozása szempontjából kiemelkedő feladat.

2.3. Az erőszakos és a közterületi bűnözés

Terjed a félelmet keltő erőszak

Magyarországon az elmúlt két évtizedben az erőszakos bűncselekmények arányának emelkedése elmaradt ugyan a vagyon elleni bűnözés növekedésétől, de a százezer lakosra jutó erőszakos bűncselekmények száma 47 százalékkal emelkedett. 1989 és 1995 között az emberölések száma is növekedett. Az erőszakos bűncselekmények százezer lakosra számított 263-as hazai aránya a dániaival áll azonos szinten, ebből a szempontból az európai középmezőnybe tartozunk. A világ 28 nagyvárosa közül Budapest a százezer lakosra jutó emberölések száma szerint a 14-ik helyet foglalja el, azonos helyzetben van Prágával, Madriddal, Lisszabonnal és Helsinkivel. Az előre megtervezett, kegyetlen módszerekkel elkövetett és a leszámolásjellegű gyilkosságok megjelenése azonban megrémítette a lakosságot. Egyes erőszakos bűncselekmények - különösen az önbíráskodás, a zsarolás, a garázdaság, a rablás - előfordulása manapság sokkal gyakoribb, mint a korábbi évtizedekben volt.

Terjednek a rablás mint tipikus közterületi bűnözés új, veszélyes formái

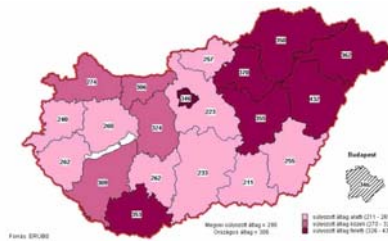
A rablások száma világszerte növekszik. Különösen gyors az emelkedés üteme a „fiatal demokráciákban”. 1990 és 1996 között a rablások aránya Bulgáriában 418 százalékkal, Litvániában 961 százalékkal, Romániában 119 százalékkal nőtt. Ugyanebben az időszakban az európai emelkedés átlaga 63 százalék volt. Nálunk a rendszerváltás kezdetétől az 1990-es évek végéig majdnem négyszeres volt az emelkedés. A rablások elkövetési módjai is erőszakosabbá, veszélyesebbé váltak. Magyarországon a fegyveres, valamint a pénzintézetekben vagy postán elkövetett rablások száma gyorsabban növekedett, mint az egyéb elkövetési módok esetében. Az évi átlag szerint előforduló 3 ezer rablás ugyan nem tekinthető nagyon soknak, az új elkövetési módok terjedése azonban aggasztja az embereket.

Az erőszakos és garázda bűncselekmények megoszlása

Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények százezer lakosra jutó adataiban 3-4-szeres eltérések vannak az ország egyes megyéi, illetve rendőrkapitányságainak illetékességi területei között. E cselekmények gyakoribbak az ország északi, észak-keleti területein, mint máshol. (Lásd az 5. számú ábrát.) A statisztikai adatok a garázdaságok folyamatos emelkedését jelzik.

5. számú ábra

Az ismertté vált erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények százezer lakosra jutó száma az egyes megyékben 2002. év



A nyugat-európai országokban érzékenyebben reagálnak a szexuális bűncselelményekre és a családon belüli erőszakra

A rendőrségi statisztika adataira alig lehet támaszkodni azoknak az erőszakos cselekményeknek az értékelésében, amelyek körében alacsony a „feljelentési hajlandóság”. Ilyenek nálunk a szexuális bűncselekmények és a családon belüli erőszak esetei. Az ENSZ statisztikája szerint 1986-1994 között az országok mintegy 40 százaléka jelezte az erőszakos nemi közösetések számának 10-50 százalékos emelkedést, és további 13 államban 50 százaléknál nagyobb növekedés következett be. Az európai országokban 1996-ban a százezer lakosra jutó átlagos előfordulás 7, Magyarországon pedig 4 volt.

2001-ben növekedett, 2002-ben csökkent az erőszakos közösetés sértetteinek száma és a gyermek- és fiatalkorú sértettek aránya. Amíg azonban a korábbi években az ismertté vált szexuális bűncselekmények áldozatainak fele sem volt gyermek- és fiatalkorú, addig az elmúlt három évben ez az arány 60 százalék körülire emelkedett (2000-ben 60; 2001-ben 58,5; 2002-ben 57,7 százalék). A cselekmények jelentős részénél a sértett és az elkövető családi, rokoni, ismerősi kapcsolatban volt.

2.4. Az alkohollal összefüggő és a kábítószerekkel kapcsolatos bűncselekmények

2.4.1. Az alkohol szerepe a bűnelkövetésekben

Minden negyedik ismertté vált bűncselekményt alkohol hatása alatt követnek el

Az alkohol tudat- és akaratmódosító hatása régóta ismert. Az alkohol jelentős szerepet játszik a bűncselekmények elkövetésében is. Az 1985-2001 közötti időszakban minden negyedik ismertté vált bűncselekményt alkohol hatása alatt követtek el.

Az alkohol szerepe jelentősen növekedett az erőszakos és garázda jellegű bűnözésben

Az erőszakos és garázda jellegű bűnözésben az alkohol szerepe jelentősen növekedett. Míg 1985-1990 között az ismertté vált bűnelkövetők 28 százaléka követett el erőszakos, garázda jellegű bűncselekményeket alkoholos befolyásoltság alatt, addig ez a szám az 1991-től 2001-ig terjedő időszakban 40 százalék volt.

Az iszákos életmóddal összefüggő ismertté vált bűnelkövetők aránya többszörösére növekedett

1985 és 2002 között az ismertté vált elkövetők aránya valamivel több, mint 42 százalékkal emelkedett. Ugyanebben az időszakban az iszákos életmóddal jellemezhető ismertté vált elkövetők aránya két és félszeresére nőtt. Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekményeket elkövetők körében 335 százalékos az emelkedés.

Az alkoholbetegek gyógyításának intézményrendszere az elmúlt tíz évben alacsonyabb hatékonysággal működött

Az elmúlt 10 évben a mértéktelen alkoholfogyasztás káros hatásaival kapcsolatban csökkent a szakmai és társadalmi érdeklődés. Az alkoholbetegek gyógyításának, az ezt szolgáló intézményrendszer működésének hatékonysága visszaesett. A nemzeti népegészségügyi programnak és a bűnmegelőzési stratégiának egymást erősítő hatást kell kifejteniük a közös célok megvalósítása érdekében.

2.4.2. A kábítószerekkel kapcsolatos bűncselekmények

Drogfogyasztás

1999-ben tizenkét európai országban lefolytatott nemzetközi kutatás eredményei szerint a drogfogyasztás a munkanélküliek körében a legjellemzőbb. (Az ebből a felmérésből nem derül ki, hogy a munkanélküliek körében terjed-e gyakrabban a drog, vagy a kábítószerrel kapcsolatos életmód miatt válnak munkanélkülivé az érintettek). A kábítószerekkel kapcsolatos bűncselekmények körében nálunk ma még nem az előfordulás gyakoriságára, hanem a növekedés ütemére és mértékére kell figyelni. A kábítószerrel való visszaélés ismertté vált eseteinek száma 1990-2001 között 34-ről 3930-ra, 2002-re 4779-re növekedett. 1994-ben 130 személy követett el kábítószer hatása alatt bűncselekményt, 2002-ben pedig már 1786. Magyarország ma már nemcsak fontos tranzitívonal, hanem célország is. A fiatalok körében egyre nagyobb mértékben terjed a kannabiszszármazékok (marihuána, hasis) és az amfetaminszármazékok (Speed, Ecstasy) fogyasztása. Az eljárás alá vontak kilenczede nem töltötte be a harmincadik életévét. A kábítószer-fogyasztással kapcsolatban nyilvántartott halálesetek száma 1997-ben 47, 1998-ban 31, 1999-ben 42, 2000-ben 37, 2001-ben 40 volt. (A 2002-ben előfordult halálesetek számáról nincs adat).

Az első hazai kísérlet a drogfogyasztás visszaszorítására

A kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében készített nemzeti stratégiai programban [96/2000. (XII. 11.) OGY határozat és annak mellékletét képező Nemzeti Stratégia a kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében] meghatározott és kívánt hatást a büntető anyagi jogszabály (1998. évi LXXXVII. törvény) szigorítása nem érte el. A felderített bűncselekmények növekedési üteme ugyan 1998 óta lassul, de úgy tűnik, hogy ez inkább a felderítési hatékonyság hiányosságaira vezethető vissza, mint a jelenség visszaszorulására. A drogfogyasztási szokások terjedése és a bűnelkövetés társadalmi okai hasonlóak. Ezt mindkét jelenség megelőzésénél figyelembe kell venni.

2.5. Az ismertté vált bűnelkövetők

Az ismertté vált bűnelkövetők többsége hátrányos szociális adottságokkal rendelkezik

A közepesen fejlődő országok ismertté vált bűnözése - s ebből a szempontból Magyarország sem kivétel - elsősorban a szegénység által motivált jelenség. Bár a szervezett és a „fahérgalléros” bűnözés megjelenése a közép-kelet-európai régióban jelentős kihívás elé állította a büntető igazságszolgáltatást, az eljárás alá vont személyek túlnyomó többsége továbbra is az alacsony iskolai végzettségűek, a rossz szociális körülmények között élők, a szakképzetlenek, a tartós munkaviszonnyal nem rendelkezők vagy a munkanélküliek köréből kerülnek ki.

Az előítéletek és a hátrányos helyzet halmozódása

A rendszerváltás után nyíltabb formában jelentek meg az előítéletek. A romák többsége a rendszerváltás vesztesei közé tartozik. A korábbi évtizedekben a központilag vezérelt társadalmi felemelkedés a romák számára alacsony szinten ugyan, de megteremtette a létbiztonságot. A változás azonban nem volt eléggé tartós és mélyreható. A rendszerváltás idején ők voltak a legképzetlenebb munkavállalók. A romák alacsony és ma még folyamatosan romló társadalmi státusa, illetve a romákkal kapcsolatos előítéletek megnyilvánulásai a bűnözést gerjesztő tényezők. A regionális kutatások már a korábbi évtizedekben is kimutatták, hogy a roma bűnelkövetők száma az ország elmaradott régióiban a legmagasabb. Az áldozattá válás gyakoriságáról a romák körében nem rendelkezünk adatokkal.

Az ismertté vált bűnelkövetők többsége 18-39 éves férfi, akiknek közel fele vagyon elleni bűncselekményt követ el

1982-2002 között a bűncselekményt elkövetők száma 82 ezerről 129 ezerre nőtt. 1982-2002 között a tízezer lakosra jutó bűnelkövetők száma majdnem megduplázódott, 1982-ben 76, 2002-ben 127 volt. (Lásd ismét a 3. számú ábrát.) A bűncselekmények többségét Magyarországon is 18-39 éves férfiak követik el. Egyes bűncselekmények - például a rablás, az erőszakos közösülés - elkövetői fiatalabbak. Az elkövetők kriminalitási aktivitása 34 éves kornál éri el a csúcspontot, ettől az életkortól folyamatosan csökken. Az ismertté vált bűnelkövetők 45 százaléka vagyon elleni bűncselekményt követett el. A vagyon elleni bűnözés körében igen magas a látencia. Más szóval az ismertté vált elkövetők nem feltétlenül reprezentálják a társadalom vagyon elleni bűnelkövetőit.

A súlyos bűncselekmények többségét olyanok követik el, akik már nem először kerülnek szembe a büntető igazságszolgáltatással

2002-ben a regisztrált tettesek 38,8 százaléka büntetett előéletű, 11,6 százaléka visszaeső volt. A súlyos bűncselekmények többségét - például a betöréses lopást vagy az erőszakos cselekményeket - a bűnismétlők követik el. (2002-ben a vagyoni elleni bűncselekmények körében az összes ismertté vált bűnelkövető 46,9 százaléka volt bűnismétlő, 17,7 százaléka pedig visszaeső, míg a betöréses lopások elkövetői között a bűnismétlők aránya 61,3, a visszaesőké pedig 29,4 százalék volt.)

A visszaesők felelnek a súlyos bűncselekmények többségéért

A visszaeső bűnelkövetők döntő többsége férfi. Ez a csoport - a magyar férfinépeség fél százaléka - követi el a betörések, a gépkocsival kapcsolatos bűncselekmények, orgazdaságok, üzleti lopások és rablások többségét, felel az olyan erőszakos bűncselekmények jelentős részéért, amelyek a drog- és alkoholfogyasztással függenek össze. E csoport kriminalitása erősen kötődik lakóhelyéhez, aránytalanul nagyobb viktimizációs veszélynek téve ki a lakókörnyezetüket. Döntő többségük gyermekkorától szegregált és marginalizált környezetben élt.

37-40 ezer ismertté vált bűncselekményt ismerős és hozzátartozó sérelmére követtek el

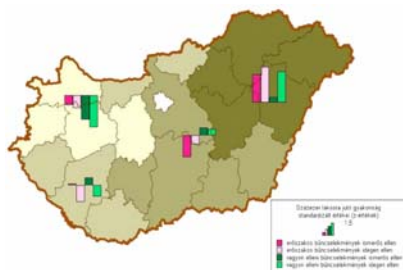
2001-ben 128 ezer, 2002-ben pedig 129 454 elkövető vált ismertté Magyarországon. 51,4 százalékuk (66 ezer elkövető) természetes személy sérelmére valósított meg bűncselekményt. Az ismertté vált elkövetők és a sértettek közötti kapcsolatokat vizsgálva különbséget tehetünk olyan elkövetők között, akik kapcsolati körön belüli (családtag, rokon, ismerős, barát, munkatárs stb.), illetve olyanok között, akik idegen személy sérelmére követtek el a cselekményt. 2001-ben az esetek több mint 40 százalékában olyan személy vált sértetté, aki személyes kapcsolatban volt az elkövetővel. Ez különösen jellemző az erőszakos elkövetések esetében.

Erőszakos és vagyoni elleni bűncselekmények Magyarország megyéiben az elkövető és a sértett kapcsolata alapján

Annak érdekében, hogy a kapcsolati körön belüli (családtag, rokon, ismerős, barát, munkatárs stb.) vagy a kapcsolati körön kívüli (idegen) személyek - az elkövetők oldaláról történő - veszélyeztetettségének területi jellegzetessége megállapítható legyen, a szokásos statisztikai módszerrel feldolgozott adatokat térképen ábrázoltuk.

6. számú ábra

Erőszakos, garázda jellegű és vagyoni elleni bűncselekményt elkövetők százezer lakosra jutó gyakorisága Magyarországon megyéiben 2001-ben



A 6. számú ábrán jól látható, hogy Magyarországon négy olyan terület különíthető el, ahol eltér egymástól a csoporton belüliek (családtag, rokon, ismerős stb.) és a csoporton kívüliek (idegenek) veszélyeztetettsége az erőszakos és a vagyoni elleni bűncselekmények körében:

1. Az észak-dunántúli (Fejér; Győr-Moson-Sopron; Vas; Veszprém megye) térségben - az országos átlaghoz képest - olyan alacsony az ismertté vált elkövetők aránya, hogy az elkövető és az áldozat viszonyára vonatkozóan nem vonható le megalapozott következtetés.
2. A dél-dunántúli térségben (Zala; Somogy; Baranya), Komárom-Esztergom és Nógrád megyében az országos átlagnál kisebb az idegeneket támadó bűnelkövetők aránya. Átlagos az ismerősök sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmények előfordulása. Az átlagnál viszont gyakrabban követtek el számukra ismert áldozat sérelmére vagyoni elleni bűncselekményt.

3. A közép-magyarországi és dél-alföldi térségben (Pest; Tolna; Bács-Kiskun; Csongrád; Békés megye) a népességhez képest kevés erőszakos - különösen az ismerősökre veszélyes - elkövető vált ismertté. Tipikus viszont az ismerősök és az idegenek ellen elkövetett vagyon elleni cselekmény.
4. Az észak-kelet magyarországi térségben (Heves; Borsod-Abaúj-Zemplén; Szabolcs-Szatmár-Bereg; Hajdú-Bihar; Jász-Nagykun-Szolnok megye) - mind az erőszakos, mind a vagyon elleni bűncselekményeknél - kiemelkedő az idegen áldozatok sérelmére elkövetett bűncselekmények száma, de országosan itt a legmagasabb az ismert áldozat sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmények előfordulása.

2.6. Az ismertté vált bűnözés területi jellemzői

Az ismertté vált bűnelkövetők megoszlásának területi egyenlőtlenségei

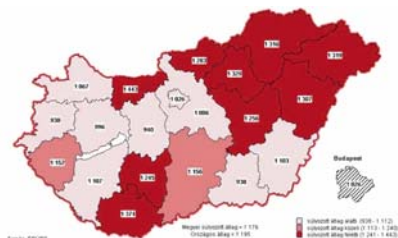
A társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségekben a kedvezőtlen gazdaságszerkezeti mutatók mellé tartós munkanélküliség is társul. Két meghatározó jelzőszám mutatja a területi hátrányok mélységét: az egy főre jutó GDP és a munkanélküliségi ráta alakulása. A jelentős területi és regionális különbségek a növekvő társadalmi polarizálódást jelzik. A területfejlesztésben létrejött regionális önkormányzati együttműködés eredményeként, az EU csatlakozás folyamán nagy valószínűséggel kialakulnak az előbb jelzett egyenlőtlenségek felszámolásához szükséges együttműködések. Ezt az EU regionális fejlesztési irányai is ösztönzik. A regionális együttműködési törekvések a közösség biztonságát meghatározó egyéb területeken teljesen hiányoznak, így például az egyes fejlesztési régiókba tartozó rendőrségek között is.

A jobb szociális adottságú területek a bűncselekmények elkövetésének kedveznek, a legrosszabbak pedig „bűnkibocsátókká” válnak

A bűncselekmények elkövetésének helyszíne és az egy főre jutó GDP összevetése után megállapítható, hogy ahol magasabb a GDP, ott az ismertté vált bűncselekmények száma is magas. Az ország társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségeiben viszont az ismertté vált elkövetők koncentrációja tapasztalható. (Lásd a 7. számú ábrát.)

7. számú ábra

Az ismertté vált bűnelkövetők százezer lakosra jutó száma az egyes megyékben 2002. év



A kedvezőtlen társadalmi-gazdasági adottságok következtében az ország keleti régiói bűnkibocsátó területekké váltak, az országos átlagnál magasabb a gyermek- és fiatalok bűnelkövetők gyakorisága is.

A városok és nagyobb települések vonzzák a bűnt

A bűnözés elsősorban a városokhoz kötődő jelenség. 1988-ban a magyar lakosok 32-33 százaléka élt olyan településeken (ezek kivétel nélkül városok), ahol az ismertté vált bűncselekmények 45 százalékát követték el. A kisebb településeken a lakónépesség arányánál kevesebb, a nagyobb településeken pedig jóval több bűncselekmény vált ismertté. A biztonság hiányának is szerepe volt abban, hogy 2001-re éppen ezeknek a településeknek a lélekszáma csökkent 2-3 százalékkal. A városi bűnözés növekedése is okozója a városokból történő népességkiáramlásnak és a nagyvárosok belsővárosi területein - elsősorban a fővárosban - kialakuló szegregációnak. A tehetősebbek földrajzi és társadalmi értelemben egyre inkább elkülönülnek a kevésbé tehetősektől. Más településeken viszont még mindig a rendszerváltás előtti időkhöz közeli a bűnözési szint. Vannak olyan települések is, amelyekben egyáltalán nem regisztráltak bűncselekményt, bár ezek száma folyamatosan csökkent. 1988-1997 között 205-ről 40-re esett vissza azoknak a településeknek a száma, amelyekben a hivatalos statisztika szerint nem

követtek el bűncselekményt. 1997 és 2001 között ez a szám 56-ra növekedett. Budapest az egyik legfertőzöttebb területe az országnak.**

Budapesten bűnügyi fertőzöttségüket tekintve jelentősen különböző területek vannak. A fővárosiak ** egy része nagyon sok bűncselekménnyel kényszerül együtt élni, az ő helyzetük a bűnügyileg leginkább fertőzött európai országok polgáraihoz hasonlítható. Néhány külső kerületben ugyanakkor a nyolcvanas évekéhez hasonló a bűnügyi fertőzöttség.

A lakossághoz viszonyítva a legtöbb bűncselekményt az I., az V., és a VI., kerületben követik el, mind a három kerületben a tízezer lakosra jutó arányszám 2000-ben meghaladta az 1200-at. Ez a legmagasabb bűnözési rátájú országokéval azonos fertőzöttséget jelez. Ugyanakkor a legkedvezőbb mutatójú XVII. kerületben az arányszám messze alatta marad az országos átlagnak: 275.

A fővárosi bűnözés szerkezetét a vagyon elleni bűncselekmények kimagasló nagyságrendje jellemzi - hasonlóan az országos bűnözés jellegzetességeihez.

A fővárosban az elmúlt öt évben 10 százalékkal növekedett az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma. A budapesti erőszakos bűncselekmények alakulását alapvetően három bűncselekménytípus határozza meg: a szándékos súlyos testi sértés, a rablás és a garázdaság, amelyek döntő többségét közterületen követik el. Az egyes kerületek között a 10 ezer lakosra jutó erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények számában több mint ötszörös eltérést is találunk. Az erőszakos bűncselekmények elkövetése a belsővárosi zónára (az I., az V., a VIII., a IX. és a X. kerületek) koncentrálódik.

2.7. A bűnözés társadalmi ára

A bűncselekmények által okozott kár

A bűnözés, az erőszak és a biztonságihiány anyagi következményeit igen nehéz felbecsülni. A kanadai Országos Bűnmegelőzési Tanács által 1996-ban kiadott jelentés szerint a bűnözéssel kapcsolatos költségek évente 46 milliárd kanadai dollárt tettek ki.*** A bűncselekményekkel okozott kár a fejlett országokban a GDP mintegy 5 százalékát teszi ki, a fejlődő országokban az okozott kár aránya eléri a GDP 14 százalékát.

A bűnözéssel kapcsolatos anyagi kiadások összetétele a következőképpen alakult:

**

*

A büntető igazságszolgáltatás működtetésével kapcsolatos költség	9,7 milliárd CAD
A magánbiztosítás rendszere	7,0 milliárd CAD
A sértetteket terhelő anyagi következmény	18,0 milliárd CAD
A közösség leromlása	5,5 milliárd CAD
Az anyagi veszteség	5,0 milliárd CAD
Az orvosi ellátás költsége	0,5 milliárd CAD
Összesen:	45,7 milliárd CAD

In: Vézina, C.: Why Crime Prevention is Better than Cure.
www.unchs.org/unchs/english/hdmar98/forum1.htm.

A bűnözés okozta kár, az elmaradt haszon, a jogalkalmazó szervek költségei

A bűnözés társadalmi árának számításánál a bűncselekmények által okozott tényleges kárt, az elmaradt hasznot és a közvetett kárt kell figyelembe venni. Emellett számításba kell venni a jogalkalmazó szervek működtetésével és fenntartásával kapcsolatos költségeket is. Magyarországon a bűnözés következményeivel kapcsolatos költségek közül csak a bűncselekmények által közvetlenül okozott kárt tartják számon. Ez a vagyon elleni bűncselekmények körében 1988-1991 között 2,75 milliárd forintról 21 milliárd forintra nőtt. 1995-ben 62,3 milliárd forintot, 2001-ben már 113 milliárd forintot tartottak nyilván. A 2002-es adatok szerint a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár 93 milliárd forintra csökkent, amely 18,6 százalékos mérséklődést jelent az előző évhez viszonyítva. Ugyanilyen mértékben csökkent viszont a megtérült kár is: a 2001. évi 8,6 milliárdos megtérüléshez képest 2002-ben csupán 6,8 milliárd forint térült meg a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kárból. A bűnözéshez kapcsolódó egyéb

kiadásokról, továbbá a háztartások biztonságot szolgáló - valószínűleg tetemes - kiadásairól nem rendelkezünk adatokkal. 2000-ben a vagyoni elleni bűncselekményekkel okozott kár megtérülési mutatója mindössze 13,7 százalék volt. Az elkövetett vagyoni elleni bűncselekmények anyagi következményeinek túlnyomó részét az áldozatok, az áldozattá válás kockázatcsökkentésének megelőzési költségeit pedig maguk az állampolgárok viselik. A kár megtérülésére vonatkozó esély igen alacsony szintje miatt csökken a feljelentési hajlandóság és a hatóságokkal való együttműködési készség. Mindez a büntető igazságszolgáltatás iránti bizalmat gyengíti.

3. SWOT-ELEMZÉS

	Erősségek	Gyengeségek
A bűnmegelőzés jelenlegi rendszerének rendelkezésére álló források, beleértve a költségvetési forrásokat	<ul style="list-style-type: none"> - Megkezdődött az erőszakos bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése, kiépülőben van a BM áldozatvédelmi irodák hálózata. - Nyolcadik éve működik az Országos Bűnmegelőzési Tanács és csak bűnmegelőzési programokat támogat. - Bűnmegelőzési célú szellemi és anyagi források állnak rendelkezésre a Biztonságos Magyarorszáért Közalapítványnál. - Az egységes pártfogói rendszer kiépülése új erőforrást hoz a rendszerbe. - A szituációs bűnmegelőzési eszközök elterjedtsége lakossági forrásokat vont be. - A polgárőrség, a Fehérgyűri Közhasznú Egyesület és a Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) lakossági forrásokat vont be a rendszerbe. - Az üzleti szféra szituatív bűnmegelőzési eszközökkel már elkezdte védeni önmagát. 	<ul style="list-style-type: none"> - A büntető igazságszolgáltatási rendszer belső információáramlása nem hatékony. - Az áldozatok és az elkövetők számára nem állnak rendelkezésre speciális szolgáltatások. - A szükséges források hiányoznak, és a létező források nem a szükségleteknek megfelelően oszlanak el. - Nagyon korlátozott a közösségi szerepvállalás az igazságszolgáltatás feladatainak támogatásában.
A bűnmegelőzés jelenlegi rendszerének szerkezete	<ul style="list-style-type: none"> - A BM kialakította a megyékben a rendőri bűnmegelőzés hálózatát. - Létrejött a BM bűnmegelőzési Központja. - A rendőrség és a vagyonvédelmi vállalkozások mellett egyes civil szervezetek (pl. polgárőrség, vagyonvédelmi kamarák, biztonságvédelmi egyesületek, SZEM mozgalom stb.) felismerte a bűnmegelőzés fontosságát. - Az egységes pártfogói rendszer kiépülése egységesebbé teszi a büntetés-végrehajtás működését, 	<ul style="list-style-type: none"> - A büntető igazságszolgáltatás időszerűsége messze elmarad a kívánatostól. - A vagyoni elleni bűncselekmények áldozatainak kártérítése nem hatékony. - A büntetés-végrehajtásban nem érvényesül megfelelően a bűnisméltés megelőzési szempontjainak érvényesülése. - Nem alakult ki a minisztériumok közötti folyamatos egyeztetés és együttműködés. - Az önkormányzatok még nem érzik a megfelelő felelősséget a helyi

	kedvezően hat a büntető igazságszolgáltatásra. - Az erőszakos bűncselekmények sértettjeinek kárenyhítésére már van jogi megoldás.	biztonságért, indokolt mértékű eszközrendszerrel sem rendelkeznek. - Hiányzik az együttműködés a szociális, az egészségügyi és az oktatási intézményekkel.
A bűnmegelőzés jelenlegi rendszerének értékei	A jelenlegi rendszer garanciái biztosítják az emberi jogok érvényesülését. - A minimálbér adómentessé tétele, az egészségügyi hozzájárulás mérséklése visszaszorítja a megélhetési bűnözést. - A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására hozott országos rendőr-főkapitányi intézkedés. - Erősödött a bűnalkalmak csökkentését célzó rendőri, önkormányzati aktivitás.	- A tradicionális bűnözés felderítése alacsony hatékonyságú. - A bűnözéskezelés rendszere nincs tekintettel a kisebbségi problémákra. - Kevés figyelem jut a bűnözés lehetséges utánpótlását jelentő gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésére. Erőtlenek a helyi biztonság problémáival kapcsolatos közösségi megoldások. - A jelenlegi társadalmi bűnmegelőzési akciókban túlsúlyos a bűnalkalmakra való reakció.
A jelenlegi szereplők tudása és felkészültsége	- A bűnözés elemzésével kapcsolatos kutatói szaktudás rendelkezésre áll. - A regisztrált bűnözéssel kapcsolatos ismeretek rendelkezésre állnak.	- Nincsenek átfogó ismereteink a latens bűnözésről, az áldozattá válás gyakoriságáról. - Alacsony az ismertté vált bűncselekmények felderítési hatékonysága. - Nincs ismeretünk a kisebbségek áldozattá válásának kockázatáról. - Hiányzik a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök alkalmazása (jóvátétel, mediáció). - Nincs tapasztalat a büntetés hatékonyságának mérésében. - A bűnmegelőzés szakmai feladatainak ellátására nincs képzés, illetve továbbképzés. - A bűnmegelőzés szereplőinek hiányos a képzettsége. - Az egyedi bűnmegelőzési kezdeményezések nem kellően hasznosulnak.

	Lehetőségek	Veszélyek
A jelenlegi bűnmegelőzési-rendszer politikai környezete és a	- A Kormány bűnmegelőzés iránti elkötelezettsége	- A bűnmegelőzésért viselt felelősség megosztása a

szakpolitikák	<p>biztosítékot jelent a megvalósíthatóságra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A jóléti rendszerváltás programja kezelni próbálja a bűnözés oksági háttérében álló szociális, foglalkoztatási és oktatási problémák egy részét. - Megkezdődött a megélhetési bűnözés visszaszorítása a foglalkoztatás-, szociál-, adó- és járulékpolitikai intézkedésekkel. - A gyermekjóléti, gyermekvédelmi rendszer országosan kiépült. - Korszerű drogstratégiánk van. - Határozott elképzelés van a népegészség fejlesztéséről. - Folyik a büntetőpolitika új elemeit is tartalmazó kodifikáció. - Készül a jogsegélyszolgálat országos hálózatának rendszere. - Készül az antidiszkriminációs törvény. 	<p>kormányzati rendszerben konfliktusokat gerjeszhet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A bűnmegelőzés szereplői eltérően értelmezik a bűnmegelőzés prioritásait. - Elmarad az együttműködési rendszer intézményesülése. - A társágazatok eltérő szervezeti kultúrája és sajátlagos érdekei felülírhatják a bűnmegelőzés céljait. - A politikai szándékoktól és elvárásoktól eltér a gyakorlati megvalósítás. - Egyes szervezetek elégtelen elköteleződése diszfunkcionális hatást gyakorolhat.
A jelenlegi bűnmegelőzési-rendszer környezetét jellemző gazdasági tényezők	<ul style="list-style-type: none"> - Az EU-csatlakozással jelentős gazdasági források vonhatók be a bűnmegelőzési feladatok finanszírozásába. - Az üzleti szféra szereplőit is sikerül bevonni a bűnmegelőzési programok finanszírozásába. 	<ul style="list-style-type: none"> - A szükséges források továbbra is hiányzanak, illetve a létező források egyenlőtlenül oszlanak el. - Növekszik a régiók közötti egyenlőtlenség. - Továbbra is magas a gyermekek szegénység kockázata.
A jelenlegi bűnmegelőzési-rendszer környezetét meghatározó társadalmi, szervezeti és közösségi kérdések	<ul style="list-style-type: none"> - A közvélemény aktivizálása a bűnmegelőzési stratégia céljai érdekében. - A média szövetségessé tehető: ismerje meg és közvetítse e program célkitűzéseit. - A nyilvánosság országos és helyi fórumai folyamatosan vegyenek részt a közösség mozgósításában és az eredmények bemutatásában. - Az Európai Bűnmegelőzési Hálózathoz kapcsolódás. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az elvárások nem igazodnak a realitásokhoz. - Továbbra sem esik egybe a bűnözéstől való félelem és a sértetté válás ténye. - Felnőtt egy olyan nemzedék, amelynek szocializációjából hiányzik a munkakultúra. - Továbbra is növekszik a marginális társadalmi csoportokhoz tartozó bűnelkövetők aránya. - A média egy része továbbra is csak a szenzációt tartja „piacképesnek”.
A jelenlegi rendszer környezetét meghatározó technikai tényezők	<ul style="list-style-type: none"> - A megfelelő szabványok kialakítása a közösség biztonságérzetének fokozása érdekében. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az önkormányzatok feladatvállalása nem terjeszkedik túl a situációs eszközök támogatásán.

4. A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS ELŐZMÉNYEI, A JELENLEGI HELYZET ÉS A NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK

4.1. Hazai előzmények és a jelenlegi helyzet

Közbiztonsági és bűnmegelőzési eredmények a 90-es évek közepéig

Az 1990-es évek első felében a rendőrség specializált bűnmegelőzési szerveket hozott létre. Azóta számos törvény, rendelet, kormányhatározat és ORFK vezetői utasítás foglalkozott bűnmegelőzési részfeladatok szabályozásával, de a kormányzati, az önkormányzati és a lakossági önszerveződések között máig nem sikerült hatékony együttműködést kialakítani. Az önkormányzatok és a rendőrség közötti kapcsolatot a rendőrségi forráshiányok határozták meg. Bár az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. §-ának (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzatok a közbiztonsággal összefüggő feladataikat saját maguk határozzák meg, a legtöbb településen még a közbiztonsági és bűnmegelőzési bizottságok megalakítása is elmaradt. A helyi biztonság „megoldása” leegyszerűsödött a „több rendőrt az utcára” jelszó megfogalmazására. A 1990-es évek fordulóján civil kezdeményezésként számos településen polgárőr-szervezetek alakultak. A mára 600 egységet számláló szervezet egyharmada egyesületi formában működik, önkéntes országos érdekvédelmi szervezetük az Országos Polgárőr Szövetség. Az ezredfordulón a polgárőrök száma elérte az 53 ezret. Ugyanekkor elszórtan működött a Szomszédok Egymásért mozgalom is. A gazdasági élet számos területén jelentős értékek védelmét látják el a személy- és vagyonvédelmi vállalkozások, amelyek tevékenységét 1998-tól törvény szabályozza. Ezeknek a vállalkozásoknak a hatósági ellenőrzését 1995 óta a rendőrség igazgatásrendészeti, bünyügyi és közrendvédelmi szolgálatai végzik.

Az Országos Bűnmegelőzési Tanács (OBmT) kialakítása és az Országos Bűnmegelőzési Program (OBP)

A bűnmegelőzés országos szervezete kialakításának első lépéseként a Kormány 1995-ben „érdekegyeztető, döntés-előkészítő és javaslattevő” szervként létrehozta az Országos Bűnmegelőzési Tanácsot (OBmT), hogy állásfoglalásaival és javaslataival segítse a Kormány bűnözés visszaszorítására irányuló törekvéseit. Az OBmT-nek jelentős szerepe volt az Országos Bűnmegelőzési Program (OBP) létrejöttében. A Kormány átfogó bűnmegelőzési programját tartalmazó kormányhatározat fogalmazta meg először azt, hogy a hatékony bűnmegelőzés megvalósítása komplex társadalmi fellépést igényel, amely az állami és a társadalmi szervek, a polgárok és önszerveződések bűnmegelőzésben való összehangolt, tevékeny részvételével, illetve támogatásával valósítható meg. A kormányhatározat hangsúlyozta a társadalompolitikai részterületeken kidolgozandó társadalomfejlesztési programok egymásra épülésének kívánalmát. Feladatul adta a belügyminiszternek, hogy a bűnmegelőzésből eredő kötelezettségek meghatározása érdekében vizsgálja meg a rendőrségi és az önkormányzati törvény módosításának szükségességét, valamint a kriminálstatisztikai adatgyűjtés rendszerét. A kormányhatározat az OBmT feladatává tette az OBP-ból adódó teendők végrehajtását és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos módszertani segítségnyújtást.

A társadalmi bűnmegelőzés várat magára

A kormányhatározat egyértelmű fogalmazása ellenére az OBP-ban foglalt szakmai elvárások elenyésző része valósult csak meg. Kizárólag azokat támogatta a Kormány, amelyek büntetőjogi reakciók szigorítását célozták. Ezek a törekvések a korabeli jogszabályokban is tükröződnek.

Az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány (OKBK)

Ezt a folyamatot némileg megtörte az, hogy 1998-ban létrejött az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány (a továbbiakban: OKBK), azért hogy - az OBP megvalósításával összefüggésben - a rendelkezésére álló pénzeszközökből pályázati formában támogassa az önkormányzatok, a civil szervezetek és az állampolgárok bűnmegelőzési tevékenységét. 1999. július 7-én a Kormány meghatározta az áldozatvédelemmel kapcsolatos jogalkotási feladatokat, és az OKBK hatáskörébe utalta a személy elleni súlyos erőszakos bűncselekmények áldozatainak kárenyhítését, meghatározva a kárenyhítésre, illetve a bűnmegelőzési feladatok támogatására fordítható közalapítványi tőke nagyságrendjét. 2001-ben megszűnt az OKBK. Az egyes erőszakos bűncselekmények következtében sérelmet szenvedettek állam általi kárenyhítésének szabályairól rendelkező 209/2001. (X. 31.) Korm. rendelet a jogutód szervezatként létrejött Biztonságos Magyarországért Közalapítvány (a továbbiakban: BMK) hatáskörébe utalta az állami kárenyhítési feladatok ellátását. A BMK-nak továbbra is feladata maradt a bűnmegelőzési programok támogatása, a katasztrófavédelmi és az áldozatvédelmi programok támogatása viszont ekkor került a hatáskörébe.

Az áldozatvédelem szervezetei

Az áldozatvédelem fontosságának felismerését jelzi az, hogy 1998-ban a BM Társadalmi Kapcsolatok és Kommunikációs Irodáján belül létrejött az Áldozatvédelmi Iroda. Az új szervezet feladata a Belügyminisztérium és a belügyminiszter irányítása alá tartozó önálló szerveknél az áldozatvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtása és koordinálása, valamint az érintett társadalmi szervezetekkel való együttműködés. 1990 óta hatékonyan működik az áldozatok védelmét elősegítő Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület.

A kormányzati szereplők hatáskörének tisztázatlansága

Az elmúlt évtizedben a hazai bűnmegelőzés irányítási rendszerének hibái jól nyomon követhetők az OBmT tevékenységének változásaiban is. Az OBmT működésében kezdetektől fogva nem volt világos az, hogy feladatait milyen szervezeti formában, milyen felügyeleti és milyen számonkérési rendszerben kell ellátnia. Nem volt egyértelmű az, hogy az OBmT működését a Kormány (mint alapító) vagy a BM (mint a működési feltételeket biztosító minisztérium) elvárásai határozzák-e meg. Időközben az OBmT tevékenységi köre megváltozott. Az 1075/1999. (VII. 7.) Korm. határozat három új feladatkörrel - a korrupció megelőzése, a sértettekkel kapcsolatos megelőzési feladatok koordinálása és a kábítószer-fogyasztás megelőzése - bővítette az OBmT hatáskörét. Az új feladatok végrehajtásához azonban nem biztosítottak megfelelő feltételeket. Az említettek egyben új tárcafeladatok is voltak, de a hatáskörök pontos rögzítése és az együttműködési formák meghatározása elmaradt. Az OBmT-nek a bűncselekmények áldozataival kapcsolatos koordinálási feladatai versenyeztek a BM Áldozatvédelmi Irodáival, a korrupció megelőzésének belügyi hatásköre pedig az IM tevékenységi körébe tartozó korrupció elleni küzdelemmel, továbbá a kábítószer-probléma belügyi megelőzése az ISM-hez tartozó drogmegelőzéssel. Az OBmT forrásoldali gyengesége a bűnmegelőzési célú közalapítvánnyal (OKBK, BMK) való kapcsolatában a viszonyok tisztázatlanságát és a kereszttbe támogató pályázatok rendszerének kialakulását eredményezte. Ebben a helyzetben a századfordulóra a bűnmegelőzésért vállalt kormányzati felelősség érvényesítése lehetetlenné, a bűnmegelőzési tevékenység irányítása áttekinthetlenné vált.

A bűnmegelőzés kormányzati koordinációs feladat, amelyet törvényben rögzítenek

A közbiztonság védelme és a társadalmi bűnmegelőzés a nemzet közös ügye, s ebben a politikai konszenzus megteremthető. A bűnmegelőzéssel foglalkozó szakemberek és a közigazgatás szereplői is egyetértenek abban, hogy a társadalmi bűnmegelőzés komplex rendszerét és működési feltételeit törvényben kell rögzíteni. Ez az általános, törvényi szintű szabályozást igénylő rendelkezések mellett tartalmazza azokat az ügynevezett tematikus törvénymódosításokat, melyek a bűnmegelőzéssel kapcsolatos új típusú komplex és ágazati jellegű feladatokat jelölik meg. A törvény elsődleges feladata az, hogy a bűnmegelőzés állami feladatainak sorában meghatározza azokat, amelyek kötelező közigazgatási hatósági felhatalmazással a helyi önkormányzatokhoz telepíthetőek, illetve megjelölje a bűnmegelőzés új típusú rendszerében a rendőrségnek a közösségi bűnmegelőzéssel kapcsolatos feladatait. A bűnmegelőzés mint kormányzati feladat szoros kapcsolatban van a rendészeti igazgatással és a büntetőpolitikával. A társadalmi bűnmegelőzés megvalósítása érdekében tehát elkerülhetetlen egy átfogó és hosszabb távra érvényes közbiztonsági stratégia kidolgozása is.

Az OBmT és az Országos Bűnmegelőzési Központ - a társadalmi bűnmegelőzés szervezeti rendszere

A kormányprogram egyik fő célkitűzése a „létbiztonság, jogbiztonság, közbiztonság” megszilárdítása, illetve javítása. Ezért a Kormány számára sürgős volt az, hogy a bűnmegelőzés komplex rendszerét kialakító magas szintű jogszabály megszületéséig gondoskodjon az ehhez szükséges ágazati feladatok és a végrehajtási határidők számon kérhető meghatározásáról. A bűnmegelőzés területén a társadalom szélesebb körű bevonásának igényére figyelemmel átalakította az OBmT-t, amelynek elnöke a belügy-, társelnöke pedig az igazságügyminiszter lett. Ezt foglalja magába az 1002/2003. (I. 8.) Korm. határozat. A határozat az OBmT igazgatási és adminisztratív feladatainak ellátását a BM hatáskörén belül létrehozott Országos Bűnmegelőzési Központra bízta. A központ létrehozásával a belügyminiszter biztosította a bűnmegelőzés tárca szintű irányításának folyamatosságát. Az Országos Bűnmegelőzési Központ kezdeményezte a rendvédelmi szervek és az önkormányzatok új típusú együttműködési formáinak kialakítását. A belügyminiszter feladat- és hatáskörét meghatározó 150/2002. (VII. 2.) Korm. rendelet a közbiztonságért viselt felelősségre figyelemmel rögzítette a bűnmegelőzés koordinációs tennivalóit. Sürgető kormányzati feladat volt az is, hogy a társadalmi bűnmegelőzési stratégia megalkotásáig megvalósuljon a bűnözés alakulását nyomon követő és az EU követelményeknek megfelelő információs központ. Ez a Belügyminisztériumban működő szervezeti egység továbbra is a bűnmegelőzési stratégia végrehajtásának szolgálatába állítható.

4.2. Nemzetközi előzmények, nemzetközi kötelezettségek, elvárások

Az ENSZ a bűnmegelőzésről

A bűnözés megelőzésével és az elkövetők kezelésével foglalkozó ENSZ-kongresszusokon többször kinyilvánították, hogy a bűnözést és a bűnelkövető magatartást nem lehet kizárólag büntetőpolitikai problémaként értelmezni, mert a bűnözés szoros kapcsolatban van az országok gazdasági és társadalmi adottságaival. Különösen figyelemre méltónak tartották azt, hogy a kormányok eddig alig investáltak a bűnmegelőzésbe, a legfejlettebb országokban az erre fordított költségek a nemzeti jövedelem kevesebb, mint egy százalékát tették ki, míg a fejlődő országok többségében ez szinte nem is volt mérhető. Az ENSZ Közgyűlés által 1990 decemberében elfogadott 45/121 számú, illetve 45/166 számú ajánlások számos új irányelvet tartalmaznak a bűnmegelőzésben és a büntető igazságszolgáltatásban alkalmazni javasolt standardokról, szabályokról.

Prioritások az ENSZ-dokumentumokban

1991-ben az ENSZ Közgyűlés 46/152 sz. ajánlása meghatározta a bűnmegelőzési prioritásokat (városi bűnözés, fiatalkori bűnözés, erőszakos bűnözés) és felhívta a Bűnmegelőzési és Büntető Igazságszolgáltatási Bizottságot (Crime Prevention and Criminal Justice Commission) a részletes program kidolgozására. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Bizottsága (ECOSOC) 1995/9 számú ajánlása fogalmazta meg a városi bűnözés megelőzésének irányelveit, az E/1997/30. határozata pedig a bűnmegelőzési standardok előzetes tervezetének kidolgozásáról és vitára bocsátásáról döntött. Az ECOSOC az 1997/33 számú ajánlásban foglalta össze a bűnözés kezelésével és megelőzésével kapcsolatos korábbi ajánlásokat.

Közösségi bűnmegelőzés

1999-ben szakértők dolgozták ki az ENSZ közösségi bűnmegelőzéssel kapcsolatos irányelvének első változatát. Ezt az ECOSOC 2001/11 számú ajánlásával, illetve a bécsi deklarációval erősítette meg. 2002 januárjában az ENSZ Közgyűlés 56/261 számú ajánlása erősítette meg a nemi megkülönböztetéstől mentes, a kormányzati és a civil együttműködésre épülő, a diszkrimináció, a kirekesztés és az erőszak elleni küzdelemmel összekapcsolódó bűnmegelőzés fontosságát. Ebben a stratégiában a fiatalok képezték az elsődleges célcsoportot. 2002-ben újabb szakértői tanácskozás munkálta ki a bűnmegelőzési irányelvek végleges változatát és javaslatot tett a nemzetközi együttműködés különböző formáira. Az ECOSOC E/CN.15/2002/4. számú határozatával elfogadta a közösségi bűnmegelőzés irányelveit és felhívta a tagállamokat arra, hogy bűnmegelőzési és büntető igazságszolgáltatási politikáik fejlesztésében vegyék figyelembe az abban foglalt elveket. A közösségi bűnmegelőzés irányelveit - a főtitkár előterjesztésében - 2002 áprilisában fogadta el a bűnmegelőzéssel és a bűnelkövetők kezelésével foglalkozó 11. ENSZ Kongresszus.

Az Európa Tanács a bűnmegelőzésről

Az Európa Tanács egyik fontos feladata a bűnözéssel szembeni fellépés harmonizálása. Ennek jogforrásai azok az egyezmények, amelyek a részes államok számára kötelezőek. A Miniszteri Bizottság - a bűnözés problémáival foglalkozó európai bizottság (CDPC) keretében kidolgozott - ajánlásai, a hivatkozott bizottság kriminológiai kollokviumainak és tudományos konferenciáinak javaslatai, bűnmegelőzéssel kapcsolatos programok, valamint a kábítószer-problémával foglalkozó „Pompidou-Csoport” konferenciái és a konferenciákon elfogadott javaslatok az elvárásokat fogalmazzák meg és az egységes gyakorlat kialakítását segítik.

A felsoroltak közül az egyezmények a bűnözés különösen súlyos formái elleni fellépésre vonatkoznak. Ilyen például a Bűncselekményből származó javak lefoglalásáról és elkobzásáról szóló egyezmény.

A bűnmegelőzéssel összefüggő kérdésekkel általában az ajánlásaiban foglalkozik az Európa Tanács. Az ajánlások közül a nemzeti stratégia kialakításában különösen a következők az irányadók:

- 19. számú ajánlás a bűnmegelőzés szervezetéről (1987),
- 20. számú ajánlás a fiatalkori bűnözésre való társadalmi reakcióról (1987),
- 21. számú ajánlás a sértettek segítségéről és a sértetté válás megelőzéséről (1987),
- 2. számú ajánlás a családon belüli erőszak elleni társadalmi intézkedésekről (1990),
- 2. számú ajánlás a gyermekbántalmazás orvosi-társadalmi vonatkozásairól (1993),
- 20. számú ajánlás a korai pszichoszociális intervenció szerepéről a bűnözővé válás megelőzésében (2000).

Az Európa Tanács bűnmegelőzéssel kapcsolatos egyéb dokumentumai, illetve projektjei közül gyakorlati javaslatokat tartalmaz a Városi bűnmegelőzés - útmutató a helyi hatóságok számára című kiadvány. Az előzőhöz

hasonlóan hasznos anyag a Hétköznapi erőszakra való válaszok egy demokratikus társadalomban című publikáció, ami egy projekt összefoglalója. A 2002-ben indult közös munkálkodás célja az volt, hogy ösztönözze a tagállamokat arra, hogy átfogó, a különböző intézmények együttműködésére épülő politikával lépjenek fel az erőszakos jelenségekkel szemben. E tevékenységük során tartásuk tiszteletben az emberi jogokat és a jogállami követelményeket. Az integrációs szervezet a bűnözés hagyományos formáit és az egyéb deviáns viselkedéseket nem individuális, hanem társadalmi, környezeti eredetű jelenségeknek tekinti. Megfékezésükben növekvő jelentőséget tulajdonít a büntető igazságszolgáltatáson kívüli intézményeknek, a helyi közösségeknek és a civil szerveződéseknek. Az Európa Tanács 1985-ben megalkotta a sporteseményeken, különösen a labdarúgó mérkőzéseken tanúsított nézőtéri erőszakra és rendszertő magatartásra szóló európai egyezményt (ETS 120), amely Magyarországra nézve is hatályba lépett.

Az Európai Unió a társadalmi bűnmegelőzésért - Az Amszterdami Szerződés

Az Amszterdami Szerződésben foglaltak szerint az Európai Unió büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködési politikájának részévé vált a bűnmegelőzés.**** Ebben a dokumentumban a bűnmegelőzés magában foglalja a szervezett bűnözés és a kriminalitás egyéb formái elleni fellépést. Az 1999. május 1-jén hatályba lépett Amszterdami Szerződés 29. cikke szerint „az Unió célkitűzése, hogy a büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén a tagállamok közös fellépéseinek kialakításával, valamint a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésével és az ellene való küzdelemmel a szabadság, a biztonság és az igazságosság területén az állampolgároknak magas szintű biztonságot nyújtson”.

A felhasznált dokumentumok:

*

- Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: The prevention of crime in the European Union. Reflection on common guidelines and proposals for Community financial support. Proposal for a Council Decision establishing a programme of incentives and exchanges, training and cooperation for the prevention of crime (Hippocrates). Commission of the European Communities, Brussels, 29.11.2000. COM/2000) 786 final - 2000/0304(CNS)
- Proposal for a Council Decision establishing a programme of incentives and exchanges, training and cooperation for the prevention of crime (Hippocrates). Official Journal of the European Communities, 27/03/2001 p. 0244-0246.
- 2001/427/JHA: Council Decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network. Official Journal L 153, 08/06/2001 p. 0001-0003.
- Az Európai Integráció Alapszerződésai. Szerk.: Fazekas Judit. KJK-Kerszöv Kft. Budapest, 2000.

Az EiT rendkívüli ülése Tamperében

Az Európai Tanács 1999. október 15-16 közötti, tamperei rendkívüli ülésén hozott döntésében azt hangsúlyozta, hogy a bűnmegelőzési szempontokat integrálni kell a bűnözés elleni küzdelembe. Szorgalmazta a nemzeti bűnmegelőzési programok továbbfejlesztését. Szükségesnek látta a legjobb gyakorlatok/programok cseréjét, a bűnmegelőzésért felelős illetékes nemzeti hatóságok hálózatának kialakítását, a nemzeti bűnmegelőzési szervezetek együttműködésének megerősítését, valamint az e célokat szolgáló közösségi finanszírozás lehetőségének feltárását.

Az EU Bizottság bűnmegelőzési stratégiája

Az Európai Bizottság a bűnmegelőzési stratégia elemeinek számbavételénél két fő csoportra osztja a kriminális jelenségeket:

a) Az egyike tartoznak a hagyományos bűncselekmények (az emberölés, az erőszakos közöszülés), a kevésbé súlyos, de gyakran előforduló bűntettek és vétségek (a lopás, az orgazdaság, a csalás), a különböző közösségekben, helyszíneken előforduló erőszakos cselekmények (az iskolai, a családon belüli erőszak, a sporteseményeken előforduló erőszak), valamint a büntetőjogilag nem feltétlenül bűncselekménynek minősülő olyan antiszociális magatartások, amelyek feszültséget keltenek egy közösségben, csökkentik az emberek biztonságérzetét.

b) A másikba a szervezett bűnözés, ezen belül a nemzetközi szervezett bűnözés tartozik.

A bűnmegelőzés meghatározása az EU-ban

A bűnmegelőzés a Bizottság szerint olyan folyamatos és strukturált együttműködés vagy eseti kezdeményezés, amely hozzájárul a bűnözés mennyiségi és minőségi visszaszorításához. A társadalmi bűnmegelőzésben minden olyan személy és szervezet közreműködésére szükség van, amely hatással van a bűnalkalmak számának, a bűnokok hatásának, az áldozattá válás kockázatának csökkentésére. Így különösen számítani kell a helyi képviselők, a bűnüldöző és a büntető igazságszolgáltatás hatóságainak, a szociális intézmények, az oktatási rendszer, a széles értelemben vett egyesületek, az ipari, bank- és a magánszektor, a tudományos kutatók, valamint a közvélemény és a média szereplőinek közreműködésére. A bizottsági anyag szerint a bűnmegelőzési programok alapvetően három területre, illetve célra koncentrálnak: (1) a bűnalkalmak redukálására; (2) a bűnözés növekedését elősegítő társadalmi és gazdasági tényezők hatásának csökkentésére; (3) az áldozatok tájékoztatására és védelmére, az áldozattá válás megelőzésére.

A bűnmegelőzés európai modellje

A bűnmegelőzés európai modelljét a Bizottság a büntető jogalkalmazási politika kiegészítőjeként tartja számon. A prevenciók stratégiák közös eleme a multidiszciplináris megközelítés.

Az EU stratégia

Az Európai Bizottság álláspontja szerint a kialakítandó uniós bűnmegelőzési stratégiának a nemzeti prevenciók politikák és az Európai Unió szintjén egyaránt működnie kell. Ezek azonban nem helyettesítik a nemzeti, a regionális és a helyi prevenciók politikákat.

Az EU célkitűzései

Az EU bűnmegelőzéssel kapcsolatos célkitűzései a következők:

- Csökkenteni kell a bűnalkalmakat, növelni kell a valószínűségét annak, hogy a bűnelkövetőt megbüntetik, valamint redukálni kell a bűncselekményekből származó haszonszerzés lehetőségeit.
- Csökkenteni kell azoknak a környezeti tényezőknek a hatását, amelyek következményeképpen valaki a bűnözés vagy bűnismétlés világába kerülhet.
- Csökkenteni kell az áldozattá válás kockázatát.
- Növelni kell az emberek biztonságérzetét.
- Elő kell mozdítani és terjeszteni kell a jogkövető magatartás kultúráját és a konfliktusok erőszakmentes elhárításának módszereit.
- Elő kell mozdítani a „jó kormányzást”, különös tekintettel a korrupció megelőzésére. Meg kell előzni a bűnözők beszivárgását a gazdasági, a társadalmi és a politikai struktúrába.

Prioritások az EU-ban

Az Európai Unió bűnmegelőzési politikájának prioritásai a kriminalitás hagyományos területein belül a városi, a gyermek- és fiatalkori bűnözés és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények. A szervezett bűnözés megelőzésében a fejlett technológiákkal kapcsolatos bűnözés, az illegális kábítószer-kereskedelem, az emberkereskedelem, a nők kizsákmányolása, a gyermekek szexuális zaklatása, a pénzhamisítás és a pénzügyi bűncselekmények elleni fellépésre kell koncentrálni.

Európai Bűnmegelőzési Hálózat

A tagállamok közötti bűnmegelőzési célú együttműködést erősítendő, az EU Tanácsa 2001. május 28-án határozatot fogadott el az Európai Bűnmegelőzési Hálózat felállításáról (a továbbiakban: hálózat). A hálózat létrehozásának célja a bűnmegelőzés különböző eszközeinek fejlesztése, és nemzeti, a helyi bűnmegelőzési tevékenység támogatása. Bár a hálózat tevékenysége a bűnözés minden formájára kiterjed, a határozat megerősíti a fiatalkori, a városi és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények prioritását. A hálózatban minden tagország legfeljebb három kapcsolattartó pontot jelölhet ki, amelyek közül az egyik a nemzeti kapcsolattartó pont.

Az EU az áldozatok védelméről

Az Európai Unió Tanácsa - az Amszterdami Szerződés és a Tanács tamperei ülésének következtetései alapján - 2001. március 15-én kerethatározatot fogadott el az áldozatok büntetőeljárásbeli jogállásáról, melyben meghatározta

az áldozat, az áldozatvédelem fogalmát. Előírta a tagországok számára azokat a normákat, amelyeket az áldozatok, a különösen veszélyeztetett áldozatok védelme, a másodlagos viktimizálódás elkerülése érdekében biztosítani kell.

Hippocrates-program

Az EU Bizottság előterjesztése alapján került sor a Hippocrates-program kialakítására. A program célja a tagállamok köz- és magánintézményei közötti együttműködés előmozdítása, függetlenül attól, hogy szervezett bűnözésről vagy a bűnözés más formái elleni fellépésről van szó. Az együttműködés kialakítására irányuló projekteken a csatlakozó országok is részt vehetnek [2. cikk (1) bek.]. A tagállamok közötti együttműködés a képzésre, a tapasztalatcserére, a kutatásra, a szakmai találkozók megszervezésére és a tájékoztatásra irányulhat.

AGIS-program

2002. július 7-én a Bizottság a bűnözés elleni harc céljait szolgáló korábbi uniós programokat egyesítette, és elfogadta az AGIS keretprogramot. A keretprogram 2003-2007 között az alábbi általános célkitűzéseket kívánja megvalósítani:

- Az európai politikák kifejlesztése, végrehajtása és értékelése a rendőrség és az igazságügyi együttműködés területén.

- Hálózati és kétoldalú együttműködések erősítése, az információk és tapasztalatok cseréje, a helyi és regionális együttműködés erősítése, valamint a közös képzések és tudományos kutatások szervezése.

- Az uniós tagállamok, a tagjelölt és harmadik országok közötti, valamint a megfelelő regionális és nemzetközi szervezetek közötti együttműködés kialakítása.

A program felhívja a figyelmet az új társadalmi bűnmegelőzési módszerekre, továbbá a közösségi támogatás feltételeire.

A nemzetközi szervezetek bűnmegelőzési tevékenységének közös jellemzői

Az ENSZ, az Európa Tanács és az EU ajánlásai és egyéb dokumentumai azt jelzik, hogy a bűnmegelőzéssel kapcsolatos teendők két területre koncentrálnak: a szervezett, a határokon átlépő bűnözés elleni fellépésre és a bűnözés új formái elleni küzdelemre, valamint a tradicionális bűnözés csökkentését célzó társadalmi-közösségi bűnmegelőzés területére. A szervezetek és módszerek különböznek egymástól, de találkozási pontjaik is vannak.

5. ALAPELVEK ÉS MŰKÖDÉSI ELVEK

5.1. A bűnmegelőzés alkotmányos követelményei

A „megbélyezés” elkerülése

A bűnmegelőzés szabályozott keretek között zajló, felelősséggel járó olyan tevékenység, amelynek érvényesítése során tiszteletben kell tartani az emberi jogokat, követni kell az alkotmányos jogállam elveit. Tiszta felelősségi viszonyok és világos, jól körülhatárolt szerepek rögzítésével el kell érni a bűnözés és az áldozattá válás csökkenését. Az Alkotmány 35. §-ának (1) bekezdése szerint a Kormány alkotmányos kötelezettsége a közrend és a közbiztonság védelmét szolgáló intézkedések foganatosítása. A nemzetközi standardoknak megfelelően kialakított társadalmi bűnmegelőzési stratégiának és az ezt szolgáló, kiszámítható és számon kérhető szabályozásnak úgy kell illeszkednie a társadalompolitikába, hogy az megfeleljen az alkotmányos követelményeknek és kötelezettségeknek. Ezért bűnmegelőzés címén kényszerítő vagy megbélyegzést eredményező módon nem szabad beavatkozni. A bűnmegelőzési programok meghatározásánál tekintettel kell lenni arra, hogy a bűnözéssel kapcsolatos problémák eltérően érintik a nőket, a férfiakat, a fiatalokat és az időseket. Emellett figyelembe kell venni a kulturális különbségeket és a kisebbségek eltérő kultúráját, szokásait is.

Az arányosság elvének érvényesítése

A beavatkozás módjának megválasztásakor figyelemmel kell lenni az arányosság elvére, törekedni kell az egyéni autonómia és a közösségi kontroll egyensúlyára. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Bizottságának a bűnmegelőzéssel kapcsolatos ajánlása az élet- és vagyónbiztonságot az egyik alapvető emberi jogként fogja fel. Ugyanakkor azt is megállapítja, hogy a bűnmegelőzési intézkedéseket az emberi jogok, a potenciális áldozatok, az elkövetők és a harmadik személyek szabadságjogainak tiszteletben tartásával, az arányosság elvére figyelemmel kell végrehajtani.

A közösség biztonságának megteremtésére irányuló törekvés érvényesítésében gyakran egymásnak feszülő érdekek között kell az egyensúlyt megteremteni.

A kirekesztés elkerülése

A bűnözés megfékezése társadalmilag elfogadott cél. Az ennek érdekében fogantatott intézkedések, valamint a bűnözéstől való félelem bizonyos csoportok kirekesztésének erősödésével járhat. Növelheti a bűnelkövető fiatalokkal, a börtönviseltekkel, a drogfüggőkkel, a hajléktalanokkal, a szegényekkel, a cigányokkal szembeni előítéleteket. A társadalmi bűnmegelőzés rendszere a társadalmi igazságosság elvén alapul. Ennek érdekében egyaránt törekedni kell a társadalmi kirekesztés, az előítéletesség elkerülésére és a biztonsághoz fűződő érdekek érvényesítésére.

5.2. A bűnmegelőzés és a büntető igazságszolgáltatás

A büntető igazságszolgáltatás bűnmegelőzés jellegű feladatai

A büntető igazságszolgáltatás állami monopólium. A rendőrség, az ügyészség, a bíróság a már megtörtént bűncselekményekre reagál. Ezért a büntető igazságszolgáltatás működése csak kis mértékben hat a bűnözést eredményező, összetett társadalmi, gazdasági folyamatokra. Ez inkább a társadalmi bűnmegelőzés feladata. Minden olyan egyedi ügyben alkalmazott büntetés azonban, amely tekintettel van a bűnismétlés megelőzésére, javíthatja a közbiztonságot. Szintén kedvezően hat a bűnmegelőzésre a bűnüldöző szervezet reakcióképességének fokozása, a bűnelkövetés kockázatának növelése, a büntető igazságszolgáltatás időszerűségének javítása, a büntetés elkerülhetetlensége.

A bűnmegelőzés a büntetés-végrehajtásban

Minden olyan, a jogerős ítélet keretei között alkalmazott büntetés-végrehajtási jogintézmény, módszer, amely segíti a bűnelkövetők társadalmi integrációját, akadályozza a bűnismétlést és egyben a bűnmegelőzés célját is szolgálja. Ezért csökkenteni kell a börtönártalmakból származó, bűnismétlésre ösztönző veszélyeket. A büntetés tartama alatt növelni kell a foglalkoztatás, a szakképzés, a nevelés, a közoktatás, az egészségmegőrzés lehetőségeit. A bűnismétlés lehetősége csökken, ha az elítélt szembesül az általa elkövetett cselekmény következményeivel, alkalma van a sértett kártalanítására, a közösség kiengesztelésére. A büntetést követő utógondozás a társadalmi integrációs szándékot erősíti, és megteremti az azok realizálásához szükséges objektív feltételeket is (a lakhatás biztosítása, a családi kapcsolatok helyreállítása, a foglalkoztatás elősegítése).

A szignalizáció

A kontroll, a büntetés és a prevenció között kialakítandó egyensúly megteremtése érdekében a büntető igazságszolgáltatási szervek működésében meg kell erősíteni az elrettentő és az önvédelmi képesség javítását szolgáló eszközöket. Ezek közé tartozott a most hatályon kívül helyezett büntetőeljárás törvény 117. §-a, amely az eljárásban észlelt bűnökkel kapcsolatosan előírta az eljáró hatóság szignalizációs kötelezettségét. A konkrét bűncselekményekből származó - a bűnökra és az elkövetés lehetőségét megkönnyítő feltételekre vonatkozó - információk hasznosításával megelőzhető az ismételt áldozattá válás.

A büntető igazságszolgáltatás nem rendelhető alá a bűnmegelőzés szempontjainak

A jogbiztonság követelménye és az állampolgári jogok védelme érdekében úgy kell megőrizni a büntető igazságszolgáltatás hagyományos, garanciákban gazdag rendszerét, hogy az ne rendelődjen alá a társadalmi bűnmegelőzés sajátos szempontjainak. A büntetőpolitika működésével kapcsolatos alkotmányos elvárások csak erre figyelemmel teljesülnek.

5.3. A társadalmi bűnmegelőzés a társadalompolitika integrált része

Nemzeti, kormánystratégiák és programok harmóniája

A társadalmi bűnmegelőzés stratégiája akkor járul hozzá az emberek életminőségének javulásához, a gazdaság fejlődéséhez, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk csökkentéséhez, ha az a közös célok megvalósítása érdekében összekapcsolódik a nemzeti drog és alkohol elleni stratégiával, a szegregációt fékező

kormányprogrammal, a roma népesség integrációját szolgáló tárcaközi koordinációval, az antidiszkriminációs és a nemzeti népegészségügyi programokkal, a természetes és az épített környezet védelmére kialakított kormánypolitikával.

Közvetlen és közvetett bűnmegelőzési célú és hatású intézkedések

A társadalmi bűnmegelőzés rendszerében kell létrehozni, illetve számon tartani minden olyan intézkedést, beavatkozást, amely közvetlenül (célzottan), valamint közvetetten (hatásaiban) szolgálja a közösség biztonságának fenntartását. A közvetlen, célzott intézkedések körébe sorolható például az általános iskolai tanulmányok félbeszakítása, az ezt kísérő csavargás, koldulás elleni fellépés, vagy a futballhuliganizmus megelőzése érdekében tett intézkedés. Közvetett, azaz hatásában bűnözést csökkentő intézkedések között tartják számon például azokat az eredményes szociálpolitikai intézkedéseket, amelyek a tartós, a szakképzetlen, illetve az első munkavállalók munkanélküliségének felszámolására irányulnak. A biztonságra közvetlenül és közvetetten ható intézkedések megvalósulási feltételeit országosan és helyi szinten egyaránt biztosítani kell.

5.4. A társadalmi bűnmegelőzési rendszer működtetése kormányzati felelősség

A kormányzati irányítás komplex szakmai feladat

A társadalompolitika integrált részeként megvalósuló bűnmegelőzés alapvető működési - jogszabályi, szervezeti, szakmai - feltételeinek megteremtése kormányzati feladat. Ehhez létre kell hozni a tárcák közötti felelősségteljes, egyenrangú, a tudományos és szakmai érdekeket és értékeket érvényesítő együttműködés szervezeti feltételeit. Biztosítani kell az EU Bűnmegelőzési Hálózatban való részvételünket. A Kormány bűnmegelőzési cselekvési programjában rögzíteni kell az érintett minisztériumok, országos hatáskörű szervek, adatszolgáltatók feladatait és folyamatos együttműködését. Gondoskodni kell olyan hazai és külföldi tudományos kutatásokról, amelyek a bűnokok hatásának, a bűnalkalmak számának csökkentésével, az áldozattá válás megelőzésével foglalkoznak. A Kormány bűnmegelőzési cselekvési programjának kialakításában különleges feladatai vannak az igazságügy- és a belügyminiszternek, a pénzügy-, az egészségügyi szociális és családtügyi, a gazdasági és közlekedési, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi, valamint az oktatási, a környezetvédelmi és vízügyi, a gyermek-, ifjúsági és sportminiszternek, a regionális politika irányítóinak, valamint a cigányság sorsáért felelős kormánypolitikuskoknak.

5.5. A helyi bűnmegelőzés helyi közügy

A helyi társadalmi bűnmegelőzés koordinátora az önkormányzat

A társadalmi bűnmegelőzési stratégia, az annak megvalósítását szolgáló kormányzati cselekvési program csak az önkormányzatok közreműködésével válhat a helyi társadalompolitika integrált részévé. Az önkormányzatoknak a helyi rendőrséggel együttműködve aktív és vezető szerepet kell játszaniuk a helyi közösség biztonságát szolgáló tervek elkészítésében. Kezdeményező szerepük van a helyi jelzőrendszerek, a legkülönbözőbb együttműködési formák szervezésében, a helyi bűnmegelőzési programok koordinálásában, végrehajtásában, valamint folyamatos értékelésében. A helyi önkormányzat ösztönzi és motiválja a helyi közösség szakmai és civil önszerveződéseit. (Az önkormányzatoknak jelenleg is van törvényes lehetőségük arra, hogy a helyi közbiztonságot a helyi társadalompolitika részeként formálják. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban a helyi bűnmegelőzési programok sikerességét jelentősen hátráltatta az, hogy nem voltak egyértelműek a helyi közösség biztonságával kapcsolatos önkormányzati feladatok - különösen az önkormányzat és a rendőrség kapcsolata - de elmaradt a kezdeményezések költségvetési finanszírozása is.)

A helyi bűnmegelőzési stratégia

A bűnözés területileg eltérő kihívásaira csak helyi közügyként megfogalmazott bűnmegelőzési stratégiával és taktikával lehet hatékonyan reagálni. Az önkormányzat mint a helyi szolgáltatások és szolgáltató intézmények többségének tulajdonosa, a helyi közigazgatás irányítója és mint testület, a helyi politika fóruma vezérli, motiválja és koordinálja a helyi bűnmegelőzést. Központi referenciaszereplőként meghatározó szerepe van az információk és a biztonsággal kapcsolatos adatok terjesztésében. Tanácsadó szerepet vállalhat a magasabb szintű biztonságot szolgáló eszközök és módszerek alkalmazásában és ehhez forrást biztosíthat. Jogalkotóként és településtervezőként

érvényesítheti azokat a szempontokat, amelyek a helyi közbiztonságot szolgálják. A helyi önkormányzat közvetíteni is képes a helyben elérhető szolgáltatások és a helyi biztonsági szükségletek között.

5.6. A társadalom együttműködése a jobb közbiztonság érdekében

Az együttműködés garanciái

A bűnmegelőzés szempontját érvényesíteni kell minden, a bűnözés csökkentését és az áldozattá válás elkerülését befolyásoló társadalom- és gazdaságpolitikai intézkedésben. Az együttműködés a Kormány, a minisztériumok, a hatóságok, a tudomány képviselői, a közösségi és a civil szervezetek, az üzleti szektor, az egyházak és a magánemberek közötti folyamatos kapcsolatban valósul meg. Az államnak anyagilag is támogatnia kell azokat a civil szervezeteket, amelyek készek közreműködni a társadalom védelmi képességeinek javításában. A tapasztalatok szerint azok a bűnmegelőzési kezdeményezések hatékonyak, amelyeknél horizontálisan (szakmaközi együttműködésben) és vertikálisan (a központi és a helyi szerveződésekben) valósul meg az együttműködés. A partneri kapcsolatokban hasznosítani kell a folyamatosan aktualizált ismereteket, a hazai és a külföldi tapasztalatokat.

Az együttműködők

A partneri kapcsolatok egyik legfontosabb alapelve „az alulról történő építkezés”. Ez az elv a helyi politikában is feltételezi a saját érdekeit megjeleníteni képes társadalmi szereplőket. A helyi közbiztonság javításában kitüntetett szerepe van a rendőrségnek, amelynek a közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása, elhárítása érdekében állandó kapcsolatban kell lennie a közösséggel. A már megvalósult konkrét bűncselekményekről szerzett tapasztalataikat el kell juttatni az érintettekhez (szignalizáció), de az adott veszélyeztetett közösséghez is. Ezek a tapasztalatok akkor hasznosulnak a bűnmegelőzésben, ha a bűnözésről szerzett ismereteiket megosztják a bűnokok hatását csökkenteni, a bűnalkalmakat megszüntetni, az áldozattá válást megelőzni képes állami, civil és szakmai szervezetekkel, intézményekkel, egyházakkal. A rendőrök mellett a polgárőrök, a közterület-felügyelők, vagyonőrök, magánnyomozók, a kisebbségi önkormányzatok, természetvédelmi őreik, a védőnők, a pedagógusok, a házi- és szakorvosok, a gyermekvédelem szakemberei, a szociális szakemberek, a családszolgáltatók, a szociális és egészségügyi ellátó rendszerben dolgozók, az alkohol- és drogmegelőzésben és kezelésben részt vevők az alulról építkező bűnmegelőzés legfontosabb szereplői.

A gazdasági élet szereplőinek ösztönzése és motiválása

A társadalom önvédelmi képességének javítása érdekében jelentős feladataik vannak a gazdasági élet szereplőinek. A vállalkozók számára világossá kell tenni, hogy vagyonuk, alkalmazottaik és ügyfeleik biztonságának védelme anyagi és erkölcsi érdekük, de ezen túl a bűnmegelőzést is szolgálja. Anyagi ösztönzőkkel motiválni kell azokat a vállalkozásokat, amelyek a bűncselekmények vagy devianciák következtében a marginalizáció veszélyébe került más emberek integrációjának elősegítésére képesek. (Ilyennek tekinthető a börtönfoglalkoztatás, pártfogó felügyelet alatt állók foglalkoztatása és más, a bűnismétlés megelőzése érdekében megvalósuló nonprofit vállalkozás.) Meg kell találni annak a módját, hogy a gazdasági élet szereplői anyagilag és erkölcsileg érdekeltek legyenek a környezetvédelmi szabályok betartásában.

5.7. A társadalmi bűnmegelőzés folyamatjellegű tevékenység

Források, felelős tervezés, értékelés

A hatékony bűnmegelőzés feltétele a megbízható, kiszámítható, előre tervezhető olyan anyagi forrás, amely tartalmazza a fejlesztést is. A központi és a helyi tervezés részeként pontosan meg kell határozni azt, hogy ki a felelős a források biztosításáért, a programok végrehajtásáért, értékeléséért és a tervezett eredmények eléréséért.

Ismeretalapú tervezés

A hatékony bűnmegelőzés a bűnözéssel, az áldozattá válással kapcsolatos információkra és a közbiztonsággal kapcsolatos lakossági attitűd ismeretére épül. A központi és helyi, valamint a speciális programok elkészítésének alapvető feltétele az, hogy rendelkezésre álljanak a bűnözéssel kapcsolatos hiteles információk és a megbízható statisztikai adatok. Ugyancsak fontos az, hogy a lakossági biztonságérzetet befolyásoló bűnügyi szabálysértésekkel

kapcsolatos adatokat, ismereteket gyűjtsék és hasznosítsák. Az ismeretalapú tervezés integráns részét képezi a kutatás, az értékelés és a bevált gyakorlati modellek terjesztése.

A sokszínűség folyamatos biztosítása, a legjobb módszerek terjesztésének kötelezettsége

A nemzeti és a helyi társadalmi bűnmegelőzési stratégia végrehajtásának alapvető feltétele, hogy nyitott legyen a szakmai kezdeményezésekre. A fejlett államokban működő bűnmegelőzési rendszerek rugalmasak és kerülnek a bürokratikus elemek alkalmazását. Ezért általában pályázati vagy szerződéses formában működnek. A bűnmegelőzési programokhoz folyamatos módszertani segítséget nyújtanak azzal is, hogy elemzik a hatékonyságot, és gondoskodnak a már bevált helyi vagy szakmai megoldások terjesztéséről, ennek érdekében intenzíven együttműködnek a média képviselőivel is.

Az akkreditáció és a szakmai felelősség

Az akkreditáció garanciális követelmény. Az akkreditációs eljárás mindenekelőtt az emberi jogok védelmét szolgáló, a jogszabályokban rögzített feltételrendszer ellenőrzése. Emellett az akkreditáció a résztvevő civil szervezetek, egyházak és más együttműködő személyek tevékenységével, programjaikkal szemben támasztott szakmai követelmény is. A társadalmi bűnmegelőzésben az akkreditáció kötelezettségvállalást is jelent. A különböző típusú állami támogatások (pályázati források, kedvezmények, költségtérítések, átvállalások) csak akkor vehetők igénybe, ha azokat - költség-haszon elemzésre alapozott - együttműködési megállapodásban rögzített kötelezettségek teljesítésével valósítják meg. Ez a közigazgatási szerződéses rendszer biztosítja a szakszerűségnek és a folyamatos részvételnek az ellenőrizhető, áttekinthető működését, egyben a közpénzek hatékony felhasználását.

Szakszerűség biztosítása a képzés és a továbbképzés

A nemzeti stratégia sikerének záloga az elméletileg megalapozott, folyamatosan, a követelményekhez igazodóan gyarapított alap- és speciális szakmai ismeretek elsajátítása. Ezt meg kell valósítani mind az alap- és középfokú oktatásban, mind a felsőfokú szakirányú képzésben. Gondoskodni kell a különböző továbbképzési programokról, így különösen az egyetemet, főiskolát végzettek szakmai posztgraduális képzésében. A civil közreműködők képzését a tanfolyam rendszerű oktatásokban kell megvalósítani. A tematikákba és tananyagba folyamatosan be kell építeni a társadalmi bűnmegelőzésben bevált hazai és nemzetközi tapasztalatokat, új ismereteket és módszereket. A szakmai követelményeket az előbbiekre tekintettel négyévente felül kell vizsgálni.

6. A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉSI STRATÉGIA CÉLRENDSZERE

A célrendszer felépítése

A bűnözést eredményező folyamatok a társadalom egész szövetrendszerében keletkeznek, ezért az életminőséget javító közbiztonság megteremtése mint fő stratégiai célkitűzés csak átfogó célok megjelölésével szolgálhatja a közbiztonság javítását. Az átfogó célkitűzéseket specifikus célok elérésével lehet megvalósítani. Ezeknek azonban érvényesülniük kell minden programszerűen megvalósuló beavatkozási területen és az ehhez kapcsolódó feladatok meghatározásában. A társadalmi bűnmegelőzés prioritásai, a beavatkozási területek és a feladatok időről időre módosulhatnak vagy alapvetően változhatnak.

Stratégiai célkitűzés

A nemzeti stratégiának mindig tükröznie kell azt, hogy a társadalmi bűnmegelőzés komplex, össztársadalmi feladat, amely a teljes lakónépesség biztonságának megteremtésével, a bűnözés csökkentésével az életminőség javítását célozza. Ezért a jogalkotó stratégiai célkitűzésként az életminőséget javító közbiztonság megteremtését, a bűnözés csökkentését jelöli ki.

Átfogó célkitűzések

A stratégiában megfogalmazott alapelvek és működési elvek az alábbi átfogó célkitűzésekre bonthatók:

- A társadalom biztonságának javítása.
- A bűnmegelőzés az államilag irányított társadalompolitika integrált részévé váljon.
- Partnerség megteremtése a társadalmi bűnmegelőzés szereplői között.

Vertikális megközelítés

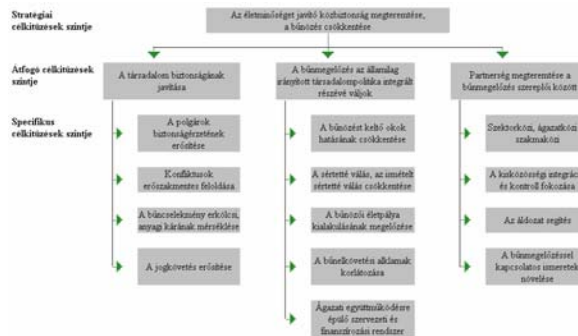
E három átfogó célkitűzést a stratégiai célrendszer fő irányainak is tekinthetjük, amelyek a társadalmi bűnmegelőzési stratégia vertikális megközelítését teszik lehetővé három nagy célterületen:

- a lakosság, a polgárok mindennapi életében,
- a bűnmegelőzéssel foglalkozó társadalompolitika színterén,
- a bűnmegelőzésben aktív szerepet vállaló helyi és ágazati szereplők körében.

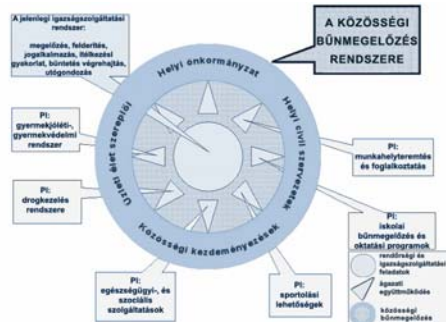
Ez a hármas felosztás lehetővé teszi, hogy mind a közbiztonság „alanyai”, az állampolgárok, mind az irányításban és cselekvésben meghatározó jelentőségű állami szervek, a közigazgatás, mind pedig a közösségi bűnmegelőzésben érdekelt helyi szereplők számára világosak legyenek az elérendő célok.

Az alábbi ábra a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának célrendszerét mutatja be összefoglalóan:

6.1. A bűnmegelőzés célrendszere



6.2. A bűnmegelőzés alrendszerei



Az előző ábra összefoglalóan ábrázolja a bűnmegelőzés alrendszereit. A társadalmi bűnmegelőzés komplex rendszerében három fő területet különböztetünk meg:

a) A bűnmegelőzéssel jelenleg is hivatalból foglalkozó alrendszer területét, amely magába foglalja a tradicionális bűnözés csökkentését célzó rendőrségi és a büntető igazságszolgáltatási feladatok ellátását.

b) Az állami szervek, hatóságok szoros ágazati együttműködését a bűnokok hatásának, a bűnalkalmak számának, az áldozattá válás kockázatának csökkentése érdekében. Ideértünk minden olyan feladatot, amely ágazati, illetve tárcaközi együttműködésben valósítható meg.

c) A társadalmi bűnmegelőzés rendszere akkor teljes, ha a helyi és a tágabb közösség is részt vállal benne, ha a célok elérése érdekében számítani lehet minden olyan személy és szervezet közreműködésére, amelyek a társadalom önvédelmi képességének javítása érdekében cselekedni tudnak és akarnak. Így különösen fontos az önkormányzatok, a civil szervezetek, az egyházak, a gazdasági élet szereplői, a közösségek és a magánszemélyek aktív közreműködése.

A társadalmi bűnmegelőzés három fő területét alkotó alrendszerek tevékenysége összehangoltan, egymásra épülve és egymást kiegészítve valósul meg.

A bűnismétlés megelőzése												
--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A beavatkozási területeket a szürke zónák jelölik.

7.1. A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése, csökkentése



Helyzetkép

Gyakoribb a fiatalkori bűnözés

Magyarországon az összes ismertté vált bűnelkövető 12 százaléka fiatalkorú. Az elmúlt évtizedben a fiatalok korosztályát érintő demográfiai változások miatt mérséklődött az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetők (1995-ben 14321-ről 2002-ben 11689-re) és a büntetőjogilag felelősségre nem vonható 14 év alatti gyermekkorú elkövetők száma (1995-ben 4159-ről 2002-ben 3959-re).

A vagyon ellen támadnak

A fiatal- és gyermekkorúak túlnyomó többsége vagyon elleni bűncselekményt követ el. A 14 év alatti elkövetőknél ez az arány 83-88 százalék, míg a 14-18 éveseknél 70-80 százalék. Az elmúlt tíz évben minden harmadik rablás elkövetője fiatalkorú volt.

Kábítószer-tapasztalat

A fiatalok növekvő részének szocializációjává vált a passzív vagy aktív kábítószer-tapasztalat. Egy 2002 tavaszán készített felmérés eredményei szerint a budapesti másodikos középiskolások 30 százaléka már kipróbált valamilyen kábítószert.

Korábban kezdődik a bűnöző pályafutás

A kutatási tapasztalatok szerint minél fiatalabb életkorban fordul elő a bűnelkövető magatartás, annál nagyobb az esély a bűnismétlésre vagy a bűnözői életmód kialakulására. A hivatalos adatok szerint amíg 1997-ben a fiatalkorú - 14-18 éves - bűnelkövetőknek csupán 38 százaléka követte el az első bűncselekményét 14-15 éves korában, addig 2001-ben már 41 százalékuk. Évente átlagosan 16 ezer fiatalkorú ellen indul szabálysértési eljárás. A bűnelkövető fiatalkorúak döntő többségénél csak a jogellenes cselekmény elkövetése jelzi a gyermekvédelmi hatóságnak, hogy valami baj van a fiatalkorúval. Az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetőknek mindössze 8-10 százaléka szerepel a veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásában.

A veszélyeztetők és a veszélyeztetettek

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 2002. évi IX. törvénnyel módosított 1997. évi XXXI. törvény 7. §-ának (1) bekezdése szerint a gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani. A nyilvántartásokban 1997-et követően a veszélyeztetett gyermekek száma összességében (1997-ben 420 ezer, 2002-ben 235 ezer) és különösen az anyagi okból veszélyeztetettség kategóriájában jelentősen csökkent (1997-ben 340 ezer, 2002-ben 153 ezer). Átmeneti csökkenés után tovább növekedett a környezeti okból veszélyeztetettek köre (1997-ben 26 ezer, 1998-ban 21 ezer, 2001-ben 25 ezer, 2002-ben 46 ezer fő). A magatartási okból a gyámhatósági nyilvántartásba kerülők száma viszont hektikusan változik. (1997-ben 48 ezer, 1998-ban 38 ezer, 2001-ben 50 ezer, 2002-ben 27 ezer fő.) Nem tudni, hogy ez a gyermek- és fiatalkorú népesség csökkenésének, a nyilvántartás szempontjai változásának vagy a tényleges szociális helyzet javulásának az eredménye. A közhiedelemmel ellentétben a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők többsége teljes családban nevelkedik. 2002-ben a gyermekkorú elkövetők háromnegyed részét, a fiatalkorú bűnelkövetők több mint

a felét (55,8 százalék) a szülők közösen nevelték. Az elkövetőknek 9-10 százaléka élt a bűncselekmény elkövetésekor gyermekotthonban. Ezzel szemben a 0-17 évesek körében a gyermekvédelmi gondoskodás alatt állók aránya 0,88 százalék volt. Az ismertté vált fiatalok bűnelkövetők döntő többsége olyan hátrányos helyzetű, marginális családi környezetből származik, ahol a szegénység, a munkanélküliség és a napi szociális problémák meghatározó élményt jelentenek. Szüleik többsége segéd-, kiegészítő vagy betanított munkás, foglalkozás vagy munkanélküli. Már kora gyermekkorukban szegregált és marginalizált környezetben élnek. A kedvezőtlen társadalmi-gazdasági adottságok miatt az ország keleti régiói olyan bűnkibocsátó területekké váltak, ahol az országos átlagnál magasabb a gyermek- és fiatalok bűnelkövetők gyakorisága. (Például Borsod-Abaúj-Zemplén megye 740 ezer lakosából közel annyi fiatal kerül szembe a büntetőtörvénnyel, mint Budapesten az 1,8 millióból.)

A szegregáció

A fiatalok bűnelkövetők jelentős rétege nem dolgozik, nem is tanul, és ez a helyzet nem javul. 1982-ben még csak 11,7 százalékuk volt foglalkozás nélküli, 1997-ben már 45 százalékuk, 2001-ben némi javulás volt tapasztalható, de még ekkor is 34,7 százalékuk a bűncselekmény elkövetésekor nem tanult vagy nem dolgozott.

A fiatal áldozatok

A fiatalok nem csak elkövetői, de áldozatként elszenvedői is a bűnözésnek. Évente több mint tízezer kiskorú személy válik bűncselekmény áldozatává, 2002-ben a számuk 12 141 volt. A kiskorú sértetteknel az erőszakos és garázda bűncselekmények körében jelentős az azonos korosztály elkövetői általi fenyegetettség. A fiatalok közül a 17 éveseknek van a legnagyobb esélyük arra, hogy erőszakos bűncselekmények áldozatává váljanak. Egyébként 2002-ben a 18 év alatti fiatalok tették ki az összes erőszakos bűncselekmény sértettjeinek 13,6 százalékát, a szexuális erőszakot elszenvedettek 57,7 százalékát és minden ötödik rablás áldozata fiatalok volt.

Az intézményes reakciók hiányosságai

A gyermek- és fiatalok bűnelkövetővé és áldozattá válásának megelőzésében jelentős szerepe van a családnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az oktató- és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyháznak, a helyi koordináció megerősítésében az önkormányzatoknak és a rendőrségnek. A hazai tapasztalatok szerint nem működik a jelzőrendszer és az érdemi együttműködés a gyermekvédelmi, a szociális, az egészségügyi, az oktatási és az igazságszolgáltatási intézmények, valamint a rendőrség között. A veszélyhelyzet felismerését elősegítő, sok forrásból merítő jelzőrendszer a gyermekvédelmen belül sem működik. A gyermekvédelem rendszere nem integrálta az iskolai gyermekvédelmi felelősök hálózatát, és nem használja ki az iskolai szabadidő-szervezésben rejlő lehetőségeket. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény ugyan előírja az intézményközi eszmegbeszélést, a gyakorlatban azonban ez csak az együttműködésre amúgy is „hajlandó” szervezetek közt alakult ki. A büntető igazságszolgáltatás - miután ennek még nincsen törvényes lehetősége - nem épít a helyreállító igazságszolgáltatási eszközökben rejlő lehetőségekre, a más országokban hatékonyan működő jóvátétel, mediáció alkalmazására.

A nemzetközi kötelezettségek

A korai pszichoszociális intervenció jelentőségét hangsúlyozza az Európa Tanács 20/2000. számú ajánlása. A tagállamoknak a pszichoszociális stratégiák kialakítása során a minimális intervenció és az arányosság elvét kell követniük, és az eljárásokban biztosítani kell a stigmatizáció és a diszkrimináció elkerülését. Az ajánlás a bűnözővé válás megelőzése érdekében olyan intézkedések fogantatására ösztönöz, amelyek kifejezetten a jövőbeni, ismétlődő bűnözői magatartás kialakulásának valószínűségét csökkentik. A Polgári és politikai jogok egyezségmánya (1966) kiemeli, hogy a fiatalok személy esetében a bírósági eljárásnak tekintetbe kell vennie a személy életkorát és a rehabilitációt. Az ENSZ „pekingi szabályai” (1985) alakították ki a fiatalok hatékony igazságszolgáltatási rendszerének elvi kereteit. Ebben rögzítették, hogy a fiatalok esetében a tisztán büntető jellegű intézkedéseket el kell kerülni. Az ENSZ gyermekjogi konvenciója (1989) a gyermek mindenképp felett álló érdekét, a „rijadi elvek” (1990) pedig a „gyermekközpontú megközelítés” szükségességét hangsúlyozzák. Ezek a dokumentumok a fiatalok bűnözés megelőzésében fontos szerepet szánnak a családnak, a családi felelősség erősítésének, az iskolának, a helyi közösségnek és a médiának.

A bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer szereplőinek feladatai

Rendőrség, Vám- és Pénzügyőrség és más nyomozó hatóságok

A fiatalkorú bűnelkövetőkkel, valamint a gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésével foglalkozó speciális szervezeti egységek kialakítása városi, megyei (fővárosi) és országos szinten.

Közreműködés az alkohol és kábítószer ártalmait a fiatalkorúaknak bemutató felvilágosító munkában.

Szignalizáció - szülőknek, gyermekvédelmi gondoskodás alatt állók esetében a gyámhatóságnak.

Fiatalkorú tanúk védelme a nyomozati eljárásban. A gyermek- és fiatalkorúak korcsoportjai sajátosságait tartalmazó, a bűnmegelőzést és más devianciák visszaszorítását szolgáló információk hasznosítása a bűnmegelőzés központi és helyi rendszereiben.

Ügyészség

A fiatalkorúak ügyészévé történő kinevezés szakmai követelményeinek pontos meghatározása.

Elősegíti a kiskorúak által és sérelmükre elkövetett bűncselekmények üldözését, a speciális rendelkezések megtartását, kezdeményezi a szükséges gyermekvédelmi intézkedéseket.

Ügyvédek

A fiatal terhelt bizalmát elnyerő védőnek szerepe van a bűnisméltés megelőzésében.

Országos Igazságszolgáltatási Tanács

A fiatalkorúak bíráinak speciális szakmai továbbképzése, a továbbképzési programok folyamatos megújítása.

A büntetés-végrehajtás intézményei

A bűnisméltés megelőzését szolgáló, elkövetői és bűncselekménytípusokhoz igazodó tanulmányi, képzési, gyógykezelési és más prevenció programok kidolgozása és bevezetése. A programok rendszeres értékelő vizsgálata.

Az alkoholfüggő és a kábítószer-használó fiatalkorú elítéltek számára kezelési programok és speciális részlegek biztosítása a büntetés-végrehajtási-, javító-nevelő intézetekben, valamint a szabad élet körülményei között.

A fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézményhálózatának további differenciálása, úgynevezett félig nyitott intézetek létrehozása.

Pártfogó Felügyelői Szolgálat

A fiatalkorúakkal foglalkozó pártfogók körében a speciális, korspecifikus szakmai követelmények érvényesítése, az erre tekintettel megállapított magatartási szabályok végrehajtási feltételeinek megteremtése.

Az adott településen tájékoztató fórumok megszervezése a rendőrség, az önkormányzatok, a gyermekvédelmi hatóságok és intézmények, a munkáltatók, az iskolák, a szakképző intézmények között.

A fiatalkorúak pártfogó felügyelete és utógondozása során fokozott együttműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi rendszerrel. A pályakezds támogatása.

A pártfogók munkáját segítő önkéntesek toborzása, velük együttműködési megállapodások megkötése.

A fiatalkorú elkövetők ügyében a kötelező pártfogó felügyelői vélemény és javaslat szakmai követelményeinek folyamatos fejlesztése, a leghatékonyabbnak ígérkező magatartási szabályok körének bővítése.

A szabadságvesztésből, javítóintézeti nevelésből szabadult fiatalkorúakkal foglalkozó társadalmi utógondozók hálózatának kialakítása, szerződéses együttműködés a pártfogókkal.

A pártfogói tapasztalatok alapján évenkénti értékelő jelentés készítése az adott terület gyermek- és fiatalkori bűnözéséről, különös tekintettel a bűnelkövetővé válást és a bűncselekményeket előidéző okokra és tényezőkre.

Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok

Egészségpolitika

A gyermek- és fiatalkori alkohol- és kábítószer-fogyasztás helyi jellemzőinek feltárása, az érintett szervek együttműködésével, helyi megelőzést szolgáló cselekvési program kidolgozása.

Lelkisegély-szolgálat (telefonvonal, ügyelet a drogambulanciákon és ifjúsági ideggondozókban) továbbfejlesztése gyermek- és fiatalkorúak számára a már működő „Kék Vonal” mintájára.

Szociálpolitika és családpolitika

A pártfogói szolgálatok, rendőrség, ügyészség és a családsegítő, családtámogató szolgálatok közötti együttműködés kialakítása, különös tekintettel a devianciák kockázati tényezőinek jelzésére és a korai pszichoszociális beavatkozásra.

Az anyagi, szociális okból veszélyeztetett gyermekek és fiatalok számára segélyprogramok kidolgozása, szegregációjuk megelőzése.

A hajléktalanná vált családok átmeneti elhelyezésére létrejött Családok átmeneti otthona hálózat bővítése.

A hajléktalanná vált családok gyermekei számára szociális segítséget és az iskolai tanulmányok folytatását biztosító programok és intézmények kialakítása. (Gyermek a családból szociális okból nem emelhető ki.)

Az iskolából kimaradt és a munkanélküli fiatalok számára szabadidő-eltöltési, képzési, átképzési programok létesítése.

Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő, gyermekotthonban élő fiatalok családi életre nevelése. Ennek érdekében speciális módszerek, modellprogramok kialakítása külső közreműködők bevonásával.

Ifjúság- és sportpolitika

Az ifjúsági pszichiátriai gondozók számának növelése, újabb ifjúsági pszichiátriai osztályok létrehozása, az addiktológiai és a TÁMASZ (Területi Általános Megelőző Addiktológiai Szakszolgálat) ambulanciák felkészítése az ifjúsági alkoholprobléma hatékonyabb kezelésére.

A Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok működtetése és továbbfejlesztése. Ezek és a bűnmegelőzés helyi koordinálásáért felelős testületek, valamint a pártfogói szolgálatok közötti együttműködés kialakítása.

A kábítószer-politika ártalomcsökkentő módszereinek, eszközeinek (például a túcsereprogram, az „alacsony küszöbű” szolgálatások) biztosítása.

A kábítószer-problémára vonatkozó folyamatos kvalitatív és kvantitatív, epidemiológiai vizsgálatok elterjesztése.

Tehetségutató programok szervezése a kulturális, az informatikai és a sporttevékenységben.

Az ifjúság által látogatott szórakozóhelyekről való biztonságos hazatérés (közlekedés) feltételeinek megteremtése.

A sportlétesítmények, oktatási intézmények sportolást szolgáló helyiségeinek megnyitása a gyermekek és a fiatalok szabadidős sportolására.

Kisközösségi, lakóhelyi sportversenyek, bajnokságok szervezése, támogatása.

Helyi közösségi programok és a biztonságos szórakozóhely mozgalom fejlesztése.

Nevelés-oktatáspolitikai

A tanulási kudarcokkal kapcsolatos jelzőrendszer kialakítása; felzárkóztató programok kidolgozása és rendszeres értékelése.

Az iskolai ifjúság- és gyermekvédelemmel foglalkozó pedagógusok és a helyi bűnmegelőzésben, alkohol- és drogreprevencióban érintett szakemberek közötti együttműködés biztosítása. Megyei, fővárosi szinten az iskolai ifjúság- és gyermekvédelmi felelősök fórumának létrehozása.

Az erőszakmentes konfliktuskezelő technikák integrálása az oktatási, nevelési programba.

A döntéshozatal, a problémamegoldás, a kommunikációs készség, az önértékelés, a stresszkezelés, az érdekérvényesítés készségeinek fejlesztése.

Az iskolakerülésre és más deviáns cselekményekre reagáló programok kidolgozása.

A szabadidő-eltöltést, közösségteremtést szolgáló iskolai klubok létesítése, működtetése.

A környezeti és természeti értékek megbecsülésének fokozása az oktatási-nevelési intézmények nevelési programjaiban (például erdei óvoda, iskola programok).

Gyermekvédelem

A megyei (fővárosi) pártfogó felügyelői szolgálat, a rendőrség, az ügyészség és a megyei (fővárosi) gyámhivatalok gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátorai, valamint az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök fóruma közötti intézményes együttműködés kialakítása. A gyermek- és fiatalkorúak marginalizálódásának megelőzését szolgáló jelzőrendszer, korai pszichoszociális beavatkozási programok megszervezése.

Az életmódjukban deviáns jellegzetességeket mutató (például alkohol- és drogfogyasztás, csavargás, iskolakerülés, szabálysértés elkövetése stb.) gyermek- és fiatalkorúakat a súlyosabb deviáns magatartásformák tanúsításától vagy a bűncselekmények elkövetésétől visszatartó segítő intézményrendszer kialakítása és fejlesztése.

Kulturális politika

Az információk szabad hozzáférhetőségét és a szabadidő hasznos eltöltését széleskörűen biztosító gyermek- és más közkönyvtárak, közgyűjtemények, kulturális intézmények programjainak gazdagítása, a programok támogatása.

Romapolitika

A helyi romaügyi referensek és kisebbségi önkormányzatok, a gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésében, az alkohol- és drogprevencióban érintett bűnüldözési, büntető igazságszolgáltatási, egészségügyi, család- és gyermekvédelmi, oktatási intézmények közötti együttműködés kialakítása.

Iskolai felkészítő és felzárkóztató programok szervezése roma gyermekek és fiatalok számára, e programok rendszeres értékelése.

A roma származásúak szociális munkássá, pártfogó felügyelővé, család- és gyermekvédelmi szakemberré válását támogató programok kidolgozása.

Környezet- és természetvédelmi politika

A környezeti és természeti értékek megbecsülésének érdekében ifjúsági programok, kiállítások szervezése, pályázatok kiírása, környezet- és természetvédelmi céllal létrejött ifjúsági szervezetek támogatása.

A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladata

Önkormányzatok

A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésében, az alkohol- és drogprevencióban érintett valamennyi szervezet és intézmény közötti együttműködésre lehetőséget teremtő koordinációs fórum létesítése és működtetése.

Anyagi forrás megteremtése a bűnmegelőzést is szolgáló helyi szabadidős, kulturális és sportprogramokhoz, különös figyelemmel a szegregált fiatalok képességeinek feltárására.

A helyi bűnmegelőzési programokkal kapcsolatos pályázatok koordinálása.

Civil programok akkreditálása.

Civil szféra, egyházak

Közreműködés a bűnmegelőzési, alkohol- és drogprevenciós programokban.

A gyermek- és fiatalkori devianciák megelőzését szolgáló programok létesítése, működtetése.

Társadalmi (civil, egyházi) pártfogói és utógondozói hálózat kialakítása, akkreditálása.

Üzleti szféra

A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzését, az alkohol- és drogprevenciót szolgáló programok szervezése, a programok anyagi támogatása.

Támogatási program kidolgozása az első munkavállalók és a fiatal munkanélküliek szakképzési lehetőségeinek bővítése érdekében.

Média, nyilvánosság

Széles körű, rendszeres tájékoztatás a stratégia céljairól, az együttműködő partnerekről, a programokról és az eredményekről.

Családi és korosztályi programok készítése a gyermek- és fiatalkorúak által előnyben részesített média (televízió, újságok és internet) közvetítésével.

Fiatalok, gyermekek tehetségfeltárását célzó országos és helyi televíziós nyilvánosság előtt lebonyolított akciók (versenyek, vetélkedők).

Várható eredmény

A kisközösségi - családi, iskolai - kontroll erősítésével csökkenthető a kallódó fiatalok csoportja.

A társadalmi integráció feltételeinek, főleg a gyermekek szocializációs esélyeinek javítása, valamint a marginalizáció és a kirekesztés elleni programok hozzájárulnak a generációk közötti szolidaritás erősödéséhez.

Az iskolának az erkölcsi nevelésben betöltött szerepe, a gyermekvédelmi rendszer szakmai hatékonyságának megerősítése lehetővé teszi azt, hogy a fiatal generáció megtanulja a társadalmi konfliktuskezelés erőszakmentes

technikáit. A büntetendő, ezen belül különösen az erőszakos viselkedést tanúsító fiatalok szembesítése tettük következményeivel, a mediációs programok alkalmazása fejleszti az erkölcsi felelősséget.

A környezeti és természeti értékek megbecsülése érdekében végzett felvilágosító, oktató, nevelő munka eredményeként csökkenthető az épített és természeti környezetet károsító gyermek és fiatalkori bűncselekmények száma.

Az egészségügyi, a szociális szolgáltatások, a szociál- és foglalkoztatáspolitikai képviselői, az iskolák, a rendőrség, a pártfogók, és az igazságszolgáltatási szereplők közötti jelzőrendszer és együttműködés kialakítása, valamint az önkormányzati ügyosztályok közötti folyamatos munkakapcsolatok megelőzik a veszélyeztetetté és a veszélyeztetővé válást. A gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése a bűnelkövetés felé sodródó és az áldozattá váló fiatalok számát csökkenti.

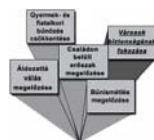
A családok erkölcsi, szükség esetén anyagi támogatása megerősíti a kisközösséget, annak erkölcsi alapjait. A gyermekek iránti felelősség érvényesítése, a családi felelősség növelése csökkenti a fiatalok körében a deviáns viselkedésformák terjedésének esélyeit. Az önhibájából nem megfelelő szülői nevelést és gondozást biztosító szülők magatartását szankcionáló eszközök alkalmazása mérsékeli a bűnözői életmód kialakulását.

A fenti tevékenységek eredményeként a korosztályokon belül növekednie kell az elesett, a kirekesztett csoportok iránti toleranciának.

A szocializáció egyéb körülményeinek kedvező irányú befolyásolása, különösen az első munkavállalók szakképzésének erősítése elősegíti a fiatalok társadalmi integrációját, az esélyegyenlőség érvényesülését.

A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök alkalmazása a pártfogó felügyelet közreműködésével növeli az erkölcsi felelősségérzet kialakulásának esélyét, így a társadalmi integráció szubjektív feltételeit szolgálja.

7.2. A városok biztonságának fokozása



Helyzetkép

A bűnözés terheinek nagy részét a városok viselik

A bűnözés elsősorban a városokhoz kötődő jelenség. Mint a nyugat-európai országok többségében, nálunk is a fővárosban a legmagasabb a bűnözés. Itt él a magyar lakosság 18 százaléka, de itt regisztrálják az összes ismertté vált bűncselekmény 27-30 százalékát. Tízezer magyar lakosra évente 450-500 bűncselekmény jut, míg tízezer budapesti lakosra átlagosan évente 650-680. Budapest és a vidéki települések bűnözés gyakorisági adatai között legkevesebb másfélszeres a különbség, de a főváros egyes kerületei közötti eltérések még ennél is jelentősebbek.

A tipikus városi bűncselekmények

Az utcán parkoló gépjárművek száma a hetvenes évekhez képest hozzávetőleg másfél millióval növekedett, és ez a bűncselekmények terjedését is elősegítette, különösen a legnépesebb városokban. Nálunk a gépjárművekre vonatkozó bűnözés kifejezetten a fővárosra jellemző, a bűncselekmények 50-60 százalékát itt követik el. A kilencvenes évektől kezdve nyolcszor annyi gépkocsi tűnt el nyomtalanul, mint a hetvenes években. A cselekmények háromnegyed részében a tettes személye ismeretlen maradt. A városokban különösen szoros a kapcsolat a kábítószer-függőség és a vagyon elleni bűncselekmények elkövetése között. A közterületen elkövetett személy elleni támadások és rablások jelentik az erőszakos bűnözés látható részét, az „utcai bűnözést”. 2000-ben a lakosok 4-12 százaléka volt utcai támadás, nyilvános helyen történő lopás, betöréses lopás, illetve gépkocsifeltörés vagy lopás áldozata. A rablás az ezredfordulóra városi jelenséggé vált, és ez az elkövetési mód erőszakosabb, durvább, veszélyesebb lett. A statisztikai adatok a városi garázdaságok folyamatos emelkedését jelzik. Az ipari-szolgáltató tevékenység növekedése miatt emelkedett a környezetre veszélyes hulladékok mennyisége. A környezetvédelem iránti érzékenység tradicionálisan alacsony, ezért jelentős mértékben növekszenek a környezet-egészségügyi kockázattal járó tevékenységek és mulasztások.

A városlakót zavaró tényezők

A városi emberek életminőségét nem csak a bűncselekmények alakulása, hanem egyéb olyan, a közterületeken tapasztalható jogsértések, zavaró körülmények is befolyásolják, mint a falfirka, a tiltott vagy engedély nélküli kereskedés, a köztisztasággal kapcsolatos szabálysértés, a koldulás, a hajléktalanok utcai megjelenése, a közlekedés rendjének fellazulása. 2002 februárjában a megkérdezett budapesti lakosok 26,9 százaléka a szemetes környezetet, 18,8 százaléka a közutak rossz minőségét, 16,0 százaléka pedig a közbiztonság alacsony szintjét tartotta a városi élet leginkább zavaró tényezőinek. A városi lét biztonságát például a tartós városi munkanélküliség, a városi gyermekek szegénysége, a társadalmi kirekesztés, a fogyasztás állandó kényszere is károsan befolyásolja. Az a folyamatos migráció, amely fekezi a kisközösségek kialakulását, gátolja a „bevándorlók” városi integrációját. A modern városok, különösen a nagyvárosok biztonsága tehát nem egyszerűsíthető le a bűnözés okozta veszélyekre. A biztonság hiánya, a szorongás komplex pszichológiai probléma. A magány, az egészség iránti aggodalom, a létbizonytalanságból fakadó feszültség és a bűnözéstől való félelem egymást erősítő lelki folyamatok.

A városi közbiztonság, a hatósági reakció

A bűnildözés érzékelhetően alig tud megfelelni a városlakók biztonsággal kapcsolatos elvárásainak. A rendszerváltást követően a helyi biztonság erősítéséhez szükséges szakmai fejlődés - főleg a közösségi szolgáltatás típusú bűnildözés, bűnmegelőzés terén elmaradt a kívánatostól. Ezért a városi rendőrök még gyakran szembenálló félnek tekintik az állampolgárokat, és az állampolgárok is idegenkednek a rendőröktől. (Egy hazai elemzés szerint a vizsgálatba bevont rendőrök több mint egyharmada úgy vélte, hogy a „rendőrnek az állampolgárokkal való kapcsolatokban mindig fölányben kell lennie,..) A városokban különösen alacsony az ismertté vált bűncselekmények felderítési hatékonysága. A fővárosban 2001-ben a lopás felderítési mutatója 5,6 százalék, a betöréses lopásé 9,4 százalék, a rablásé 21,4 százalék volt. A rendőrség közösségi kapcsolatainak erőtlensége miatt számos településen csak a polgárőr szervezet működése a helyi közbiztonsági közérzet javításának biztosítója.

Kiáramlás a nagyvárosokból

A városi bűnildözés megnövekedése, a városi közbiztonság fokozatos romlása egyik oka annak, hogy megkezdődött a népességkiáramlás. Budapest lakossága az elmúlt hat évben 120 ezerrel csökkent. A társadalmilag kedvezőbb helyzetben lévő személyek és családok távozása felgyorsította a közösségek gyengülését, lazította a közösségi kontrollt. Ennek tovagyrűző hatása is van a városszerkezetre. A rossz közbiztonság, a leromlott állagú épületek, a gettósodás csökkenti egyes városi területek, illetve az ott található lakások értékét.

A városi szegregáció

Az utóbbi évtizedekben a társadalmi leszakadás tömegméretűvé vált és erősebben koncentrálódik meghatározott városokra, illetve városrészekre. A cigányság alacsony és ma még folyamatosan romló társadalmi státusa, a társadalmi kötelek lazulása, a cigányokkal kapcsolatos előítéletek megnyilvánulásai a bűnildözést gerjesztő tényezővé váltak. A cigány bűnelkövetők száma az ország elmaradott régióiban, a városok szegregált övezeteiben a legmagasabb. A létező bűnmegelőzésből, a büntető igazságszolgáltatás és a büntetés-végrehajtás szakmai kultúrájából, attitűdjéből hiányoznak a kisebbségi kultúrára, problémáira vonatkozó - a kommunikációt segítő - alapvető ismeretek.

A városi önkormányzatok felelőssége

A városi önkormányzatok többsége nem érzi saját felelősségét a helyi biztonságért, e probléma megoldását a rendőrségre hárítja. Nem érzékelik azt, hogy a közbiztonság egyfelől közérzetet javító közösségi, másfelől a gazdasági fejlődést, a piac biztonságát közvetlenül szolgáló materiális érték. A közösségi és személyes biztonság szempontjai nem érvényesülnek az önkormányzat hosszú távú fejlesztési elképzeléseiben, nem jelennek meg a helyi társadalompolitikában. A bűnmegelőzésben számításba jöhető ügyosztályok, intézmények közötti munkakapcsolatok hiányosak, ezért az egyes szakterületeken felhalmozódó információk a hosszú távú önkormányzati tervezésben nem hasznosulnak. A városi, különösen a nagyvárosi önkormányzati szerepvállalás erőtlensége gátolja a helyi biztonság problémáival kapcsolatos közösségi megoldások kialakulását.

Az Európai Unió a bűnmegelőzési hálózat létrehozásával egyidejűleg az együttműködésben részt vevő tagállamok számára - a három kiemelt bűnmegelőzési feladat egyikeként - a városi bűnildözés csökkentését kötelező feladatként fogalmazta meg.

A bűnildöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer szereplőinek feladatai

A rendőrség és más nyomozó hatóságok

A terület-felügyeleti eszközök hatékonyságával kapcsolatos felmérés elkészítése, értékelése és az eredmények beépítése az engedélyezési és a szignalizációs gyakorlatba.

A rendőrségre érkező bejelentések területi elemzése, a „fertőzött” városi területek azonosítása, a problémák folyamatos elemzése. A bűnözési térkép eszközének alkalmazása a rendőrség munkájának megszervezésénél.

A rendőrségi és önkormányzati hatáskörben elbírált szabálysértések jogalkalmazási gyakorlatának áttekintése és értékelése.

A lopott dolgok értékesítési lehetőségeinek korlátozása, az értékesítési piac természetének, kiterjedtségének elemzésével és a lopott holmi sikeres értékesítési módszereinek értékelésével.

Jellegetesen a városokban előforduló (például a lakással, a bankkártyával, a hitelezéssel kapcsolatos) csalási formák elemzése és a speciális megelőzési lehetőségek kidolgozása.

A rendőrségi jelenlét fokozása azokon a területeken, ahol gyakran fordul elő a közterületi erőszak, a rablás, a garázdaság és a vagyon elleni bűncselekmény.

A rendőrség szolgáltató funkciójának erősítése. Kapcsolattartás az állampolgárokkal és azok közösségeivel (gyors reakció, szignalizáció).

A rendőrség szakmai felkészültségének, fegyelmének erősítése, lakossági kapcsolatainak, eljárási kultúrájának javítása.

A rendőrség lakossági kapcsolatainak erősítése az etnikai diszkriminációra, a településen belül előforduló konfliktusokra visszavezethető cselekmények megelőzése érdekében.

Az önkormányzatok és a rendőrség együttműködésének erősítése, közbiztonsági, bűnmegelőzési bizottságok alakításának ösztönzése.

Az önkormányzatokkal együttműködésben a hatékony szituációs bűnmegelőzési eszközök elterjesztése az olyan - jellemzően városokban előforduló - vagyon elleni bűncselekmények visszaszorítása érdekében, mint a betöréses lopás, a benzinkút elleni támadás, az üzleti lopás, a gépkocsilopás, a közterületeken előforduló erőszakos bűncselekmények.

Rendőrségi és önkormányzati közös bűnmegelőzési centrumok kialakítására irányuló kezdeményezések támogatása, a helyi lakosok és a rendőrség kapcsolatának erősítése.

Az üzleti szféra szereplőinek rendszeres tájékoztatása az ellenük irányuló vagyon elleni bűncselekmények új formáiról.

Ügyészség

A nyomozás felügyeletében a felelősségnek a jelenleginél következetesebb érvényesítése az eljárási határidők betartásáért, és a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának növeléséért.

Bíróságok

A büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának javítása, az eljárási idő csökkentése.

Pártfogó Felügyelői Szolgálat

Az utógondozás és a társadalmi integráció objektív feltételeinek erősítése együttműködési megállapodásokkal (szerződés önkormányzatokkal, vállalkozókkal, civil szervezetekkel).

A magatartási szabályok hatékony kikényszerítése érdekében foglalkoztatási programok kidolgozása a városi sajátosságokra figyelemmel.

Olyan speciális programok szervezése a közérdekű munkára ítélték számára, amelyek a városi környezet szépítését, helyreállítását, így a közösség és/vagy a sértett kiengesztelését szolgálják.

A jóvátétel objektív és szubjektív, városi feltételeinek megteremtése.

A mediáció alkalmazása.

Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok

Egészségpolitika

A városi erőszakos bűnözés elkövetői, illetve sértettjei számára a kezelés és a rehabilitáció korszerű intézményeinek kialakítása, az igénybevételekre való ösztönzés, az ezzel kapcsolatos büntetések és intézkedések intézményi hátterének megteremtése és akkreditálása.

Kiemelt figyelem a városi fiatalok alkohol- és drogmentes, valamint dohányfüst nélküli szórakozási lehetőségeinek bővítésére.

A kábítószer-függőség és a vagyon elleni bűncselekmények elkövetése közötti kapcsolatra tekintettel a Nemzeti Drogstratégia végrehajtásának erősítése a városi feltételek között. Ennek kiterjesztése a környező településekre is.

A kábítószer egyeztető fórumok (KEF) tevékenysége legyen összhangban a városi bűnmegelőzési stratégiákkal.

A fiatalkori drogfogyasztás kialakulásának megelőzése érdekében az iskolai prevenció hatékonyságának növelése, a rendőrséggel együtt célzott programok kialakítása.

Szociálpolitika és családpolitika

A városokban lakó időskorúaknál, az egyedülálló nőknél, valamint fogyatékkal élő személyeknél az izoláció és a személyes biztonsággal kapcsolatos aggodalmak csökkentése az áldozattá válás reális kockázatának ismertetésével, a bűncselekményekkel kapcsolatos önvédelmi képesség fokozásával.

A városi hajléktalanság csökkentése, a hajléktalan-ellátás bűnmegelőzési szempontú fejlesztése, a hajléktalanok által elkövetett bűncselekmények, illetve a körükben tapasztalható áldozattá válás csökkentése.

Ifjúság- és sportpolitika

A rekreációs programok a városokban lakó, s a bűnelkövetés és/vagy a sértetté válás szempontjából veszélyeztetett gyermekek, fiatalok és családjaik számára is váljanak elérhetővé. Számukra szabadidős és sportfoglalkozások kiemelt támogatására van szükség.

Célzott források biztosításával kell a városi sportegyesületeket ösztönözni arra, hogy a veszélyeztetett és a kisebbségi csoportokhoz tartozó fiatalokat vonják be a rendszeres sporttevékenységbe, körükben végezzenek képesség- és tehetségfeltáró tevékenységet.

Nevelés- és oktatáspolitikai

A jogkövetés és a kötelezettség-teljesítés kultúrájának terjesztése a városi fiatalok körében.

A városi gyermekek oktatása a közlekedési szabályokra, a tömegközlekedési eszközök hasznosságára, rongálásuk tilalmára, igénybevételek szabályaira.

A városi oktatási intézményekben, különösen a városok szegregált övezeteiben az iskolai szociális munkás, gyermekvédelmi-felelősi hálózat megerősítése, valamint az iskolai szabadidő-szervezők tevékenységének, és az iskolakluboknak a támogatása.

Gyermekvédelem

A városi gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmények, hatóságok, szolgáltatások, az iskolák, a rendőrség, a pártfogók és a fiatalkorúak ügyeiben eljáró igazságszolgáltatási szereplők között hatékony szignalizációs és érdemi együttműködés kialakítása.

Speciális továbbképzési program szervezése a gyermekjóléti szolgálatok munkatársai számára a szabálysértést elkövető és más deviáns magatartást tanúsító gyermek- és fiatalkorúak szakszerű kezeléséről.

A nehezen kezelhető, már deviáns, de még nem bűnelkövető fiatalok, gyermekek, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülők, gyermekotthonban nevelkedők speciális nevelési, foglalkoztatási városspecifikus programjának kidolgozása, megvalósítása.

Kulturális politika

Az információk szabad hozzáférhetőségét, a távoktatásba való bekapcsolódást lehetővé tevő, iskolán kívüli művelődést elősegítő közkönyvtárak, közgyűjtemények és kulturális intézmények programjainak gazdagítása és támogatása.

Foglalkoztatáspolitikai

A társadalmi kirekesztést erősítő folyamatok hatásának mérséklése (például a tartós városi munkanélküliség, a városi fiatalkorú első munkavállalók munkanélküliségének megelőzése).

Munkanélküliek egész és részmunkaidős foglalkoztatása a bűnmegelőzésben (például kalauz, házi gondnok, kerületi őr, bűnmegelőzési koordinátor, utcai szociális munkás, kórházi biztonsági őr).

Az olyan foglalkoztatási és képzési lehetőségek kínálatának szélesítése, amelyek a hosszú távú foglalkoztatás feltételeit teremtik meg a szakképzettség nélküliek, az alulképzettek, a tovább- és átképzésre életkoruknál, réteghelyzetükénél vagy sajátos élethelyzetükénél fogva hátrányos helyzetben lévők számára.

Az illegális munkavégzés visszaszorítása, valamint a megélhetési bűnözés megelőzése.

A kiskorú gyermeket nevelő munkanélküli családfenntartók számára hosszú távú foglalkoztatást elősegítő képzési programok és munkaalkalmak szervezése és támogatása.

Speciális foglalkoztatási módok és lehetőségek kialakítása hajléktalanok, kiemelten a csökkent munkaképességűek számára.

Területpolitika

A biztonságos környezeti tervezés, építkezés elveinek érvényesítése a várostervezésben, a lakásépítésekénél és az üzleti, bevásárló központi, banki, ipari, szociális, egészségügyi, kulturális, oktatási intézmények létesítésénél és működtetésénél, építési engedélyezési eljárásban.

A bűnmegelőzés szempontjainak a településfejlesztési politikában is meg kell jelenniük. Városépítés, városrekonstrukció során törekedni kell a lakóhelyi szegregáció megelőzésére.

A deprivált/szegregált városi övezetekkel kapcsolatos fejlesztési stratégiába a biztonságot és a bűnmegelőzést szolgáló elemek beépítése. A városi területi és szociális egyenlőtlenségek, a szegregált övezetek kialakulási folyamatának mérséklése, a tömbrehabilitáció, a lakótelepprogram támogatásával, a saját tulajdonért való felelősség érvényesítésével, és a városi rozsdáövezetek funkcióváltásának ösztönzésével.

Át kell tekinteni a közvilágítással kapcsolatos szabványokat, és a területfelügyeleti eszközök elterjesztésének lehetőségeit.

A tömegközlekedés biztonságának fokozása az utasok számára.

A gépjárműforgalom tervezése, a sebességszabályozó zónák kijelölésének előírása az oktatási, egészségügyi, szociális intézmények környezetében.

Környezetvédelmi politika

A Nemzeti Környezetvédelmi Program és a támogatási rendszer kidolgozásában figyelembe kell venni a környezetkárosító tevékenységek megelőzésének szempontjait, erősíteni kell a jogkövető magatartásra ösztönző módszereket.

Segíteni kell a környezettudatos magatartást tanúsító magánszemélyek, közösségek, civil-, és gazdálkodó szervezetek társadalmi megbecsülésének fokozását.

A hatósági ellenőrzés hatékonyságának erősítése a természetes környezet védelme érdekében.

A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladata

Önkormányzatok

Közbiztonsági, bűnmegelőzési bizottságok megalakítása.

A bűnmegelőzési önkormányzati társulásokot ösztönző módszerek kialakítása, támogatása. A város és vonzáskörzete együttműködési kapcsolatainak ösztönzése úgy, hogy az együttműködési rendszer terjedjen ki a helyi biztonságérzetet csökkentő környezeti tényezők jelzésének fogadására (drogfogyasztás, zajos szórakozóhelyek, egyéb aszociális magatartások), a megoldásra alkalmas mechanizmus kialakítására, valamint a problémák kezelésével kapcsolatos lakossági visszajelző rendszer működtetésére.

A helyi lakosok közbiztonsággal kapcsolatos véleményének rendszeres felmérése (kutatással, közmeghallgatás és lakossági fórum szervezésével, célzott kérdőíves vizsgálattal). A városi lakóközösség biztonságát befolyásoló kérdésekben folyamatos felvilágosítás biztosítása.

A rendelkezésre álló ismeretek körének folyamatos bővítése a közterületen elkövetett bűncselekmények és szabálysértések körülményeiről, kiváltó okairól és következményeiről.

A bűnmegelőzésben szerepet játszó helyi hatóságok és ügyosztályok közötti munkakapcsolatok megerősítése annak érdekében, hogy az egyes szakterületeken felhalmozódó információk az önkormányzati tervezésben, és a bűnmegelőzésben is hasznosíthatóvá váljanak.

Átfogó rövid- és középtávú helyi biztonsági terv készítése.

Az - elsősorban a roma népességet érintő - társadalmi kirekesztettség csökkentése érdekében a szociális hátrányok mérséklésére irányuló programok szervezése. A segítségnyújtás erősítése a sértetté válás szempontjából veszélyeztetett vagy kisebbségi csoportok számára.

A belsővárosi területekre történő visszaköltözés ösztönzése, és a szegregált városi övezetek kialakulását akadályozó település-fejlesztési politika kialakítása.

Az informális társadalmi kontroll erősítése a lakó- és vásárlóövezeti funkciók vegyítésével, a megfelelő szolgáltatási lehetőségek kialakításával a lakótelepeken, az „alvárosok”-ban.

Területfigyelő videórendszerek telepítése, elsősorban a belvárosokban, tájékoztatás az eszközök telepítéséről.

A természetes környezetnek a lakosság biztonságérzetét is erősítő megteremtése.

A közterületek biztonságának megteremtése. A városi bűnmegelőzési stratégia végrehajtásának megszervezése érdekében városi bűnmegelőzési referens alkalmazása.

A helyi munkáltatók és az üzleti szféra érdekeltségének megteremtése a városi helyreállítási és foglalkoztatási programokban való aktív részvételre.

Olyan jogalkalmazói gyakorlat kialakítása, amely a helyi vállalkozási engedélyek különböző fajtáinak kiadásánál, a különböző rendezvények megtartásának feltételeinél figyelembe veszi a bűnmegelőzés szempontjait is.

A szórakozóhelyek nyitvatartási rendjének szabályozásával a helyi közösség biztonságát és nyugalmit szolgáló szabályozás érvényesítése.

A városi lakosok sokszínűségét pozitív módon bemutató események támogatása.

Az önkormányzatok tegyenek lépéseket arra, hogy a média, különösen annak helyi eszközei vegyenek részt a bűnözés csökkenésére irányuló kezdeményezésekben. Biztosítani kell, hogy a bűnmegelőzési programokról a helyi közösség tudomást szerezzen.

A biztonsággal kapcsolatos információk terjesztése (újság, szórólap, helyi képviselőkkel szervezett találkozók, tematikus szomszédsági fórumok stb.).

A helyi gazdasági élet szereplői

A biztosítók, a helyi biztonság vállalkozói, a helyi vállalkozók, az üzletek, szolgáltatók és a vendéglátó-ipari egységek tulajdonosainak ösztönzése saját vagyonuk, dolgozóik, illetve üzleti partnereik védelmére.

Civil szféra, egyházak

A gyakorlati szakemberek, a civil és egyházi szervezetek együttműködési hálózatának működtetése a városi biztonsággal kapcsolatos problémák feltárására, az alkalmazható eszközök és módszerek megismertetésére és értékelésére. Az együttműködés tartós fenntartásához szükség van az együttműködők kiválasztására, az információk átadásának, az együttműködés tartalmának, valamint forrásainak meghatározására, továbbá az eredmények értékelési módszereiben történő megegyezésre.

A bűnmegelőzés integratív szemléletére tekintettel, a bűnmegelőzési programok innovációs erejének erősítése érdekében oldani kell a bűnmegelőzési programok végrehajtási struktúrájának „ágazati” jellegét, és széles alapú együttműködési rendszer kialakítására kell törekedni.

A közterületek biztonságának fokozása érdekében világos feladatmegosztásra épülő és az ellátandó feladatok finanszírozását is biztosító együttműködések kialakítása a polgárőr szervezetekkel.

A sértett-segítésben szerepet vállaló civil és egyházi szervezetekkel történő - a szükséges képzést is biztosító - együttműködések kialakítása, ezek együttműködési megállapodásban való rögzítése.

A bűnmegelőzés olyan városi közösségi formáinak támogatása, amelyekkel a helyi lakosok maguk erősítik szomszédsági környezetükben az ellenőrzést, a környezet védelmét (például Szomszédok Egymásért Mozgalom, polgárőrség).

Olyan bűnmegelőzési kommunikációs, médiastatégia kialakítása, amely befolyásolja a lakosság és a civil szervezetek bűnmegelőzéssel kapcsolatos attitűdjét, fokozza az együttműködési hajlandóságot az önkormányzattal és/vagy a rendőrséggel.

Szomszédság és a lakóközösség feladatai

A városi/kerületi őrség munkájában részvétel vagy annak támogatása (a Budapest IX. kerületi modell).

A helyi biztonsággal kapcsolatos közösségi problémamegoldások, konfliktuskezelés erősítése és támogatása.

Különböző kisközösségi mozgalmak szervezése, támogatása (SZEM, polgárőrség, szülők egymásért mozgalom, környezetvédelmi akciók).

Média, nyilvánosság

A városok biztonságának javításában nélkülözhetetlen a helyi írott és elektronikus sajtó szerepvállalása. A helyi nyilvánosságban ösztönözni kell az önkormányzat, a hatóságok, az intézmények és a civil szféra együttműködését.

Országos nyilvánosságot kell biztosítani a lakóhelyi közösségek sikeres kezdeményezéseinek.

Várható eredmény

A bűnmegelőzés szempontjait érvényesíteni kell a városi társadalom-, és gazdaságpolitikában, a foglalkoztatás-, az oktatás-, az egészségügy- és a lakáspolitikában, a városstervezésben. A városi szegénység, a társadalmi marginalizáció és kirekesztés csökkentése a város közbiztonságának javulásához, a városlakók biztonságérzetének, toleráns szemléletének erősödéséhez vezet.

A bűnelkövetési lehetőségek szisztematikus felmérése és az adott városi körülményekhez illeszkedő kontrolleszközök alkalmazása jelentős mértékben csökkenti az alkalmi bűnelkövetéseket, amely fokozza az üzleti szféra nyereségességét, bizalmát, beruházási kedvét, növeli a városi ingatlanok értékét.

A lakosság biztonságérzetének javítása a várospolitika meghatározó eleme, ez a rendvédelmi és az önkormányzati feladatok harmonizálásával valósulhat meg. A bűnözési helyzet átfogó felmérésére épülő, városi/kerületi szinten kidolgozott, többféle - állami, civil, egyházi, kisközösségi - szervezet együttműködésére alapozott cselekvés közösségformáló tényezővé válik.

A városok közbiztonságának növekedése mellett számítani kell a bűnözés áthelyeződésének lehetőségére. Ez a városkörnyéki településeken a bűnözés növekedésével járhat. Ezért a bűnmegelőzés regionális szempontjai a területfejlesztési politikának és tervezésnek, a városokat érintő kistérségi programoknak a részévé válnak. A városok vonzáskörzetében hangsúlyozottan érvényesíteni kell tehát a stratégia alapelvei közül az úgynevezett három pillér harmóniáját, nevezetesen a bűnokok hatását csökkentő, az áldozattá válás okait befolyásoló és a bűnalkalmak számát redukáló intézkedéseket.

7.3. Családon belüli erőszak megelőzése



Helyzetkép

A családon belül rejtőzködő erőszak

A családon belüli erőszakról nem rendelkezünk reális ismeretekkel, azt azonban tudjuk, hogy nem ritka és elszigetelt jelenség a magyar társadalomban. A gyermekek, a nők, az öregek, a gyengébbek bántalmazása sok családban az életmód része, a kisközösségi kommunikáció „elfogadott” formája. A családon belüli erőszak különösen sok gyermek és nő számára jelent folyamatos bántalmazást. A kutatások szerint azok a gyermekek, akiket gyakran bántalmaztak, maguk is hajlamosabbak arra, hogy erőszakot alkalmazzanak.

Amiről tudunk

A személy elleni bűncselekmények körében jelentős a családtagok sérelmére elkövetett bűncselekmények aránya. 1996-2001 között 179-ről 181-re nőtt a vér szerinti hozzátartozók és a házastársak sérelmére elkövetett emberölések száma. A 2001-ben elkövetett 377 emberölés 47,8 százalékában családtag volt az áldozat. 2001-ben minden harmadik súlyos testi sértés elkövetője hozzátartozóját vagy házastársát támadta. A szexuális bűncselekmények 60 százalékát ugyancsak olyan elkövető valósította meg, akivel a sértett rokonsági, ismeretségi kapcsolatban volt.

A családkutatók szerint a konfliktusok megoldásának elfogadott eszköze számos családban az erőszak alkalmazása. Az alkohol, az alkoholista életvezetés a tartós családi konfliktusok „természetes” kísérő jelensége. Tolna megyében például a gyermekkorú áldozatok túlnyomó többsége hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, illetve olyan körülmények között élő gyermekkorú, akinek családjára az alkoholfogyasztás, a durvaság és az agresszivitás, sokszor társadalmi elszigeteltség volt a jellemző. Hazánkban az egészségügyi szolgálat tudomására jutott gyermekbántalmazási esetek száma évente 15 ezerre tehető. 1994-ben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében készült felmérés szerint a 14 éves kor alatti megyei népesség 5,7 százaléka a családjában súlyosan veszélyeztetett volt, és a 982 bántalmazott gyermek egynegyede ellen szexuális erőszakot követtek el.

Hiányoznak az intézményes reakciók

A hazai tapasztalatok szerint a családon belüli erőszak áldozatává vált személyek kérnek ugyan segítséget, de gyakran még az érdemi intézkedés előtt meggondolják magukat és elzárkóznak a további együttműködéstől. A visszahúzó okai között szerepel a családon belüli állandó fenyegetettség és az anyagi, esetleg érzelmi kiszolgáltatottság. A kezelő intézményrendszer hiányos működése miatt a gyermekek veszélyeztetése esetén jelenleg egyetlen intézkedést alkalmaznak: a gyermeket emelik ki a családból. Ez a gyakorlat különösen a gyermek sérelmére a családi környezetben történt szexuális erőszak, zaklatás körében terjedt el. A gyermekbántalmazás megelőzése nem hatékony. A gyermekbántalmazást a magyar társadalom - kevés kivétellel - „normális” nevelési eszköznek fogadja el. A legsúlyosabb következményekkel járó eseteket kivéve a gyermekjóléti szolgálatok jelzőrendszere nem működik. A családon belüli erőszak megelőzésére hiányoznak az intézményes megoldások. Az ennek érdekében együttműködésre kötelezett hatóságok, szolgáltatók nem vagy csak nehézkesen látják el a feladataikat.

A nemzetközi elvárások

A nemzetközi dokumentumok a családon belüli erőszakot az emberi jogok durva megsértésének tekintik. Az ENSZ közgyűlésének a nők elleni erőszak megszüntetéséről szóló 1993-ban hozott határozata elvárja az államoktól azt, hogy büntető, polgári és igazgatási eszközökkel is segítsék a nők elleni erőszak áldozatait, illetve az elkövetők megbüntetését. Az Európa Tanácsnak a családon belüli erőszakkal kapcsolatos R(90)2 számú ajánlása felhívja a figyelmet arra, hogy az Európai szociális karta 16. és 17. szakaszai szerint a családnak joga van a szociális, jogi és gazdasági oltalomra éppúgy, mint az anyáknak és a gyermekeknek a megfelelő szociális és gazdasági védelemre. Az Európa Tanács R(94)14 számú ajánlása egységes és integrált családpolitika kialakítására hívja fel a tagállamokat. Eszerint a szociális rendszernek különös figyelmet kell fordítania a legszegényebb családok támogatására annak érdekében, hogy azok eleget tudjanak tenni kötelezettségeiknek. A támogatások nem sérthetik a családtagok emberi méltóságát. Az egységes és integrált családpolitika kialakítása érdekében az állami szervezetek olyan feltételek megteremtésére kötelesek, amelyek között a családban élők biztonságban vannak és méltósággal élnek. Az Európa Tanács R(93)2 számú ajánlása értelmében a gyermekek elleni erőszak és az elhanyagolásuk hatékony megelőzése érdekében olyan rendszert kell kialakítani, amely képes a problémák észlelésére, azonosítására, értékelésére és a megfelelő, lehetőleg korai beavatkozásra, valamint az utógondozásra. Az ajánlás szerint a rendszer csak akkor lehet működőképes, ha több szakma tudását egyesíti és világosan meghatározza az érintett szervezetek, hatóságok szerepét és felelősségét. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 1582 (2002) számú ajánlásában kifejtette, hogy a családon belüli erőszak fizikai bántalmazásként, nemi erőszakként, fenyegetésként és megfélemlítésként egyaránt megnyilvánulhat. Felszólította a tagállamokat, hogy gondoskodjanak a családon belüli erőszak áldozatainak ingyenes jogi tanácsadásról, az áldozatoknak nyújtandó pszichológiai és pénzügyi segítségről, az áldozatok hatékony védelméről a sérelem elkövetése után és a jogi eljárás alatt, az áldozatokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek támogatásáról és megfelelő szakemberek képzéséről.

Törvényalkotási feladat

Az ideiglenes (72 órás) és hosszabb tartamú „távoltartó” magatartási szabály alkalmazási feltételeinek megteremtése.

A jogerős ítéletben foglaltak hatékony végrehajtási feltételeinek megteremtése a családjogi bíraskodásban, különös tekintettel a gyermekelhelyezésre és a vagyonközösség megszüntetésére.

A bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer szereplőinek feladatai

Rendőrség és más nyomozó hatóságok

Gyors, hatékony beavatkozás az egyes segélykérésekre.

A gyermekveszélyeztetés miatt indult nyomozásról haladéktalan szignalizáció a gyermekvédelemnek.

A családon belüli erőszak miatt foganatosított rendőri, hatósági eljárás keretében indokolt esetben haladéktalanul kezdeményezni kell az államigazgatási eljárásban megteremtendő a „távolságtartásra” vonatkozó eljárás megindítását.

Pártfogó Felügyelő Szolgálat

Kötelező pártfogó felügyelői vélemény és javaslat készítése a büntetőeljárás keretében a családon belüli erőszak körülményeinek feltárására.

Ennek alapján olyan magatartási szabályra vonatkozó javaslat készítése, amely a sértettek védelmét szolgálja, köztük a "távolságtartásra" vonatkozó magatartási szabályt.

Indokolt esetben javaslatot kell tenni a tanúvédelemre, valamint az áldozat fokozott védelmére.

Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok

Egészségpolitika

Az alkohol okozta pszichoszociális problémák jelentős mértékű csökkentése.

Alkoholista életmód által veszélyeztetett gyermekek preventív védelme, a korai beavatkozás, jelzés a védelmi és a szakellátást biztosító szolgálatoknak.

A kórosan agresszív személyek kezelése, gyógyítása, jelzés a környezetben élők védelmére, számunkra védő-óvó intézkedések foganatosítása.

A védőnői hálózat, az egészségügyi alap- és szakellátás szereplőinek felkészítése a probléma észlelésére és más intézményekkel együttműködésben történő kezelésére.

Szociálpolitika és családpolitika

A helyi sajátosságokhoz igazodóan, például a falugondnoki hálózat megerősítésével 24 órás ügyeleti segélyvonal biztosítása a teljes lakosság számára.

Szociális, egészségügyi, bírósági, családsegítő, gyermekvédelmi, oktatási, rendőrségi, pártfogó felügyelői jelzőrendszer kialakítása, védő, óvó, krízisintervenciós intézmények működtetése a szociális igazgatásban.

A jogerősen elítéltek és az önként jelentkezők számára rehabilitációs programok és tréningek szervezése.

A családon belüli erőszak áldozatainak orvosi, jogi és pszichológiai segítése.

Családterápia, tanácsadás szolgáltatásként való megszervezése, különös tekintettel a fiatal szülőkre.

A családi erőszak kezelésével foglalkozó segítő szakemberek ismereteinek növelése, a problémával kapcsolatos célzott képzésének megszervezése.

Ifjúság- és sportpolitika

A családi erőszakkal veszélyeztetett környezetben nevelkedő gyermekek és fiatalok számára sport- és szabadidős tevékenységek szervezése, az erőszak kultuszának csökkentése és a konfliktusok erőszakmentes feloldása eszköztárának bővítése.

A drog- és alkoholmentes, valamint dohányfüst nélküli alternatív szabadidős programok, vakációk szervezése.

Nevelés- és oktatáspolitikai

Részvétel a jelzőrendszerben.

Azonnali reakció az iskolában és kollégiumban előforduló erőszakos megnyilvánulásokra.

Az erőszakmentes konfliktuskezelő technikák és a családi életre nevelés integrálása a közoktatási programba.

A döntéshozatal, a problémamegoldás, a kommunikációs készség, az önértékelés, a stressz-kezelés, az érdekvérvényesítés készségeinek fejlesztése.

Az iskolaszék és más szülői közösségek mobilizálása a családon belüli erőszak elleni fellépés kultúrájának, módszereinek érdekében.

Gyermekvédelem

A családon belüli erőszak által érintett kiskorú áldozatok számára annak biztosítása, hogy a még megfelelően működő szülői támaszt ne veszítsék el.

A gyermekvédelmi gondoskodásban lévők számára erőszakmentes konfliktusfeloldó technikák integrálása az erkölcsi nevelésbe.

A gyermekvédelmi gondoskodásban lévők számára alkohol- és drogmentes környezet és szabadidős programok biztosítása.

Azonnali reakció a gyermekotthonokban, kollégiumokban előforduló erőszakos viselkedésre.

Az erőszakmentes családi életre nevelés legyen hangsúlyos része a gyermekvédelmi gondoskodásnak.

A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladata

Önkormányzatok

A családon belüli erőszak felmérése a településen.

A települési jelzőrendszer, ágazati, szakmaközi, civil és egyházi koordináció szervezése.

Gondoskodás a krízisintervenciós szállás, az anya- és gyermekvédő központok működtetéséről.

Szakismeret biztosítása, számonkérése a helyi szintű koordinációhoz.

A helyi pályázati feltételek koordinálása.

A civil szervezetek akkreditációjának támogatása.

Civil szféra, egyházak

Az ESzTER alapítvány típusú nonprofit vállalkozások támogatása.

Volt alkoholisták klubmozgalmának támogatása (Névtelen Alkoholisták).

A válás és más családi krízishelyzetek feloldására (mediációs, problémamegoldó) nonprofit vállalkozások, civil szerveződések támogatása.

A szülővé nevelés, a családi életre való felkészítés az egyszülős családokban, a gyermekotthonokban, a kollégiumokban nevelkedő vagy nevelkedett fiatalok számára.

A családi konfliktusokkal terhes, alkoholisták környezetében nevelkedő fiatalok és a számukra támaszt jelentő szülők számára alternatív szabadidős tevékenység szervezése.

Média, nyilvánosság

Az erőszak jogszerű, elfogadott alkalmazását sugalló médiaközleményeket a demokratikus társadalom keretein belül minden lehetséges eszközzel korlátozni kell.

Médiakampányt kell folytatni a családon belüli erőszak ellen. Ebben tájékoztatni kell a krízisintervenciós központok működéséről, a segélykérés lehetőségéről, a szülői felelősségről és azokról a fórumokról, ahová az érintettek, különösen a gyermekek fordulhatnak. (Ez eredményesen akkor valósítható meg, ha már rendelkezésre állnak a bántalmazottak szakszerű fogadására és ellátására átalakított intézmények, a speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek.)

Várható eredmény

Az elmúlt húsz esztendő nemzetközi tapasztalatai azt mutatták, hogy minél szélesebb körben és minél érthetőbben, ugyanakkor szakszerűen esik szó a nők és a gyermekek bántalmazásáról, annál több jelzés, segélykérés érkezik a hatóságokhoz vagy a segítő szervezetekhez. A fokozottabb társadalmi figyelem azt eredményezi, hogy a látenciában lévő esetekből egyre többről lesznek hasznosítható ismeretek. Ez az intézményrendszer fejlesztését eredményezi. Az ellátásokhoz, a hatékony segítséghez való hozzájutás jelentősen csökkenti a családtagok kiszolgáltatottságát, ehhez biztosítani kell a „sürgősségi ellátás” intézményeit is, egyúttal erősíteni kell a mások iránt érzett felelősség és megértés fontosságát is.

A családon belüli erőszak megelőzéséhez szükséges társadalmi figyelem felkeltésében alapvető szerepe van a médiának. Problémaorientált műsorok a megfelelő társadalmi célcsoportokhoz juttathatják el a konfliktusos élethelyzetekkel kapcsolatos tudnivalókat, a segítségnyújtás lehetőségéről szóló információkat. Tudatosítani kell azt, hogy a családon belüli erőszak nem elfogadott, hanem tiltott módja a családi konfliktusok megoldásának.

A családon belüli erőszak megelőzésének három hatékony eszköze van: a bántalmazás és elhanyagolás korai felismerése a jelzőrendszer hatékony működésének segítségével, az együttműködő szakemberek speciális felkészítése és az intézményes védelmi rendszer kiépítése. A szociális és egészségügyi ellátásban, az oktatásban és az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberek célzott továbbképzésével és a jelzőrendszer megszervezésével elérhető a családon belüli erőszak korai felismerése. A családon belüli erőszak kezelésére vonatkozó szakmai eljárások és a szervezetek közötti együttműködések megszakíthatják az erőszak generációs „körforgását”, átörökítését. Az erőszak áldozatává vált nők, gyermekek, idősek, betegek fizikai és lelki biztonságának védelme érdekében szervezett szolgáltatások, a „távolságtartó” intézkedés, krízisintervenciós szállások működtetése, illetve az elkövetők számára biztosított rehabilitációs programok az ismételt áldozattá válás esélyét csökkentik.

A családon belüli erőszakos bűncselekmények körülményeinek feltárása, az ebből származó információk hasznosítása a bántalmazások számának csökkenéséhez vezethet. A megreformált Pártfogó Felügyelői Szolgálat

közreműködésével felderíthetőek azok a tényezők, amelyek a családon belül az erőszakos konfliktusmegoldás szokását, tradícióját fenntartják. E tényezők ismerete segítheti a megfelelőbb magatartási szabályok előírását és csökkentheti a bántalmazás ismételt elkövetésének esélyét. Az e körben végzett tudományos kutatások a hazai családvédelmi programok megformálásához biztosítják a tényeken alapuló ismereteket. A kutatásoknak ki kell terjedni arra, hogy milyen adottságokkal rendelkező családtagok válnak leggyakrabban a családon belüli erőszak áldozatává. E vizsgálatok eredményei alapján dönthető el, hogy az idős, tartós betegségben szenvedő, a fogyatékkal élő családtagok, az örökbefogadott, az előző házastársi kapcsolatból származó gyermekek, a tartós munkanélküliek és a folyamatos bántalmazásnak kitett asszonyok számára szükség van-e speciális megelőző, védő-óvó programokra, intézkedésekre.

7.4. Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés, az áldozat kompenzációja



Helyzetkép

Az áldozattá válás esélye

A hivatalos statisztikai adatok szerint nálunk évente átlagosan 300 ezer személy válik bűncselekmény áldozatává. 90 százalékuk ellen vagyon elleni bűncselekményt követnek el. Felmérések szerint a tényleges viktimizáció előfordulása ennél jóval magasabb. Egy 1999-ben készült budapesti felmérésből az derül ki, hogy az áldozatok 54 százaléka kétszer vagy annál többször vált bűncselekmény áldozatává a felmérést megelőző öt évben, 26 százalékuk a vizsgálat évében többször is. Az áldozattá válás veszélye eltérő az egyes életkori csoportokban. 2000-ben a 0-14 évesek korcsoportjában minden 10 ezer lakosból 41, a 15-18 éves korúak közül 145, a 19-59 éves korosztályban pedig 353 személy vált bűncselekmény áldozatává. A 60 éven felüliek korcsoportjából 185 személy vált áldozattá az említett évben. Az áldozattá válástól a 60 éven felüliek félnek a legjobban, de az előbbi adatok azt bizonyítják, hogy ez a korosztály kevésbé veszélyeztetett, mint a 19-59 év közöttiek.

A vagyoni kár megtérülésének esélye

2002-ben a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár megtérülési mutatója országosan mindössze 7,4 százalék volt (Budapesten 5,3 százalék). Különösen kedvezőtlen a kármegtérülési mutató a lopásnál (országosan 5,4, Budapesten 2,2 százalék) és a betöréses lopásnál (országosan 3,6, Budapesten 1,3 százalék). A büntető igazságszolgáltatás szereplői nem ösztönzik az elkövetőket a kártérítésre. A vagyon elleni bűncselekmények körében az önkéntes kármegtérülés csak 7,6 százalék. Az esetek többségében a büntetőbírók - noha a polgári jogi igény elbírálására az úgynevezett adhéziós eljárás keretében lehetőségük lenne - a sértett kárigényének érvényesítését polgári bíróság elé utasítják. Ezért az áldozat csak jelentős késedelemmel jut - ha egyáltalán hozzájut - a kártérítéshez. A vagyon elleni bűncselekmények anyagi következményeinek túlnyomó részét tehát az áldozatok, megelőzési költségeket pedig maguk az állampolgárok viselik. A kár megtérülésére vonatkozó esély igen alacsony szintje miatt csökken a feljelentési hajlandóság és a hatóságokkal való együttműködési szándék. Mindez a büntető igazságszolgáltatásba vetett bizalmat is gyengíti.

Az erőszak, félelem az erőszaktól

Az erőszakos bűncselekmények áldozatainak tízezer lakosra számított átlagos gyakorisága 2000-ben 25,6 volt. Az átlagosnál magasabb a fiatalok veszélyeztetettsége: a 15-18 évesek korosztályából minden tízezer személyből 39, a 25-29 évesek korosztályából 41 személy vált erőszakos bűncselekmény áldozatává. Az ismertté vált erőszakos cselekmények sértettjei közül a 60 éven felüliek az átlagosnál kevésbé veszélyeztetettek, körükben minden tízezer személyből 12 vált ilyen bűncselekmény áldozatává. A kutatások szerint az emberek általában az idegenek által elkövetett erőszaktól és támadástól félnek leginkább. Ezzel szemben háromszor-négyszer gyakrabban fordul elő erőszakos támadás az elkövető számára ismert személy ellen. Az ismertté vált emberölések 80 százalékát, a súlyos testi sértések 70 százalékát az elkövetők velük valamilyen közeli kapcsolatban álló személy sérelmére követték el. A

szexuális bűncselekmények 60 százalékát olyan elkövető valósítja meg, akivel a sértett rokonsági, ismeretségi kapcsolatban van.

A gyermek- és fiatalkorú sértettek

Évente 10 ezer kiskorú személy válik bűncselekmény áldozatává. Az ismertté vált rablások majdnem negyedét (21,2 százalékát) gyermekek és fiatalkorúak sérelmére követik el. Minden egyes napon két kiskorú válik rablás áldozatává. A személy elleni erőszakos bűncselekmények 10 százalékának gyermek- és fiatalkorú a sértettje. Az élet elleni cselekmények 8,5 százalékának áldozata kiskorú. Amíg 1997-1999 között az ismertté vált szexuális bűncselekmények áldozatainak csak majdnem a fele volt gyermek- és fiatalkorú, addig 2000-2001-ben ez az arány 60 százalék körülire emelkedett. A kiskorúakat támadó erőszak jelentős részét a szülők vagy gondozók követik el.

A sérülékeny csoportok

A megyék többségében különösen veszélyeztetettek a hajléktalanok. Szociális kiszolgáltatottságuk potenciális áldozattá teszi őket. Az alkohol és a drog hatása alatt álló személyek ellen elkövetett bűncselekmények ugyancsak az átlagnál nagyobb gyakorisággal következnek be. Bizonyos foglalkozásokkal, szakmákkal együtt jár a nagyobb kockázat. Ilyenek például a szociális, az egészségügyi, a közoktatási, a bank és bizonyos szolgáltatási szektorban dolgozók jól meghatározható csoportjai. A külföldi kutatási tapasztalatok a kisebbségi csoportokhoz tartozók nagyobb viktimizációs veszélyeztetettségét jelzik. Erről jelenleg nincsenek adataink. Ha ez nálunk is beigazolódná, akkor ezt stratégiai jelentőségű információnak kell tekinteni a cselekvési program kidolgozásakor.

A szorongás

A közvéleményt ma az áldozattá válás kockázatáról a média tájékoztatja. Ez elsősorban a „szenzációs”, tehát a súlyos, erőszakos bűncselekményekről számol be. A bűnözéstől való szorongás ebből is táplálkozik. A kutatások szerint az áldozattá válással kapcsolatos félelem szoros összefüggésben van a nemmel, az életkorral, a jövedelemmel és a településtípussal. A társadalom kiszolgáltatottabb csoportjai, az idősek, az egyedül élők, a gyermeküket egyedül nevelő nők, az alacsonyabb iskolai végzettségűek, a városi lakosok félelme gyakran irracionális szorongás formájában jelenik meg. Az is igaz, hogy a rosszabb anyagi helyzetű társadalmi csoportok számára kevésbé elérhetőek a biztonságtechnikai eszközök.

Az áldozatok segítése, az állami kárenyhítés

Az áldozatok - lelki és fizikai - kárának enyhítését ma még nem szabályozza törvény. A hatályos eljárási szabályok is csak korlátozottan védik, szolgálják a sértettek érdekeit. A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány a létrehozásáról szóló 1070/2001. (VII. 10.) Korm. határozatban a súlyos, erőszakos bűncselekmények áldozatainak kárenyhítésére kapott felhatalmazást. A közalapítvány azonban az állami kárenyhítési feladatok mellett bűnmegelőzési, katasztrófavédelmi és áldozatvédelmi programokat is támogat. A BM Áldozatvédelmi Irodák a belügyminiszter irányítása alá tartozó önálló szerveknél koordinálják az áldozatvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtását. Az Országos Bűnmegelőzési Tanács (OBmT) feladata volt az áldozatokkal kapcsolatos megelőzési feladatok koordinálása. A feladat ellátásához azonban 2002-ig a szükséges szervezeti és anyagi feltételeket nem teremtették meg. Magyarországon ma még csak elvétve találunk a rendőrségtől valóban függetlenül működő áldozatsegítő szolgálatot. Hiányzik az áldozattá vált gyermekek, idősek és nők támogatása. A civil és az egyházi kezdeményezésekre ma még alig lehet számítani. Hiányoznak a bűncselekmények mentális, fizikai és anyagi következményeit helyreállítani képes intézményközi együttműködések. Példaértékű viszont a Fehérgyűri Közhasznú Társaság komplex szemléletet tükröző áldozatsegítő szolgáltatása.

Nemzetközi elvárások

Az Európai Unió Tanácsának 2001. március 15-én elfogadott, az áldozatok büntetőeljárásbeli jogállásáról szóló kötelező kerethatározata szerint a tagországokban tovább kell fejleszteni a lakossági jogsegély-szolgáltatást. Fejleszteni kell a bűncselekmények áldozatainak védelmét, ehhez meg kell teremteni az államigazgatási, az egyéb szervezeti és jogi feltételeket. A büntetőeljárás előtt, alatt és után rendelkezésre kell bocsátani az áldozatvédő szervezetek és szakintézmények szolgáltatásait. Fokozott figyelmet kell fordítani az áldozatok tájékoztatására. Mindent el kell követni az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében. Az Európa Tanács 77(27) számú ajánlása a bűncselekmények áldozatainak, eltartásra szoruló hozzátartozóiknak érdekében született. Ennek módosításával és kiegészítésével 1983-ban megalkották az erőszakos bűncselekmények áldozatainak állami kártalanításáról szóló

európai konvenciót. Emiatt is szükség van az áldozatvédelmi törvény mielőbbi megalkotására. Az áldozatok segítéséről és az áldozattá válás megelőzéséről szóló R(87)21 számú ajánlás megállapítja az állam kártalanítási kötelezettségét. Az Európa Tanács R(85)11 számú, az áldozatnak a büntetőjogban és a büntető-eljárásjogban elfoglalt helyzetéről szóló ajánlása előírja, hogy a büntetőeljárás során tájékoztassák az áldozatot az elkövető, illetve az állam általi kompenzáció lehetőségéről. Az Európa Tanács R(96)8 számú, A büntetőpolitikáról az átalakulóban lévő Európában című ajánlása ismételten felhívja a figyelmet arra, hogy a büntető igazságszolgáltatási rendszeren belül kiemelt figyelem illeti az áldozatot, respektálni kell az általa elszenvedett fizikai, lelki, anyagi és szociális sérüléseket. Az Európa Tanács 6 (2002) számú a sportban megnyilvánuló fagyúlöletről, idegengyűlöletről és faji alapú intoleranciáról szóló ajánlása felhívja a figyelmet arra, hogy a sporttal kapcsolatos huliganizmus és erőszak, valamint a rasszista szélsőjobboldali mozgalmak között összefüggés állhat fenn. Az ajánlás ösztönzi a tagállamokat arra, hogy a rasszista, xenofób, diszkriminatív és intoleráns viselkedés megelőzésére és leküzdésére irányuló hatékony intézkedésekkel előzzék meg e káros tevékenységeket.

Törvényalkotási feladat

Áldozatvédelmi törvény megalkotása.

A jogi segítségnyújtásról szóló törvény megalkotása.

A bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer szereplőinek feladatai

Rendőrség és más nyomozó hatóságok

A rendőrség feladatainak egyértelművé tétele, szolgáltató funkciójának és az állampolgárokkal való kapcsolatának erősítése.

A közösségi (polgárbarát) rendőrség modell nemzetközi tapasztalatainak a helyi rendőrségi tevékenységbe integrálása.

Az egyes segélykérésekre gyors, hatékony rendőrségi beavatkozás.

Az áldozat a bűnüldöző hatóságokkal való első kapcsolattól kezdve - az általánosan ismert nyelveken - férjen hozzá az érdekei védelmében minden fontos információhoz, beleértve azoknak az ügyfélszolgálatoknak és szervezeteknek megnevezését, amelyekhez segítségért fordulhat.

A tanúvédelem gyakorlatának erősítése.

Az áldozattá válás konkrét kockázatának jelzése a közösségi típusú rendőri szolgáltatás keretében az érintett intézményeknek (idősek otthona, állami nevelőintézet, iskolák), a civil szervezeteknek, a lakosság érintett, veszélyeztetett csoportjainak.

A már felderített bűncselekmények áldozatai számára szignalizáció a bűncselekményt lehetővé tevő okokról és feltételekről az újabb bűncselekmény megelőzése, az önvédelmi képesség javítása érdekében.

Ügyészség

A vádemelés elhalasztása során az áldozatvédelmi feladatok pontos meghatározása. Az új büntetőeljárás törvény alapján a vádhalasztás gyakorlatának megteremtése és alkalmazása.

Bíróságok

A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök alkalmazásának elterjesztése (jóvátétel, mediáció, közösség kiengesztelése).

A büntetőeljárásban biztosítani kell azt, hogy az áldozatokat meghallgassák és a bizonyítékaikat előadhassák.

Az áldozatnak a tényállás felderítése érdekében a büntetőeljáráshoz szükséges mértékben tehetőek fel kérdések.

Gondoskodni kell az „áldozatbarát” eljárásjogi garanciák, speciális jogok rögzítéséről és alkalmazásáról, a sértett eljárásjogi helyzetének erősítéséről, a kárának belátható határidőn belüli megítéléséről.

Gondoskodni kell a bűnelkövető szembesítéséről az általa okozott sérelemmel, kárral. Biztosítani kell a bűncselekmények erkölcsi és anyagi kárának enyhítését, a természetbeni jóvátételt, a közösség kiengesztelése szempontjainak széles körű alkalmazását.

Pártfogó Felügyelői Szolgálat

Gondoskodni kell az elkövető kárenyhítési szándékának és a sértett „fogadókészségének” felderítéséről a szankciót alkalmazó igazságügyi hatóság számára (mediáció).

Elő kell segíteni az elkövető számára előírt kárenyhítési kötelezettség végrehajtását a közösségben végrehajtott büntetések körében.

A büntetés-végrehajtás intézményei

Az elítéltek egymás ellen elkövetett bűncselekményeinek megelőzése.

Az olvasást, a tanulást, a művelődést segítő könyvtárak működtetése, jelenlegi anyagaiknak bővítése az intézményekben.

Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok

Egészségpolitika

A büntető igazságszolgáltatás és az egészségügyi szolgálatok együttműködésének megteremtése az áldozatvédelem érdekében.

A gyermekölés (infanticidium), a gyermek kitétel bűncselekményének csökkentése érdekében a nem kívánt terhesség megelőzéséről szóló felvilágosítás az egészségügyön belül, szolgáltatásként az iskolákban, a kollégiumokban, a gyermekotthonokban.

Az alkohol és a drog hatása alatt állók áldozattá válása nagyobb kockázatának tudatosítása.

Az egészségügyi dolgozók védelme és felkészítése a munkájukkal kapcsolatban esetleg bekövetkező áldozattá válás elkerülhetősége érdekében.

Szociálpolitika és családpolitika

A büntető igazságszolgáltatás és a szociális és gyermekvédelmi szolgálatok együttműködésének megteremtése.

A falugondnoki hálózat bővítése, a kiépülőben lévő tanyagondnoki szolgálat bővítése és fejlesztése minden régióban, kistérségben, településen. A 24 órás segélyvonal elérhetősége mindenki számára (Tanyaprogram).

A hajléktalanok és más hasonló marginalizált helyzetben lévők áldozattá válása kockázatának tudatosítása, a megelőzés (hajléktalan szállókban, utcai szociális munkások által) megszervezése.

A szegregált rétegek, családok számára áldozatmegelőzési programok bevezetése, működtetése.

Az életkoruk, családi helyzetük, egészségi állapotuk miatt védelemre szorulóknak számára áldozatmegelőzési programok kidolgozása.

A szociális szakmákban az önvédelmi képesség, készség fokozása, a védelmük megszervezése.

A lakásmaffia miatt kiszolgáltatott helyzetbe kerültek áldozattá válásának megelőzése érdekében olyan intézkedések és programok kidolgozása szükséges, amelyekkel csökkenthető a kiszolgáltatottság és megelőzhető az áldozattá válás.

Az áldozat segítés keretében különös figyelmet kell fordítani a lakásmaffia áldozataira.

Kiemelt figyelmet kell fordítani - csökkent fizikai védekezőképességük és fokozott félelemérzetük miatt - az időskorúak áldozattá válásának megelőzésére.

Ifjúság- és sportpolitika

A szenvedélybetegségek megelőzésével kapcsolatos programok széles körű bevezetése, különös tekintettel a nevelési, oktatási intézményekre, valamint a fokozottan veszélyeztetett társadalmi csoportokra.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a fokozottan veszélyeztetett fiatalok rendszeres sportolásba történő bevonására.

A sportszerű viselkedés kultúrájának erősítése a fizikailag gyengébbek védelme érdekében.

Önvédelmi sportok népszerűsítése.

Sportrendezvények biztonságának szervezése.

Nevelés- és oktatáspolitikai

A bűnüldözés, a büntető igazságszolgáltatás és az oktatási intézmények együttműködésének megteremtése az áldozatvédelem érdekében.

Az önvédelmi készségek fejlesztésének integrálása a közoktatásban, a reális kockázatok tudatosítása.

Konfliktuskezelő programok integrálása az iskolai oktatásba.

Erőszakmentes problémamegoldó technikák tanítása. A „többet ésszel, mint erővel” kultúrájának erősítése a kortárs csoportokban.

Az iskolán belüli kirekesztés felderítése, az ellenük való hatékony fellépés.

Az iskolai, kollégiumi erőszak, zsarolás áldozatainak hatékony védelme.

A gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő fiatalok felkészítése az áldozattá válásuk nagyobb kockázatának tudatosítására.

A pedagógusok védelme a foglalkozásukkal kapcsolatos konfliktusokban.

Gyermekvédelem

A családon belüli erőszak által érintett kiskorú áldozatok esetében annak biztosítása, hogy a még megfelelően működő szülői támaszt ne veszítsék el, különös tekintettel arra, hogy a gyermek a családból csak szociális okból nem emelhető ki.

A gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedők fizikai, szexuális, anyagi kiszolgáltatottságának csökkentése érdekében a szakmai, intézményi, fenntartói felelősség erősítése.

A gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő fiatalok utógondozásában az áldozattá válás megelőzése érdekében az önvédelmi képesség javítása, a fokozott hatósági felelősség érvényesítése.

Kulturális politika

Közkönyvtárakban az áldozattá válás megelőzéséről szóló kiadványok biztosítása, ismeretterjesztő rendezvények szervezése.

Roma politika

A diszkrimináció csökkentése; a cigányság kultúrájának, szokásainak, hagyományokon alapuló viselkedési módjainak megismertetése a velük kapcsolatba kerülő hatóságokkal, intézményekkel, szolgáltatókkal.

Sürgősen szükség van a cigány népesség áldozattá válási gyakoriságának felmérésére és a megelőzés szakmai és szervezeti feltételeinek megteremtésére.

Környezet és településrendezési politika

Az épített környezet normatív rendszerének harmonizálása, tekintettel az áldozattá válás megelőzésének szempontjaira.

A középület-tervezés bűnmegelőzési szempontból történő szabványosítása.

A biztonságos, tiszta, épített környezetért való mozgósítás, a lakosság anyagi ösztönzése a rendezett, a zöld, a virágos környezet megteremtésére és védelmére.

A természetes környezet piaci „kiszolgáltatottságának” megszüntetése és védelme érdekében hatékony szankció rendszer kidolgozása.

A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladata

Önkormányzatok

A települési jelzőrendszer, ágazati, szakmaközi, civil és egyházi koordináció szervezése.

Áldozattá válást megelőző, áldozatvédelmi, valamint közbiztonság-, ifjúság-, sport-, oktatás- és környezetvédelmi politikák, a gyermekvédelem koordinálása, integrálása a helyi közszolgáltatások körébe.

A településeken - különösen az előítéletek körében - keletkezett konfliktusok feloldására mediációs technikák alkalmazása.

A hátrányos helyzetben lévők egyenlőbb esélyének megteremtése a fizikai védettségre, a biztonságra.

Polgárőrség, SZEM mozgalmak folyamatos anyagi és erkölcsi támogatása.

Parkolóház építési program.

Vagyontárgyak tulajdonosi jelölésének népszerűsítése.

A falugondnoki szolgálat, a közterület-felügyelők az áldozatok védelme érdekében is tevékenykedjenek.

A közparkok felszereltségének a sértetté válás megelőzését szolgáló javítása.

A házgondnoki rendszer kialakítása, illetve megerősítése.

Konkrét segítség a vagyontárgyak megfelelőbb védelmében.

Üzleti szféra

A biztosítók érdekeltségének erősítése a bűncselekménnyel okozott károk helyreállításáért.

A biztonsági piac fogyasztói oldalon történő támogatása rászorultsági alapon (egyenlőbb esély a biztonságra).

Az üzleti élet és a szolgáltatók érdekeltségének fokozása az áldozattá válásuk megelőzésében. Vagyonbiztonságuk, az általuk foglalkoztatottak és klienseik biztonságának javítása.

A szolgáltatók (például: taxik, mentősök, postások, benzinkutasok, vendéglősök és a civil biztonságvédelemben dolgozók) információinak felhasználása a bűnmegelőzési stratégiák és taktikák kialakításában, az említettek önvédelmi készségének javítása.

Civil szféra, egyházak

Nonprofit vállalkozások anyagi támogatása, az áldozatok segítése, az ismételt áldozattá válás megelőzése, a kárigény jogi úton való megtérítésének elősegítése érdekében.

A polgárőrség folyamatos és biztonságos működtetése.

Az áldozatok önszolgáltató csoportjainak, valamint a civil szervezetek támogatása az egyes áldozati csoportok megsegítésében.

Egyházak szerveződéseinek segítése az áldozatvédelemben.

Szomszédság és lakóközösség

SZEM mozgalmak támogatása.

Szülők a gyermekekért, szülők egymásért mozgalmak támogatása.

Média, nyilvánosság

El kell érni, hogy a társadalom hiteles tájékoztatás alapján ismerje meg a valódi veszélyeket és a védekezés lehetőségeit.

A média gyakoroljon önmérsékletet a szenzációk közlésében, vállaljon szerepet a bűnözéstől való indokolatlan félelem csökkentésében és a hatóságok iránti bizalom növelésében.

Várható eredmény

A környezeti tényezők és a bűnözés közötti összefüggésekkel kapcsolatos információk terjesztése, valamint a lakossági jogsegély-szolgáltatás kialakítása segíti a lakosok önvédelmi képességének javítását.

A potenciális áldozatok felvilágosítása és a megelőzés lehetőségeiről szóló konkrét tájékoztatások, valamint az áldozatsegítő szolgáltatások elterjesztése csökkenti az áldozattá válás esélyét, illetve az ismételt áldozattá válás bekövetkezését.

Az önkormányzatok és az üzleti szféra együttműködése, a „fogyasztók” támogatása biztosítja, hogy a lakosság kevésbé tehetős rétegei is hozzájussanak az alapvetően szükséges és a megvásárolható technikai védekezés eszközeihez. Ez egyenlőbb esélyt teremt a biztonságra.

Az áldozattá válás reális lehetőségeiről, a megelőzés módjairól, az önvédelmi képesség, készség fokozásáról adott korrekt tömegtájékoztatás mérsékelni fogja az áldozattá válással kapcsolatos szorongásokat. A legveszélyeztetettebb szakmák képzési programjaiba beépített önvédelmi ismeretek az áldozattá válás elkerülését eredményezik.

Az „áldozatbarát” eljárásjogi (garanciák, jogosítványok, speciális jogok) reform eredményeként növekszik az esély a sértetti jogok érvényesítésére, a bűncselekmény miatt elszenvedett sérelem reparálására. Ez csökkenti a bűnözéstől való félelmet, növeli a hatóságok iránti bizalmat.

A helyreállító igazságszolgáltatás, ezen belül a kompenzáció, a kisközösségi konfliktuskezelés és a mediáció elterjesztése elősegíti a sértettek erkölcsi és anyagi kárának enyhítését, a bűncselekménnyel megsértett közösségek kiengesztelését. Az áldozatok érdekeinek hatékony szolgálata a büntetőeljárásban csak a pártfogó felügyelők, az áldozatvédelmi ügyfélszolgálatok és irodák közreműködésével valósulhat meg.

7.5. A bűnisméltés megelőzése



Helyzetkép

A bűnméltés megelőzése bűnmegelőzés

A büntetőpolitikával szembeni elvárások több ponton találkoznak a társadalmi bűnmegelőzési stratégia célkitűzéseivel. Minden olyan egyedi ügyben alkalmazott büntetés, amely tekintettel van a bűnméltés veszélyének csökkentésére, bűnmegelőző hatású. Minden olyan büntetés-végrehajtásban alkalmazott módszer (az elítéltek és az utógondozottak munkáltatása, iskolai tanulmányaik folytatása, káros szenvedélyeik kezelése, szakképzésük, a családi kapcsolataik megőrzésére irányuló törekvések), amely a bűnelkövetők társadalmi integrációja érdekében valósul meg, csökkenti a bűnméltés esélyét, tehát a bűnmegelőzés célját szolgálja.

A börtön ultima ratio

Magyarországon az elmúlt tíz évben folyamatosan növekedett a börtönnépesség. Ez összefüggésben van az átlagos fogva tartási időtartam emelkedésével is. 2002. márciusában 10 800 férőhelyen 17 844 személyt tartottak fogva, ami 165 százalékos „telítettséget” jelentett. Az elítéltek közül első bűntényes volt 43 százalék, visszaeső 24 százalék és többszörös visszaeső 33 százalék. A fogva tartottak 40 százaléka Magyarország észak-keleti régiójából származott. Az elítéltek egy része (2003. január 1-jén 363 személy) a meg nem fizetett pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatása következtében vált börtönlakóvá. Közülük legtöbben azért, mert nincs miből teljesíteni a fizetési kötelezettséget. A büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltsága növeli az intézeteken belül a feszültséget, az erőszakot és a szabályszegések valószínűségét, valamint az elítéltek egymásra gyakorolt káros hatását. A fogva tartottak szociális jellemzői, iskolai végzettsége, szakképzettségi adottságai kedvezőtlenek. (A 8 osztályos végzettséggel nem rendelkezők aránya a jogerősen elítélt felnőttek körében 13,8 százalék, a jogerősen elítélt fiatalok körében 50,6 százalék.)

A fogva tartottak körében a népességarányukat messze meghaladó mértékben vannak roma elítéltek, közöttük sokan hátrányos szociális adottságúak. A büntetés-végrehajtás intézményeiben azonban alig találunk roma szakembereket. Ennek hiányában e népcsoport tagjainak kulturális és tradíciókon alapuló szükségleteire nem tudnak megfelelő figyelmet fordítani.

A nemzetközi kutatások adatai szerint legalább 25 százalékkal kell megnövelni a börtönnépességet ahhoz, hogy a bűnözési ráta 1-2 százalékkal csökkenjen. Egy új börtönférőhely létesítése Magyarországon 11,7 millió forintba kerül. A szabadságvesztés költsége 2002-ben naponta és fogva tartottanként 4000 forint volt. A tényleges szabadságvesztésnek vannak nehezen „forintosítható” következményei is. Csökkenti az elítélt önállósági képességét, de nem kell a családjáról sem gondoskodnia. A szabadság teljes elvonása ugyanakkor kimagaslóan a legdrágább büntetés. Arra kell tehát használni, amire való: a súlyosabb bűnök büntetésére. Ma nálunk ennél lényegesen tágabb körben - sok esetben szociális ellátó intézményként - alkalmazzák. Szervezeti hiányosságok miatt nem hatékony a társadalmi integrációt szolgáló utógondozási rendszer. A jelenleginél lényegesen jobb eredményekre a pártfogó felügyelői szolgálat reformjának megvalósulása után számíthatunk.

A jóvátétel is szolgálja a bűnméltés megelőzését

A bűnméltés megelőzése érdekében a külföldi tapasztalatok szerint széles körben használhatók olyan eszközök, mint a jóvátétel, az áldozat és az elkövető közötti kiegyezés, a megszegyenítő és a közösségben végrehajtott reparáló jellegű büntetések. Az áldozatok számára a jóvátétel a büntetés egyik fontos célja. A hazai rendszer ennek az elvárásnak még nem felel meg.

A nemzetközi elvárások és a hazai reform

Az ENSZ „tokiói szabályai” (45/110 közgyűlési ajánlás, 1990) a szabadságelvonással nem járó szankciók szélesebb körű alkalmazása és végrehajtása mellett érvelnek. Ehhez szükség van a büntető igazságszolgáltatás és a bűncselekménnyel érintett közösség intenzívebb együttműködésére, különösen az elítéltek kezelésében, az elkövetők felelősségérzetének felkeltésében, integrációjuk elősegítésében. A magyar büntető igazságszolgáltatás az enyhébb megítélésű bűncselekmények körében alkalmazni kívánja a tényleges szabadságvesztéssel nem járó szankciókat és a

büntetőeljárás rendes menetétől való elterelést. Ehhez teremtette meg 2002-ben a szankciók hatékonyságát biztosító szervezeti rendszerét. A pártfogó felügyelői szolgálat működtetésének célja az, hogy az elkövető személyiségében, életkörülményeiben rejlő, a bűnismétlésre vezető kockázatokat feltárja és ezek hatását csökkentse, ezzel segítse elő a társadalmi integrációt és a bűnismétlés megelőzését.

A nemzetközi tapasztalatok alapján a pártfogó felügyelet által megvalósított büntetőpolitikai megoldások a szabadságvesztéssel járó büntetés költségeinek alig 15-20 százalékát teszik ki. (A hazai felnőtt korú elítéltek pártfogó felügyelőinek száma azonban 2001-ben országosan mindössze 65 fő, miközben az ügyek száma 2002. január 1-jén 10 821 volt, tehát egy pártfogóra átlagosan 166 ügy jutott.) A reform előtti létszámhiány és a nagy munkateher miatt a pártfogónak nem volt lehetősége arra, hogy gyakran találkozzon pártfogoltjával és így arra sem, hogy valóban figyelemmel kísérje a pártfogolt magatartását, még kevésbé, hogy abban változást érjen el. Az elítéltek utógondozásában a szükségesnél kisebb mértékben vesznek részt a civil és az egyházi szervezetek. A tapasztalatok szerint a bűnismétlés kockázata csökkent a munkalehetőséget, a biztos hajlékot, a tartós emberi kapcsolatokat találó szabadulók között.

A 2002-es reform előtt a próbára bocsátásnál, a felfüggesztett szabadságvesztésnél, vagy a feltételes szabadságra bocsátásnál a hatóságok azért nem írtak elő külön magatartási szabályokat, mert tisztában voltak azzal, hogy a pártfogó szolgálat képtelen volt ezek végrehajtására. A pártfogó szolgálat viszont azért nem volt eléggé innovatív és nem kínált külön magatartási szabályok végrehajtására alkalmas programokat, mert hiányoztak a feltételek a végrehajtásra kötelezett intézményekkel való együttműködés kialakításához. A fiatalok vádhalasztásánál most még nem gyakorlat az okozott kár megtérítését magatartási szabállyal is szorgalmazni.

A felnőttkorúak és a fiatalok pártfogása a folyamatban lévő reform keretében 2003-tól egységes szakmai irányítással az igazságügyminiszter felügyelete alá került. A továbbiakban szükség van a területi szervek kialakítására, a megfelelő létszám biztosítására, a technikai feltételek megteremtésére, és a munkamódszerek egységesítésére. A jogalkotó feladata a pártfogó felügyelet végrehajtásának szabályozása, a szakma pedig felelős azért, hogy egységes szakmai elvárásokat és ennek megfelelő képzési rendszert alakítson ki, különös figyelemmel a fiatalok és fiatal felnőttek életkori sajátosságaira és a fokozott figyelmet igénylő csoportokra. A 2003-ban befejeződő reform eredményeképpen remélhető, hogy egy egységes szakmai színvonalat képviselő, hatékonyan működő szervezet szolgálja majd a bűnismétlés megelőzését.

A bűnismétlés megelőzését is szolgáló büntetőpolitika kidolgozásának előfeltétele a teljes kriminálstatisztika egységesítése és ennek megfelelő reformja, a bűnözéssel, a közbiztonsággal kapcsolatos lakossági attitűdök rendszeres felmérése és közzététele.

Törvénymódosítási feladat

A 2003. július 1-jétől hatályos büntetőeljárás törvény módosítása.

A bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer szereplőinek feladatai

Rendőrség és más nyomozó hatóságok

A feltételes szabadság hatálya alatt állóknak és a magatartási szabályok megszegőinek ellenőrzése a pártfogó felügyelők kezdeményezésére.

Bíróságok, ügyészségek

A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök elterjesztése (jóvátétel, mediáció, közösség kiengesztelése).

A bűncselekményekben megnyilvánuló az elkövető személyiségére és életviszonyaira tekintettel lévő magatartási szabályok előírása.

A büntetés-végrehajtás intézményei

A közösségben végrehajtott büntetőjogi szankciók hatékonyságának erősítése.

A kisebbségi kultúrák sajátosságainak figyelembevétele a büntetés-végrehajtás integrációs törekvéseiben.

Drog- és alkoholelvonó kezelés mint szolgáltatás biztosítása.

A szabadságvesztés tartama alatti álláskereső tréning mint szolgáltatás biztosítása.

Önismereti csoport, konfliktus-kezelő tréning mint szolgáltatás felajánlása.

Szakmai képzési és foglalkoztatási programok együttműködési megállapodáson alapuló megszervezése.

Az elítéltek reszocializációjának erősítése érdekében az enyhébb végrehajtási szabályokkal kapcsolatos gyakorlat áttekintése és értékelése.

Pártfogó Felügyelői Szolgálat

A kötelező pártfogó felügyelői vélemény és javaslat mint a helyreállító és a bűnismétlést megelőző igazságszolgáltatás eszközének széles körű alkalmazása.

A bűnelkövetők közösségben történő kezelése végrehajtási feltételeinek kialakítása a Pártfogó Felügyelői Szolgálat megerősítésével.

Az igazságszolgáltatási és a szociális szféra folyamatos együttműködésének megteremtése a pártfogó szolgálat közvetítésével.

Pártfogó felügyeleti programokon történő részvétel mint magatartási szabály hatékonyságának biztosítása.

A büntetés-végrehajtási intézményekből feltételesen szabadulók társadalmi integrációjában a szubjektív feltételek és az objektív lehetőségek erősítése.

Fokozott pártfogó felügyelettel kombinált kijelölt szálláson történő elhelyezés intézményének kombinált magatartási szabályként való alkalmazása.

Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok

Egészségpolitika

Az igazságszolgáltatás folyamatos együttműködése az egészségügyi szolgáltatókkal.

A börtön-egészségügy hatékonyságának fokozása, folyamatos szakmai ellenőrzés biztosítása.

Drog- és alkoholkezelés, mint magatartási szabály és mint diverziós eszköz mint börtön-szolgáltatás biztosítása.

Szociálpolitika és családpolitika

A bűnüldözés és az igazságszolgáltatás folyamatos együttműködése a szociális és gyermekvédelmi intézményekkel.

A büntetés-végrehajtási intézményekből szabadulók társadalmi integrációjának elősegítése. A börtönben lévők rászoruló családtagjainak támogatása.

A bűnelkövetők számára integrációs programok és tréningek biztosítása.

A jogkövető magatartás kialakítása a bűnelkövető viselkedés megváltoztatását segítő programokkal a családpolitikában. A családi felelősség erősítése.

Ifjúság- és sportpolitika

Drog- és alkoholmentes, valamint dohányfüst nélküli alternatív szabadidős programok, vakációk szervezése büntetés hatálya alatt állók és az utógondozottak számára.

Oktatáspolitiká

A bűnüldözők, az igazságszolgáltatók, a büntetés-végrehajtás és a pártfogó felügyelői szolgálat együttműködése az oktatási intézményekkel.

A közoktatásban való részvétel mint magatartási szabály alkalmazása azoknak a 30 év alatti jogerősen elítélteknek a körében, akik a 8. osztályt nem fejezték be.

Szakképzésben való részvétel mint magatartási szabály alkalmazása.

A döntéshozatal, a problémamegoldás, a kommunikációs készség, az önértékelés, a stresszkezelés, az érdekérvényesítés készségeinek fejlesztése a büntetés hatálya alatt állók és az utógondozottak számára.

A jogkövető magatartás kialakítása a bűnelkövető viselkedés megváltoztatását segítő programokkal, a jogerősen elítéltek szembesítése az elkövetett bűncselekményeik következményével.

Gyermekvédelem

Iskola utáni és szünidei elfoglaltságok szervezése a büntetés vagy utógondozás hatálya alatt álló fiatalok számára és fiatal felnőttek számára.

A gyermekvédelmi gondoskodásban lévők számára erőszakmentes konfliktusfeloldó technikák integrálása az erkölcsi nevelésbe.

A gyermekvédelmi gondoskodásban lévők számára alkohol- és drogmentes környezet és szabadidős programok biztosítása.

A börtönben lévők rászoruló kiskorú családtagjainak védelme, integrációs esélyeinek erősítése.

Foglalkoztatáspolitikai

A büntetés és utógondozás hatálya alatt állók nonprofit vállalkozásokban való foglalkoztatási feltételeinek megteremtése.

A börtönben lévők családtagjai közül a felnőtt személyek foglalkoztatási feltételeinek megteremtése.

A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladata

Önkormányzatok

Önkormányzati feladatvállalás a területükön élő bűnelkövetők reintegrációjának megvalósításában, együttműködés a pártfogó felügyelettel és a területükön lévő büntetés-végrehajtási intézetekkel.

Erős bűnözési fertőzöttségű szórakozóhelyek bezárása, a nyitva tartás korlátozása.

Üzleti szféra

Jelentős támogatások és kedvezmények biztosítása, ha a vállalkozó büntetés- végrehajtás vagy utógondozás hatálya alatt állót foglalkoztat.

Az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében a szignalizáció hatékonyságának fokozása.

Civil szféra, egyházak

A kortárs csoportok negatív befolyásának csökkentése.

Az alkohol és drog hatása alatt bűncselekményt elkövetőket segítő, valamint az önsegítő intézmények, csoportok támogatása.

A helyi közösségi programokba, szerveződésekbe be kell vonni a büntetés és utógondozás hatálya alatt állókat.

Az egyházi pasztoráció feltételeinek biztosítása, erősítése a büntetés-végrehajtás és az utógondozás hatálya alatt állók körében.

A bűnözéssel kapcsolatos irreális félelmek, előítéletek csökkentése érdekében a lakosság tájékoztatása. (Folyamatos együttműködés az erre vállalkozó médiumok képviselőivel.)

Önkéntesek és civil szervezetek bevonása a bűnelkövetők szociális és mentális problémáinak orvoslásába.

A bűnelkövetőket támogató civil kezdeményezések felkarolása.

Szomszédság és lakóközösség

A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök elterjesztése (pl. mediáció).

„Fogadd vissza őt!” kampány keretében a bűnelkövetők reintegrációs közösségi feltételeinek erősítése.

Magánszemélyek

A tolerancia növelése a kisebbségek, a migránsok, a büntetés hatálya alatt állók és a bűncselekmények áldozatai iránt.

Média, nyilvánosság

A tömegtájékoztatás vegyen részt a helyreállító igazságszolgáltatás eszközeinek megismertetésében.

A média segítse a bűnelkövetők társadalmi integrációját.

Várható eredmény

A megreformált pártfogó felügyelői szolgálat hatékonyabban segíti elő az ügyészi döntést és a bírói mérlegelést azzal, hogy a magatartási szabályok megállapításához az elkövető személyiségében és környezetében mélyebben tárja fel a számításba vehető adottságokat, körülményeket. A pártfogó felügyelői munka színvonalának növekedésével együtt nőhet az alternatív szankciók alkalmazásának gyakorisága és eredményessége. Mindez együtt

jár a büntetés-végrehajtás költségeinek és a szabadságelvonással járó káros következmények hatásainak mérséklésével, eredménye pedig a bűnisméltés kockázatának csökkenése.

A bűnisméltés megelőzését eredményezi a büntetőjogi szankciók végrehajtásában a konstruktív intézkedések kombinációja, a képzés, az oktatás, az alkohol- és a drogprobléma kezelésének együttes alkalmazása. Azoknak a magatartási szabályoknak az alkalmazása, amelyek a feltételes szabadságra bocsátás idejére elrendelt pártfogó felügyelet tartama alatt speciális figyelmet fordítanak a súlyos, az erőszakos és a szexuális bűncselekmények miatt elítélt szabadulók ellenőrzésére, a közösség biztonságát közvetlenül szolgálja.

A bűnelkövetőkkel szemben megnyilvánuló kirekesztő előítéleteket csökkenti a sértettek eredményes kártalanítása, ugyanakkor ezek az előítéletek nagyban nehezítik a bűnelkövetők társadalmi integrációját. A büntető igazságszolgáltatás iránti bizalmat növeli, a közbiztonságot erősíti a most folyó, a sértett kártalanítására, a közösség kiengesztelésére irányuló büntetőpolitikai reformtörekvések sikeres megvalósítása.

8. A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJÁNAK SZERVEZETE, FINANSZÍROZÁSA

8.1. A Kormány feladatai

Az ágazati miniszterek folyamatos együttműködésének biztosítékai

A társadalmi bűnmegelőzés kormányzati szakma-politikai célkitűzéseinek megvalósítása az érintett ágazati minisztereken múlik. Közöttük meg kell teremteni a folyamatos koordinációt, a szakmai párbeszéd fórumait. Olyan szervezeti, együttműködési formát kell kialakítani, amelyben képesek figyelemmel kísérni és értékelni a stratégiai célokkal, prioritásokkal kapcsolatos társadalmi folyamatok alakulását. Irányítaniuk kell a regulációs és deregulációs tevékenységet. A közigazgatás működését biztosító alkotmányos és politikai felelőssége keretében a Kormánynak gondoskodnia kell az ehhez szükséges szervezeti, szakmai és személyi feltételekről.

A bizottsággá alakult OBmT

A Kormány döntött az OBmT bizottsággá történő átalakításáról. Az új szervezet az Országos Bűnmegelőzési Bizottság (a továbbiakban: OBmB) a Kormány nevében irányítja a társadalmi bűnmegelőzés koordinációját. Az OBmB tevékenyen közreműködik a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának megvalósításában. Az OBmB-t a miniszterelnök által felkért szakértő elnökként vezeti, társelnökei a belügyminiszter és az igazságügyminiszter.

Az OBmB-t vezető elnök feladatai

Az OBmB-t vezető elnök szervezi a társadalmi bűnmegelőzés tárcák közötti folyamatos koordinációját, gondoskodik a hatékony társadalmi, szakmai együttműködési kapcsolatokról, biztosítja a rendszeres tájékoztatást, szakmailag irányítja az OBmB igazgatási és adminisztratív feladatait ellátó titkárságot.

A belügyminiszter feladatai

A belügyminiszternek ágazati felelőssége van a közrendért és a közbiztonságért. Irányító jogköre van a rendészeti szervezet felett. Kormányzati feladatai vannak a helyi önkormányzatokkal kapcsolatosan. Hangsúlyozott szerepe van továbbá a hazai és nemzetközi bűnözés alakulását nyomon követő információs rendszerek, kapcsolatok működtetésében, a bűncselekmények áldozatainak védelmében, káruk enyhítésében. Mindezekre tekintettel a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának végrehajtásában, az előbbieken említett feladatokra a jövőben is fenn kell tartani a Kormány által delegált hatáskörét. A belügyminiszter a társadalmi bűnmegelőzési rendszer részeként gondoskodik a Biztonságos Magyarországért Közalapítvánnyal kapcsolatos kormányzati feladatokról, működteti és fejleszti a Belügyminisztériumon belül létrehozott Országos Bűnmegelőzési Központot.

Az igazságügyminiszter feladatai

Az igazságügyminiszter feladat- és hatáskörét tartalmazó 157/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet szerint az igazságügyminiszter felel a jogrendszer alkotmányosságának egységéért. Folyamatosan vizsgálja kell azt, hogy a jogszabálytervezetek megfelelnek-e hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeinek, kiemelten az emberi jogi követelményeknek. Az igazságügyminiszternek kormányzati felelőssége van a deregulációs szempontok kidolgozásáért és érvényesítéséért is. Koordinálnia kell továbbá a jogszabálytervezetek átfogó, társadalmi, gazdasági

hatásvizsgálatát. Mint szakminiszter ellátja az igazságszolgáltatás szervezeti működési rendjével kapcsolatos feladatokat, a büntetés-végrehajtás szervezetének irányítását, kodifikálja a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jogot, valamint gyakorolja a köztestületekkel (kamarákkal) kapcsolatos felügyeletet. Mindezekhez harmonikusan kapcsolhatók a társadalmi bűnmegelőzés célkitűzéseit szolgáló új feladatok. Az igazságügyminiszter előkészíti, kezdeményezi és harmonizálja azokat a jogszabályokat, amelyek a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának megvalósításához szükségesek. Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság titkársága az Igazságügyi Minisztériumon belül működik, működésének költségeit az Igazságügyi Minisztérium költségvetésében kell biztosítani. Ez a szervezeti egység koordinálja a tárca bűnmegelőzési célú, illetve ilyen hatású ágazati feladatait is.

8.2. Finanszírozás

A források tervezése és felhasználásai

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak és feladatainak végrehajtásához szükséges forrást elsődlegesen az Igazságügyi Minisztérium fejezet költségvetése tartalmazza, évente maximum 500 millió forint összegben.

A Belügyminisztérium fejezetében kell tervezni a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány rendelkezésére bocsátandó összeget, mely a működési költségek és támogatások fedezetét képezi.

A fejezet felügyeletét ellátó szervezetnek a költségvetésük tervezésekor és felhasználásakor figyelembe kell venniük a stratégia fejezetre háruló feladatainak megvalósítását, a szakmai pályázatok kiírásakor, odaítélésekor a bűnmegelőzési célokat szolgáló szempontokat is érvényesíteni kell.

A személyi jövedelemadó és a társasági adó rendszerében jelenleg meglévő közcélú tevékenységgel összefüggő kedvezmények széles körben történő ismertetésével el kell érni, hogy egyre több közcélú adomány, tartós adomány szolgálja a társadalmi bűnmegelőzés céljait. A közhasznú szervezetekről szóló törvényben bővíteni kell a közhasznú tevékenységek körét a társadalmi bűnmegelőzéssel.

A pályázati rendszerek folyamatos finanszírozása

A pályázati rendszereknek olyan feltételeket kell meghatározniuk, amelyek az állami és nem állami szférában kiszámítható hatásfokkal érdekeltté teszik és ily módon ösztönzik a szervezeteket és a polgárokat, hogy saját erőforrásaik felhasználásával vegyenek részt a bűnmegelőzési programokban. A pályázati rendszereket úgy kell kialakítani, hogy abban az állam saját erőforrásként elismeri és honorálja azokat, amelyek a bűnmegelőzés területén szellemi tőkével, tapasztalattal, jártassággal már rendelkeznek, így például a polgárőrség szervezeteit. A lakosság és a civil társadalom aktív, önként vállalt, személyes meggyőződésen alapuló részvétele a társadalmi nemzeti bűnmegelőzési stratégia meghatározó eleme. Az állami finanszírozás tehát nem jelenti a bűnmegelőzés társadalmi költségeinek „kifizetését”. Ugyanakkor annak tudatában kell a pénzügyi rendszert működtetni, hogy a civil szerveződések és egyének részvétele nélkül az állami célkitűzések nem valósíthatók meg. Másfelől kizárólagosan állami eszközökkel semmilyen társadalompolitikai cél, így a bűnmegelőzés sem valósítható meg.

1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat

a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról

A Kormány a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat 2. pontjában foglalt feladatok végrehajtására a következő határozatot hozza:

I. Általános rendelkezések

1. A társadalmi bűnmegelőzés céljainak megvalósítása érdekében folyamatosan koordinálni kell:
- horizontálisan a szakmai kamarákkal, civil szervezetekkel és tudományos intézetekkel,
 - vertikálisan az irányításuk alá tartozó szervezetekkel úgy, hogy azok hatáskörében jelenjenek meg a társadalmi bűnmegelőzés feladatai,
 - egymás között, különösen az Országos Bűnmegelőzési Bizottságban.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi miniszter
európai ügyekért felelős tárca nélküli miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
honvédelmi miniszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
külügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
oktatási miniszter
pénzügyminiszter
regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter

Határidő: folyamatos

2. a) Az érdekelt bevonásával el kell készíteni és rendszerbe kell állítani a hazai bűnözésmérés középtávú programját. A programban prioritásként kell megjeleníteni: a hivatalos bűnügyi és igazságügyi statisztika kiegészítését a rendszeres és reprezentatív sértetti felmérésekkel, a hagyományos bűnügyi-igazságügyi és szabálysértési statisztika aktualitásának és integrációjának megteremtését, a hagyományos bűnügyi-igazságügyi statisztikára és a sértetti felmérésekre vonatkozó nemzetközi ajánlások és szabványok érvényesítését, valamint az adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés tárgyilagosságát és széles körű hozzáférhetőségét.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy az a) pontban foglalt feladatok végrehajtásában tevékenyen működjenek közre.

c) A BM Bűnözésföldrajzi Információs Rendszerét folyamatosan frissíteni kell, és meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy a bűnözési térképek a döntéshozók, a felhasználók és a nyilvánosság számára elérhetővé váljanak.

Felelős: az a) és a c) pontra: belügyminiszter
Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Határidő: az a) pontra: 2005. június 30.
a c) pontra: 2005. június 30., ezt követően évente június 30-ig

II. Intézkedések

II/A. A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése, csökkentése

1. A tankötelezettséget megelőzően, különösen a társadalmi szocializációs modell-kísérleti programokkal kell segíteni az egyenlő esélyek megteremtését. A társadalmi kirekesztődés és a gyermekszegénység következményeinek megelőzése érdekében a hátrányos helyzetű térségekben folytatni kell a „Biztos kezdet” országos programját.

Felelős: ifjúsági, családjügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

2. Ösztönözni kell az alap- és középfokú oktatási intézményeket, különösen a szakiskolákat a jogismeret és a jogtudat művelésére a bűnözéssel szembenálló és a bűnmegelőzésben hatékony értékrend kifejlesztésére. Pályázati forrásokkal támogatni kell az ilyen tantárgyak, fakultációk tanrendjének, tematikájának, módszertanának kidolgozását, szerepjátékok, filmek forgatókönyveinek elkészítését, számítógépes programok kidolgozását, az informatikai eszközök használatának fejlesztését és ezeknek az intézményes oktatási programba történő integrálását.

Felelős: igazságügyminiszter
oktatási miniszter
belügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere

Határidő: 2006. áprilistól folyamatos

3. Az általános és a középiskolások, valamint a szakiskolások számára szervezett dohányzás, alkohol, kábítószer HIV/AIDS felvilágosító iskolai programokra és a korosztályoknak megfelelő bűnmegelőzési ismeretek terjesztésére továbbra is biztosítani kell a pályázati támogatást. Oktatni kell az állampolgári és a bűnmegelőzési ismereteket a pedagógus-továbbképzésben.

Felelős: egészségügyi miniszter
ifjúsági, családjügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
belügyminiszter

Határidő: folyamatos

4. Az alap- és középfokú oktatási intézmények, különösen a szakiskolák számára az iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési tevékenységet pályázatokkal kell támogatni.

Felelős: ifjúsági, családjügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

5. Folytatni kell a tehetséges, de hátrányos helyzetű tanulók részére indított programot annak érdekében, hogy képességeiknek megfelelő segítséggel középiskolában folytathassák tanulmányaikat és sikeres érettségi vizsgát tölthessenek.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: folyamatos

6. Pályázatokkal támogatni kell a kortárs-segítő programokat. Meg kell szervezni a kortárs-segítők képzését. Ösztönözni kell a diákönkormányzatokat, a gyermek- és ifjúsági önkormányzatokat, valamint egyéb kortárs-segítő csoportokat arra, hogy a fiatalok vegyenek részt társaik integrációs gondjainak megoldásában. Terjeszteni kell a legeredményesebb gyakorlatot.

Felelős: ifjúsági, családjügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

oktatási miniszter
belügyminiszter
Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

7. Támogatni és fejleszteni kell az iskolaklubokat, valamint a biztonságos szórakozóhely mozgalmat.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
Határidő: folyamatos

8. Pályázattal ösztönözni kell minden olyan programot, pedagógiai és más szakmai tevékenységet, amely a gyermekekben és a fiatalokban tudatosítja a környezeti, a természeti értékek és a kulturális örökség tiszteletét és megbecsülését.

Felelős: környezetvédelmi és vízügyi miniszter
oktatási miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
Határidő: folyamatos

9. Az iskolából kimaradt tanköteles korúak, valamint a munkanélküli fiatalok számára folytatni kell a már megkezdett és eredményesnek bizonyult programokat. Pályázattal kell biztosítani új integrált

- a) speciális nevelési, foglalkoztatási vagy sajátos készségfejlesztési,
- b) képzési, átképzési, valamint
- c) szabadidő eltöltési programokat, különösen a kulturális és a sportolási lehetőségeket.

Felelős: az a) pontra: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
a b) pontra: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
oktatási miniszter
a c) pontra: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
belügyminiszter
a pályázat koordinációjáért: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. májustól folyamatos

10. Nevelési, foglalkoztatási, készségfejlesztési programokat kell megvalósítani a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülők, különösen a gyermekotthonban, speciális gyermekotthonban nevelkedők számára. Gondoskodni kell a családon kívül élő, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermekek és fiatalok biztonságos életre történő neveléséről.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
Határidő: folyamatos

11. A gyermekek elleni erőszak elkerülése és a gyermekek erőszakmentes életének biztosítása érdekében
a) erősíteni kell a nevelő, felvilágosító tevékenységet, ezen belül a veszélyeztetett célcsoportok felnőtt tagjainak intenzív felvilágosítást kell adni,

b) a nevelési-oktatási intézmények, a szociális vagy egyéb szolgáltatást nyújtók számára módszertani leveleket, ajánlásokat, szakmai útmutatókat kell készíteni, gondoskodni kell ezek hatékony terjesztéséről,

c) el kell készíteni és széles körben terjeszteni kell a szülőknek szóló tájékoztatókat annak érdekében, hogy a gyermek és szülő közötti konfliktushelyzetek erőszakmentes feloldásához ismereteket szerezhessenek,

d) a Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy vizsgálják meg a szülői felelősséget és a szülői felügyeletet eldöntő eljárások során kívüli lefolytatásának lehetőségét.

Felelős: az a) és a b) pontra: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

oktatási miniszter
egészségügyi miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
a c) pontra: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
egészségügyi miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: az a), b) és c) pontra: 2006. január 15-től folyamatos

12. A szülők számára biztosítani kell a kábítószer-fogyasztásról és -függőségről szóló tájékoztatás lehetőségét.

Felelős: egészségügyi miniszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

13. A gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé válásának megelőzése érdekében pályázattal kell biztosítani

a) a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, a kollégiumi felügyelők, az iskolai és utcai szociális munkások és iskolai szabadidő-szervezők, az ifjúsággal foglalkozó szakemberek képzését,

b) szakismeretek terjesztésével meg kell erősíteni az iskolai szociális munkás és a gyermek- és ifjúságvédelmi hálózatot.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter

Határidő: folyamatos

14. Pályázati forrásokat kell biztosítani olyan speciális, tanfolyam jellegű továbbképzési programokra, amelyek a veszélyeztető és a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek felismerésére és helyzetének javítására szervezhetőek a gyermekjóléti szolgálatok, a gyermekotthonok és a kollégiumok munkatársai, az iskolai pedagógusok, az óvodai pedagógusok, a nevelőszülők, a helyettes szülők, a nevelési tanácsadók, a gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátorok, valamint az ifjúsággal foglalkozó szakemberek számára.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter

Határidő: folyamatos

15. Meg kell vizsgálni a nehezen kezelhető, de még nem bűnelkövető gyermekek, fiatalok speciális nevelési, foglalkoztatási vagy sajátos készségfejlesztési programjait. A hatásvizsgálat eredményeit figyelembe véve a már megkezdett programokat folytatni és az érintettek körét bővíteni kell.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

16. Fejlesztetni kell a gyermek- és ifjúságpszichiátriai ellátás intézményrendszerét. Alkalmassá kell tenni az ifjúsági alkoholfüggőség hatékony kezelésére az addiktológiai- és a Területi Általános Megelőző Addiktológiai Szakszolgálat ambulanciáit.

Felelős: egészségügyi miniszter

Határidő: 2005. október 1.

17. a) A pártfogó felügyelői szolgálatok, a rendőrség, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, valamint a családokat segítő és támogató egyéb szolgálatok, szervezetek, a megyei gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátorok, valamint az ifjúsággal foglalkozó szakemberek között folyamatos - szükség szerint esetkezelésre is kiterjedő - együttműködést kell kialakítani, különös tekintettel a devianciák kockázati tényezőinek jelzésére és a korai pszichoszociális beavatkozásra.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt arra, hogy az ügyészség vegyen részt az a) pontban megfogalmazott együttműködésben.

c) Az együttműködésről hatékonyságelemzést kell végezni, és annak tapasztalatait a szakmai továbbképzésekben és a követelmények meghatározásában hasznosítani kell.

Felelős: az a) és a c) pontra: igazságügyminiszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter

Határidő: az a) pontra: folyamatos
a c) pontra: 2006. február 1.

18. A fiatalokúakkal és a fiatal felnőtt korúakkal foglalkozó pártfogók körében bővíteni és érvényesíteni kell az életkor-specifikus szakmai ismereteket. Fejleszteni kell a pártfogók csoportos esetkezelésre vonatkozó ismereteit.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

19. A Kormány fontosnak tartja, hogy a pártfogó felügyelők munkáját civil szervezetek, egyházak és magánszemélyek segítsék. Támogatni kell azokat a civil kezdeményezéseket, amelyek a pártfogókat munkájuk elvégzésében speciális szakmai ismereteikkel vagy tevékenységükkel támogatni, segíteni tudják, és ennek érdekében együttműködési megállapodásokat kötnek.

Felelős: igazságügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

20. A fiatalokúak ellen indult büntetőeljárásban a vádemelés elhalasztásának alkalmazása előtt kötelezően beszerzendő pártfogó felügyelői vélemény szakmai követelményeit a leghatékonyabbnak ígérkező magatartási szabályok körének bővítése érdekében folyamatosan fejleszteni kell.

Felelős: igazságügyminiszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. július 1-jétől folyamatos

21. Az alkoholfüggő és a kábítószer-használó fiatalokú és fiatal felnőtt korú elítéltek számára kezelési programokat és speciális részlegeket kell kialakítani a büntetés-végrehajtási és a javító-nevelő intézetekben. A kezelési programokat a szabad élet körülményei között is biztosítani kell a pártfogó felügyelet alatt állók számára. A cél elérését pályázatokkal kell támogatni.

Felelős: igazságügyminiszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

22. A fiatalokú bűnözés hatékonyabb kezelése érdekében a Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy az ügyészség tapasztalatait évente értékeljék és tegyék közzé, valamint felkéri az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy továbbra is tegyék lehetővé az elemző kutatásokat, a tudomásukra jutott kutatások eredményeiről pedig tájékoztassák az Országos Bűnmegelőzési Bizottságot.

23. Támogató programokat kell kidolgozni annak érdekében, hogy a roma származású fiatalok köréből minél több szociális munkás, család- és gyermekvédelmi szakember, pártfogó felügyelő, rendőr kerüljön ki.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. július 1-jétől folyamatos

24. Erősíteni kell az áldozattá válási vagy bűnelkövetési szempontból veszélyeztetett gyermekekkel és fiatalokúakkal kapcsolatba kerülő hatóságok, szervezetek jelzőrendszerét. A jelzési kötelezettség gyakorlatáról és számonkéréséről szakmai protokollokat kell kidolgozni, amelyeket jogszabályban kell rögzíteni.

Felelős: igazságügyminiszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
egészségügyi miniszter
oktatási miniszter

Határidő: 2006. február 15.

II/B. A városok biztonságának fokozása

1. A város és vonzáskörzete együttműködését ösztönözni kell úgy, hogy az terjedjen ki a helyi biztonságérzet növelésére, a zavaró tényezők jelzésének fogadására (drogfogyasztás, zajos szórakozóhelyek, egyéb antiszociális magatartások), valamint a megoldásra alkalmas módszerek kialakítására. Szorgalmazni kell a bűnmegelőzési önkormányzati társulások megalakítását, és a meglévőket támogatni kell. A célok megvalósítására pályázatokat kell kiírni.

Felelős: belügyminiszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

2. A városi, a megyei, a regionális és a kistérségi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok már meglévő hálózatát tovább kell fejleszteni, kapcsolatukat az egészségfejlesztés és a bűnmegelőzés intézményeivel szorosabbra kell vonni.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
egészségügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: folyamatos

3. a) Pályázattal kell ösztönözni az önkormányzatok és a rendőrség együttműködését. Szorgalmazni kell, hogy a városi önkormányzatok önálló közbiztonsági, illetve közbiztonsági-közérzet javítását szolgáló feladatokat vállaljanak.

b) Pályázattal kell ösztönözni a közbiztonsági, bűnmegelőzési és áldozatvédelmi bizottságokat arra, hogy a helyi bűnözési adatok felhasználásával készítsék el a település közösségi bűnmegelőzési stratégiáját, cselekvési programját.

Felelős: az a) pontra: belügyminiszter
a b) pontra: belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: folyamatos
a b) pontra: 2006. február 1.

4. Az új hajléktalanügyi koncepció készítésénél a bűnmegelőzési szempontokra is figyelemmel kell lenni. Ki kell dolgozni és támogatni kell olyan együttműködésen alapuló programokat, amelyek csökkenthetik a hajléktalanok által elkövetett bűncselekményeket, illetve az áldozattá válásuk esélyét.

Felelős: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
Határidő: folyamatos

5. Pályázattal ösztönözni kell az önkormányzatokat arra, hogy a városi tömbrehabilitációs övezetekkel kapcsolatos már meglévő programokban - komplex módon, tehát nem csak a szituatív bűnmegelőzési eszközök alkalmazásával - érvényesítsék a bűnmegelőzés és a közbiztonság szempontjait.

Felelős: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter
belügyminiszter
európai integrációs ügyekért felelős tárca nélküli miniszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
Határidő: folyamatos

6. A jellegzetesen a városokban előforduló lakással, hitelezéssel kapcsolatos, illetve más módon elkövetett családi formák elemzése és a speciális megelőzési módok kidolgozása érdekében

a) fel kell használni a folyamatban lévő kutatások és az új módszerek gyakorlati tapasztalatait, eredményeit,
b) a fokozott jogbiztonság megteremtése érdekében alkalmazni kell a hatékonyan bizonyult jogi, szervezeti és szakmai megoldásokat.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
a b) pontra: belügyminiszter
igazságügyminiszter
pénzügyminiszter
Határidő: az a) pontra: 2005. november 30-tól folyamatos
a b) pontra: 2006. március 15.

7. A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés okainak és elkövetési módjainak elemzése és a megelőzési módok kidolgozása érdekében kutatásokat kell végeztetni.

Felelős: igazságügyminiszter
pénzügyminiszter
belügyminiszter
Határidő: 2005. szeptember 15.

8. A lakosság közbiztonsági közérzetének javítása érdekében fokozott figyelmet kell fordítani a közterületek biztonságára. Ennek érdekében

a) a közterületeken, a tömegközlekedési eszközökön elkövetett bűncselekményekről, szabálysértésekről (zsebtolvajlás, gépjárműlopás, rablás, garázdaság, rongálás) és más jogsértésekről elemzéseket kell készíteni, és ki kell dolgozni a speciális megelőzési módszereket,

b) ösztönözni kell az önkormányzatokat civil bűnmegelőzési szervezetek, polgárőr szervezetek alakítására, támogatni kell a civil bűnmegelőzési és a polgárőr szervezeteket a speciális bűnmegelőzési ismeretek megszerzésében, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a helyi bűnmegelőzési programokban tevékenyen részt vegyenek, a megszerzett tapasztalataik hasznosuljanak,

c) az összegyűjtött tapasztalatokról rendszeresen tájékoztatni kell a lakosságot, ismertetni kell a közterületeken elkövetett bűncselekmények és szabálysértések körülményeit, okait és a védelmi, valamint az önvédelmi lehetőségeket.

A b) pont megvalósítása érdekében pályázatot kell kiírni.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter

Határidő: a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter
az a) pontra: folyamatos
a b) pontra: folyamatos
a c) pontra: 2005. szeptember 1-jétől folyamatos

9. A területfelügyeleti eszközök hatékonyságával kapcsolatos vizsgálat eredményeit hasznosítani kell az egyes rendszerek telepítési, működési feltételeinek - beleértve jogi, pénzügyi, technikai, gyakorlati, az érdekeltek bevonhatóságára is vonatkozó - meghatározásánál.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2005. augusztus 1-jétől folyamatos

10. Meg kell vizsgálni a városokban a regisztrált munkanélküliek bűnmegelőzési célú egész és részmunkaidős foglalkoztatása (például kalauz, házi gondnok, kerületi őr, bűnmegelőzési koordinátor, utcai szociális munkás, kórházi biztonsági őr) bővítésének lehetőségét. Gondoskodni kell arról, hogy a foglalkoztatásuk és szükség szerint a szakképzésük, átképzésük pályázati úton valósuljon meg.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
Határidő: 2005. szeptember 1-jétől folyamatos

11. a) Pályázattal kell elősegíteni a bűnözés okainak csökkentése és az áldozattá válás megelőzése érdekében a városi szegregátumokban élők szociális integrációs programjának kidolgozását.

b) Modellprogramot kell készíteni a roma telepeken élők lakhatási körülményeinek javítására és a foglalkoztatási, szociális, oktatási programok komplex megvalósítására.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
a b) pontra: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
Határidő: az a) pontra: 2005. május 15-től folyamatos
a b) pontra: 2005. november 15.

12. A közérdekű munka büntetés jótételi jellegének erősítése érdekében a városi környezet szépítését, helyreállítását, a közösség és/vagy a sértett kiengesztelését szolgáló speciális programokat kell szervezni a közérdekű munkára ítélték számára.

Felelős: igazságügyminiszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
belügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
Határidő: 2006. március 31-től folyamatos

II/C. A családon belüli erőszak megelőzése

1. a) A családon belüli erőszakkal kapcsolatos társadalmi jelenségek felmérésére irányuló kutatások eredményeinek felhasználásával ki kell dolgozni az új típusú megelőzési lehetőségeket.

b) A távontartással kapcsolatos szabályok hatálybalépését követően azok érvényesüléséről részletes, feltáró jellegű, hatékonyságot is értékelő elemzéseket kell elvégezni.

c) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy a b) pontban megfogalmazott feladatot végrehajtása érdekében tegyék lehetővé az elemző kutatásokat.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
a b) pontra: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2005. november 30.
a b) pontra: a hatálybalépést követő egy év

2. a) A védőnői hálózat, az egészségügyi, a szociális, a gyermekjóléti alapellátás, a gyermekvédelmi szakellátás és az önkormányzatok oktatási referenseit, a gyámhatóság és a rendőrség dolgozóit, valamint az ifjúsággal foglalkozó szakembereket fel kell készíteni a családon belüli erőszak észlelésére és más intézményekkel együttműködésben történő kezelésére. Gondoskodni kell az érintett szakmák közös képzéséről.

b) A képzés tematikáját és az együttműködésre vonatkozó módszertani útmutatót - a felkészítést megelőzően - független szakértőkkel kell készíttetni. A képzéseknek tartalmazniuk kell a gyermekek bántalmazásával, elhanyagolásával összefüggő ismereteket is.

Felelős: az a) pontra: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
oktatási miniszter
egészségügyi miniszter
igazságügyminiszter
a b) pontra: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
egészségügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2005. szeptember 1-jétől folyamatos
a b) pontra: 2005. július 15-től

3. a) Támogatni kell a már működő telefon segélyszolgáltatások folyamatos működését, az országos lefedettségű, ingyenesen hívható, 8-12-24 órás telefonsegély szolgálatok kialakítását.

b) Folyamatosan bővíteni kell a segélyszolgálatok körét, készenléti telefonos szolgálatot kell szervezni a gyermekjóléti központokban is.

c) A szakmai szervezetekkel együtt ki kell dolgozni a segélyszolgálatok egységes szakmai protokollját.

Felelős: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter
belügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2005. július 1-jétől folyamatos
a b) pontra: 2006. január 30.
a c) pontra: 2006. január 1.

4. Fejlesztani kell a krízis szálláshelyeket. Ki kell alakítani az ambuláns kríziskezelő központok és biztonságos menedékházak hálózatát. Létre kell hozni olyan speciális férőhelyeket, ahol a családon belüli erőszak idős, beteg vagy fogyatékossgal élő áldozatainak azonnali elhelyezést tudnak biztosítani. A speciális férőhelyek kialakításához a megkezdett modellkísérleti program tapasztalatait, eredményeit értékelni és hasznosítani kell.

Felelős: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
egészségügyi miniszter

Határidő: folyamatos
az értékelésre: 2006. február 1.

5. Pályázati támogatásokkal fejleszteni kell a családon belüli erőszak áldozatainak megsegítése érdekében a szociális, az orvosi, jogi és pszichológiai áldozatsegítő szolgáltatásokat.

Felelős: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
egészségügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2006. január 15-től folyamatos

6. A Nemzeti Népegészségügyi program keretében pályázattal kell támogatni az alkohol és a kábítószer okozta pszichoszociális problémák mérséklését célzó módszerek körének bővítését, a már ismert szolgáltatások elérhetőségét.

Felelős: egészségügyi miniszter
ifjúsági, családdügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
Határidő: folyamatos

7. A családon belüli erőszak gyermek- és fiatalokú potenciális áldozatainak körében pályázati forrásokkal erősíteni kell a proaktív programokat. Meg kell szervezni a családon belüli erőszak környezetében nevelkedő és/vagy alkoholistá, kábítószerfüggő életmód által veszélyeztetett gyermekek preventív védelmét.

Felelős: a pályázat koordinációjáért: igazságügyminiszter
ifjúsági, családdügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
egészségügyi miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
Határidő: 2005. június 15-től folyamatos

8. a) Pályázati források felhasználásával is lehetőséget kell teremteni a családon belüli erőszak környezetében nevelkedő vagy nevelkedett gyermekek és fiatalok számára sport- és szabadidős tevékenységekre. Fokozott figyelmet kell fordítani az erőszak kultuszának csökkentésére és a konfliktusok erőszakmentes feloldására, különös tekintettel a már gyermekvédelmi gondoskodásban lévőkre.

b) Adaptálni kell a számítógépes és videó játékokra vonatkozó európai PEGI rendszert.

c) Az interneten fellelhető káros és jogellenes tartalmak által okozott ártalmak csökkentése érdekében - az önszabályozó szervezetek bevonásával - támogatni kell az interneten elhelyezett honlapok hazai minősítési rendszerének kialakítását és széles körben történő megismertetését, továbbá felvilágosító tevékenységet kell folytatni a létező címkéző- és szűrőrendszerek használatáról különösen a pedagógusok, a gyermekek és a szülők számára.

Felelős: a koordinációért az a) és a b) pontra: igazságügyminiszter
ifjúsági, családdügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a c) pontra: informatikai és hírközlési miniszter
Határidő: az a) pontra: 2005. május 1-jétől folyamatos
a b) pontra: 2005. december 15.
a c) pontra: 2005. július 1-jétől folyamatos

9. a) A családon belül elkövetett erőszakos cselekmények miatt jogerősen elítéltek és más önként jelentkezők számára a hatékony reintegrációt szolgáló szakmai feltételek megteremtésével rehabilitációs programokat és tréningeket kell szervezni.

b) Az érintettek számára elérhetővé kell tenni a szenvedélybetegségek gyógyítására alkalmas szolgáltatásokat.

c) Gondoskodni kell olyan szálláshelyek létrehozásáról, amelyekben azokat a távöltartás hatálya alatt álló bántalmazók elhelyezését lehet megoldani, akik saját maguk elszállásolásáról nem tudnak gondoskodni.

Felelős: az a) pontra: ifjúsági, családdügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
igazságügyminiszter
a b) pontra: egészségügyi miniszter
a c) pontra: ifjúsági, családdügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
belügyminiszter
Határidő: az a) pontra: 2006. március 31-től folyamatos
a b) pontra: 2005. augusztus 1-jétől folyamatos
a c) pontra: a távöltartó intézkedés hatálybalépésétől

10. a) Összehangolt és folyamatos kormányzati felvilágosító tevékenységet kell megvalósítani a családon belüli erőszak minden megnyilvánulási formája ellen. El kell fogadtatni, meg kell értetni azt, hogy a fizikai erőszak, a lelki terror, a sanyargatás, a bármilyen erőfölénnyel való visszaélés erkölcsileg elfogadhatatlan. Terjeszteni kell a konfliktusok erőszakmentes feloldásának módszereit. Mérsékelni kell az erőszakot gerjesztő társadalmi hatásokat. Fokozott védelemről kell biztosítani a hétköznapi erőszak áldozatait, így különösen a gyermekeket, a nőket, az időseket, a fogyatékossgal élőket, a kiszolgáltatottakat, a szorult helyzetben lévőket.

b) A kormányzati kampány hatékonyságának mérésére pályázatokat kell kiírni.

Felelős: az a) ponttal kapcsolatos kormányzati kommunikációs koordinációért:
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter

a b) pontra: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2005. május 1-jétől folyamatos

a b) pontra: 2006. február 1.

II/D. Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés, az áldozat kompenzációja

1. Támogatni kell a helyi bűnözéssel és a helyi közbiztonsággal kapcsolatos tájékoztatásra és megelőzési módszerekre vonatkozó információk internetes elérhetőségét minden érdekelt számára. Fejleszteni kell a BM Bűnözésföldrajzi Információs Rendszerét.

Felelős: belügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter

Határidő: 2005. június 30-tól folyamatos

2. Elő kell segíteni, hogy a külföldre utazó magyar állampolgárok megfelelő információkkal rendelkezhessenek az áldozattá válás kockázatairól, a megelőzés lehetőségeiről, illetve azt, hogy megfelelő tájékoztatást kapjanak a külföldön elkövetett bűncselekmények következményeiről. Biztosítani kell a több forrásból származó információk, adatok és tájékoztatások a fenti célra történő feldolgozását és internetes elérhetőségét.

Felelős: külügyminiszter
belügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter

Határidő: 2005. július 1-jétől folyamatos

3. Az időskorúak, az egyedülállók, a gyermek- és fiatalkorúak, a hajléktalan, valamint a fogyatékossgal élő személyek, az alkohol és a drog hatása alatt állók számára az áldozattá válás reális kockázatának ismertetését célzó, a bűncselekményekkel kapcsolatos önvédelmi képesség fokozását elősegítő tájékoztatókat kell kiadni, és számukra ismeretterjesztő programokat kell szervezni. A feladat megvalósítása érdekében az érintett szakmák képviselői vegyék fel a kapcsolatot a civil szervezetekkel.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi miniszter
oktatási miniszter
a kormányzati kommunikációs koordinációért: Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

4. Támogatni kell a komplex megelőzési és áldozatvédelmi programokat a deprivált/szegregált városi övezetekben, a zárványtelepüléseken és a tanyákon élő veszélyeztetett emberek számára, illetve a már meglévő segítő, szolgáltató programokat ki kell egészíteni a közösségi bűnmegelőzési feladatokkal is.

Felelős: belügyminiszter
ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

5. Fejleszteni kell a hazánkba látogató külföldiek védelmét, biztonságát szolgáló bűnmegelőzési és áldozatvédelmi szolgáltatásokat. Terjeszteni kell a legeredményesebb gyakorlatot.

Felelős: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter
belügyminiszter

Határidő: folyamatos

6. Pályázattal támogatni kell a társadalmi kirekesztő mechanizmusok feltárására a kistérségi szintű ágazatközi együttműködések legjobb gyakorlatainak megismerésére irányuló kutatásokat. Az eredményeket hasznosítani kell.

Felelős: ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. május 15.

7. Segíteni kell a közművelődési intézményekben az áldozattá válás megelőzéséről szóló kiadványok terjesztését és ismeretterjesztő rendezvények szervezését.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
belügyminiszter

Határidő: 2005. június 1-jétől folyamatos

8. Széles körben kell a nyilvánosságot tájékoztatni a kábítószerrel, a kulturális javakkal, illetve a CITES egyezmény (a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 2003. évi XXXII. törvény) hatálya alá tartozó, valamint a hazai természetvédelmi jogszabályok által érintett állat- és növényfajokkal kapcsolatos felderített jogsértésekről.

Felelős: belügyminiszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

9. A kulturális javak fokozott védelme érdekében, azok illegális kereskedelmének visszaszorítására egy közös alapítású, megfelelő informatikai háttérrel rendelkező intézményt kell létrehozni. Meg kell teremteni a lopott műtárgyak, kulturális javak olyan nyilvántartását, amely ezek feltalálását elősegíti.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
pénzügyminiszter
belügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter

Határidő: 2005. szeptember 30.

10. Tájékoztató programokat kell szervezni az áldozattá válás esélyének csökkentése érdekében azért, hogy a szállítványozók, speditőrök eszközeit tudtukon kívül illegálisan ne használhassák fel kábítószer vagy pszichotróp anyagok szállítására. Széles körű felvilágosító munkát kell végezni az államhatárt átlépő utazók körében annak érdekében, hogy tudtukon kívül kábítószerfutárként ne használhassák fel őket.

Felelős: pénzügyminiszter
belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: folyamatos

11. Az emberkereskedelem és a prostitúció áldozatává válásának megelőzése érdekében
a) a potenciális áldozatok számára felvilágosító programokat és kampányokat kell szervezni,

b) meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy a kríziskezelő szolgáltatások, a speciális menedékházak számukra elérhetőek legyenek,

c) vizsgálni kell azt, hogy az emberkereskedelem menedékkérő áldozatait milyen módon lehet elhelyezni.

Felelős: belügyminiszter
külgügyminiszter
igazságügyminiszter
ifjúsági, családdügi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: az a) pontra: 2005. május 15-től folyamatos
a b) pontra: az intézményrendszer kialakítását követő 6 hónap
a c) pontra: 2005. szeptember 1.

12. A sértett-orientált rendőri szolgáltatásban - a konkrét nyomozati tapasztalatok alapján - meg kell szervezni az áldozattá válás kockázatának jelzését az intézményekben (idősek otthonaiban, gyermekvédelem személyes gondoskodást nyújtó intézményeiben, iskolákban, egészségügyi szolgáltatók körében) a civil szervezetek és a lakosság veszélyeztetett csoportjai számára.

Felelős: belügyminiszter
ifjúsági, családdügi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. május 15-től folyamatos

13. El kell érni azt, hogy a társadalmi együttélés erkölcsi szabályait megszegő, valamint a bűnelkövető szembesüljön az általa okozott sérelemmel, kárral. Biztosítani kell a bűncselekmények erkölcsi és anyagi kárának enyhítését, a természetbeni jóvátételt, a közösség kiengesztelését. Bővíteni kell a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök (jóvátétel, mediáció, közösség kiengesztelése) alkalmazásának körét az igazságszolgáltatásban, valamint a felelősségre vonás ezen kívüli területein is (például fegyelmi, szabálysértési eljárásokban).

Felelős: igazságügyminiszter
ifjúsági, családdügi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
belügyminiszter

Határidő: 2005. június 30-tól folyamatos

14. A szociális és egészségügyi ellátásban dolgozók számára a továbbképzés integrált részévé kell tenni az áldozattá válás megelőzésével kapcsolatos ismereteket.

Felelős: ifjúsági, családdügi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
egészségügyi miniszter
belügyminiszter

Határidő: 2005. augusztus 15.

15. a) Az áldozatsegítési feladatok pontosabb meghatározása érdekében értékelni kell a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény alapján a vádemelés elhalasztása gyakorlatát.

b) Ennek érdekében a Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy a vádemelés elhalasztása során szerzett, az a) pontban meghatározott célok elérését szolgáló gyakorlati tapasztalatokról készítsen értékelő elemzést.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2006. február 1.

16. a) A szakmai továbbképzési programokban az áldozatokkal kapcsolatba kerülő szakmák képviselőit (orvosok, pszichológusok, jogászok, gyermekvédelmi és szociális szakemberek) ki kell képezni áldozatsegítéssel kapcsolatos feladatok ellátására. Az önképzés segítése érdekében támogatni kell a továbbképzéshez szükséges adatbázis (szakcikkek, módszertani útmutatók) kialakítását és működtetését.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy az a) pontban megfogalmazott feladat végrehajtásában működjenek közre.

Felelős: az a) pontra: egészségügyi miniszter
oktatási miniszter
igazságügyminiszter
belügyminiszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: az a) pontra: 2005. október 1-jétől folyamatos

17. Pályázattal kell támogatni olyan szervezeteket, amelyek vállalják, hogy a tömegtájékoztatás tudósításait figyelik és vizsgálják azt abból a szempontból, hogy azokban az áldozatok külön jogszabályban biztosított személyiségi jogait tiszteletben tartják-e, a jogszabálysértést jelzik az áldozatsegítő szolgálatnak.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter

Határidő: 2005. április 30.
az értékelésre: 2006. március 1.

II/E. A bűnisméltés megelőzése

1. a) A büntetés-végrehajtási intézetekben lévők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében a szabadságvesztés tartama alatt meg kell szervezni az oktatás, a szakképző, az OKJ-s képesítést adó, köztük informatikai szakirányú képzési programokat és a kapcsolódó felnőttképzési szolgáltatásokat. A büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott, továbbá a pártfogó felügyelet alatt álló rászoruló elítéltek és vádemelés elhalasztása hatálya alatt állók számára szolgáltatásként meg kell szervezni az álláskereső tréninget, az önismereti csoportot, a konfliktuskezelő tréninget. A célok elérését pályázati forrásokkal is támogatni kell.

b) A 2004. évi pályázatok értékelése után a legjobb gyakorlatot terjeszteni kell.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
oktatási miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
informatikai és hírközlési miniszter

a b) pontra: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: folyamatos
a b) pontra: 2006. március 1.

2. A büntetés-végrehajtási intézmények szakmai tevékenységében figyelemmel kell lenni a kisebbségi kultúrák sajátosságaira. Ehhez pályázattal továbbképzési programokat kell szervezni.

Felelős: igazságügyminiszter
ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter

Határidő: 2005. június 1-jétől folyamatos

3. Ki kell dolgozni a büntetés-végrehajtás egészségügyi intézményrendszerének (személyi, tárgyi feltételek) fejlesztéséhez szükséges intézkedéseket, biztosítani kell a működés folyamatos szakmai, szakigazgatási ellenőrzését.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi miniszter

Határidő: 2005. október 1-jétől folyamatos

4. a) El kell érni, hogy a büntetőeljárás és a büntetés végrehajtása során a pártfogó felügyelők gondoskodjanak arról, hogy a terhelt munkanélküli, de munkaképes korú és munkavégzésre alkalmas családtagjai a nyilvántartásba regisztráltassák magukat. Ezt a pártfogó felügyelők az általuk készített környezettanulmányban rögzítsék.

b) Elő kell segíteni azt, hogy a fogva tartottak regisztrált munkanélküli családtagjainak munkaerő-piaci esélyei javuljanak.

c) Biztosítani kell azt, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben lévők és a pártfogó felügyelet alatt állók gyermekei is részt vegyenek a szervezett szabadidős programokban, nyári táborozásokban.

d) Utógondozással is segíteni kell a javítóintézetből szabadulók integrációját, erősíteni kell a még meglévő családi kapcsolataikat.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
a b) pontra: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
a c) pontra: igazságügyminiszter
a d) pontra: ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: folyamatos
a b) pontra: 2005. július 1-jétől folyamatos
a c) pontra: 2005. június 15-től folyamatos
a d) pontra: folyamatos

5. A szélesebb körű alkalmazás feltételeinek megteremtése érdekében elemezni kell a közérdekű munka büntetés-végrehajtási gyakorlatát.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Határidő: 2006. november 1.

6. A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt arra, hogy széles körben segítse elő a bűncselekményre figyelemmel, az elkövető személyiségéhez és életviszonyaihoz igazított magatartási szabályok alkalmazását. A Kormány felkéri az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét arra, hogy gondoskodjon a bírák továbbképzésében a magatartási szabályok alkalmazása gyakorlati tapasztalatainak széles körű megismertetéséről. E szakmai munkát tudományos, empirikus ismereteket (például a kábítószer- és alkoholfüggő életmóddal kapcsolatos ismeretek) is tartalmazó elemzésekkel kell elősegíteni.

7. Meg kell vizsgálni a pártfogó felügyelet speciális magatartási szabályainak alkalmazási gyakorlatát és érvényesülését. A vizsgálat eredményeiről az illetékes szakembereket tájékoztatni kell.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. december 15.

8. Az Európa Tanács 2001. március 15-i kerethatározatában (2001/220/IB), valamint az ET Miniszteri Bizottságának a büntetőügyben alkalmazott mediációval kapcsolatos Ajánlásában [No.R(99)19] foglaltak végrehajtása érdekében át kell tekinteni a büntetőügyben közvetítő szakemberek speciális képzése kialakításának lehetőségeit úgy, hogy az illeszkedjék a felsőfokú szakmai továbbképzés rendszerébe.

Felelős: oktatási miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2005. október 1.

III. Jogalkotási feladatok

III/A. Jogszályalkotási feladatok

1. Törvényt kell alkotni az áldozatok segítéséről és az állam általi kárenyhítésről.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: az előterjesztés Kormányhoz történő benyújtásra: 2005. augusztus 31.

2. Ki kell dolgozni a bűnmegelőzésről szóló törvény koncepcióját.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormányhoz történő benyújtásra: 2006. március 1.

3. Meg kell teremteni a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök és a mediáció alkalmazásának törvényi feltételeit.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2005. augusztus 30.

4. A rádiózásról és a televíziózásról szóló új törvény koncepciójának kidolgozásakor figyelemmel kell lenni a bűnmegelőzési, áldozatvédelmi szempontok, alapelvek és célok érvényesítésére.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
igazságügyminiszter

5. A szabálysértésekről szóló új törvény előkészítésénél érvényesíteni kell a bűnmegelőzési stratégiában foglalt alapelveket, az áldozatsegítés szempontjait.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2005. június 30.

6. A 2006. évi költségvetési törvényben meg kell teremteni az áldozatsegítő szervezetrendszer felállításának és működtetésének, valamint az áldozatsegítő szolgáltatások és a kárenyhítés biztosításának pénzügyi feltételeit.

Felelős: pénzügyminiszter
igazságügyminiszter
belügyminiszter
Határidő: a 2006. évi költségvetési törvény tervezésekor

7. Minden évben gondoskodni kell a költségvetési törvény tervezetében az Országos Polgárőr Szövetséget és a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesületet megillető támogatásról.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: évente a költségvetési törvény tervezésekor

8. A 2006. évi költségvetési törvény készítésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvényben a társadalmi bűnmegelőzés továbbra is kedvezményezettként szerepeljen.

Felelős: pénzügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2005. augusztus 15.

9. Az önkormányzatokat ösztönözni kell arra, hogy a közösségi bűnmegelőzési feladatok nagyobb hangsúlyt kapjanak közterület-felügyeletek tevékenységében.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2005. július 1.

10. Ki kell dolgozni a magánbiztonságról szóló törvény koncepcióját.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2005. december 1.

11. A határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvényt úgy kell módosítani, hogy a rendészeti feladatok között a bűnmegelőzés is szerepeljen.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2005. augusztus 15.

12. Ki kell dolgozni a polgárőrségről szóló törvény koncepcióját.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2005. szeptember 15.

13. Szabályozni kell a kríziskezelő központok és menedékhelyek feladatait, szerepét, együttműködési kötelezettségét.

Felelős: ifjúsági, családtügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2005. december 31.

14. A közbiztonság javítása érdekében a lakóhelyek, illetve tartózkodási helyek bejelentésével és nyilvántartásával kapcsolatos jogszabályokat felül kell vizsgálni.

a) A lakcímbjelentéssel kapcsolatos visszaélések megelőzése és megakadályozása céljából a vonatkozó jogszabályokat módosítani kell. E cél elérése érdekében meg kell vizsgálni a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény, valamint a lakóhelyek, illetve tartózkodási helyek bejelentésének és nyilvántartásának szabályait a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény és a végrehajtásáról rendelkező 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet módosításának lehetőségét.

b) A lakcímet igazoló okmányok érvénytelenségének deklarálása érdekében módosítani kell a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról szóló 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendeletet és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról rendelkező 146/1993. (X. 26.) Korm. rendeletet. Az okmánynyilvántartást úgy kell nyilvánossá tenni, hogy az okmány számán és érvényességén kívül más személyi adatot nem tartalmazhat. Ezért a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvényt módosítani kell.

c) A közterületek, ingatlanok házszámzásának szabályozása nem felel meg a közbiztonság követelményének. Ezért az épített környezet kialakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 4. § (3) bekezdés a) pontja, illetve 5. § (1) bekezdés a) pontja alapján biztosítani kell az egységes eljárást.

Felelős: az a) és a b) pontra: belügyminiszter
a c) pontra: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter
Határidő: az a) és a b) pontra: 2005. október 1.
a c) pontra: 2005. szeptember 1.

III/B. Egyéb teendők

1. A hatályos jogszabályokat és kormányhatározatokat a társadalmi bűnmegelőzés szempontjából felül kell vizsgálni. Ennek érdekében a miniszterek a feladat és hatáskörükbe tartozó területeken társadalmi bűnmegelőzési - a bűnokok hatásainak, az áldozattá válásnak és a bűnalkalmak számának csökkentése - szempontjából tekintsek át a jogszabályokat és kormányhatározatokat és a szükséges módosításokat készítsék el.

Felelős: miniszterek

Határidő: az előterjesztések Kormány elé történő benyújtására: 2006. január 1.

2. Gondoskodni kell arról, hogy a társadalmi bűnmegelőzési szempontok és célok a készülő jogszabályokban és kormánydöntésekben következetesen és folyamatosan érvényesüljenek.

Felelős: miniszterek

Határidő: folyamatos

3. A miniszterek gondoskodjanak arról, hogy az irányításuk alá tartozó szervek belső szabályzatában és azok működésében a társadalmi bűnmegelőzési szempontok folyamatosan érvényesüljenek.

Felelős: miniszterek

Határidő: folyamatos

4. A 47/2003. (X. 27.) AB határozatban foglaltakra figyelemmel az érintett minisztereknek meg kell vizsgálni a pártfogó felügyelők és a rendőrség hatékony együttműködésének lehetőségét.

Felelős: belügyminiszter

igazságügyminiszter

Határidő: 2005. december 31.

5. A Vám- és Pénzügyőrségről szóló törvény hatálybalépését követően figyelemmel kell kísérni, hogy a gyakorlatban miként érvényesülnek a szervezet bűnmegelőzési feladatai.

Felelős: pénzügyminiszter

igazságügyminiszter

Határidő: azonnal

6. Hatásvizsgálatot kell készíteni a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 22. §-ában foglaltak szerint alkalmazott lakónyilvántartás gyakorlati alkalmazásáról.

Felelős: regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter

Határidő: a Kormány tájékoztatása a vizsgálatról: 2005. december 15.

7. Hatásvizsgálatot kell készíteni a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 7. § (1) bekezdésének j) pontjában szabályozott a büntetés-végrehajtásból szabadulók, valamint a pártfogó felügyelet hatálya alatt álló személyeket foglalkoztató munkaadók kedvezményéről.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter

pénzügyminiszter

igazságügyminiszter

Határidő: 2006. október 1.

8. Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben, a szakképző OKJ-s képesítést nyújtó programokban, és felnőttképzési szolgáltatásokban biztosítani kell az önismereti, a konfliktuskezelő és az álláskereső tréningeket.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter

igazságügyminiszter

Határidő: folyamatos

9. Ösztönözni kell a helyi önkormányzatokat arra, hogy a korábbinál szélesebb körben vállaljanak közbiztonsági, bűnmegelőzési feladatokat.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2005. augusztus 15.

10. A társadalmi bűnmegelőzési program továbbfejlesztése érdekében a határozatban foglalt feladatok időarányos végrehajtásáról az alábbiak szerint kell az Országos Bűnmegelőzési Bizottságot tájékoztatni

a) beszámolót kell készíteni a határozat II/A 2. pont, 3. pont, 6. pont, 9. pont, 10. pont, 11. pont, 13. pont, 16. pont, II/B 3. b) pont, 7. pont, 8. pont, II/C 2. pont, 7. pont, 10. a) pont, II/D 3. pont, 7. pont, 8. pont, 10. pont, 16. a) pont, 17. pont végrehajtásáról,

b) szakmai értékelést kell készíteni a határozat I/2. a) és c) pont, II/A 18. pont, II/B 9. pont, 11. pont, II/C 3. pont, 4. pont, II/D 13. pont, II/E 4. pont végrehajtásáról,

c) hatásvizsgálatot kell készíteni a határozat II/A 1. pont, II/D 4. pont, 5. pont, 12. pont, II/E 3. pont végrehajtásáról.

Határidő: 2005. szeptember 15.

IV. Záró rendelkezések

1. Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba. A hatálybalépéssel egyidejűleg a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája rövid, közép- és hosszú távú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozat, továbbá az 1051/2004. (V. 25.) Korm. határozat 1. pontja a hatályát veszti.

2.

1009/2004. (II. 26.) Korm. határozat

társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája rövid, közép- és hosszú távú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról

A Kormány a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat 2. pontjában foglalt feladatok végrehajtására a következő határozatot hozza:

I.

Általános rendelkezések

1. A társadalmi bűnmegelőzés céljainak megvalósítása érdekében folyamatosan koordinálni kell

a) horizontálisan: szakmai kamarákkal, civil szervezetekkel és tudományos intézetekkel,

b) vertikálisan: az irányításuk alá tartozó szervezetekkel úgy, hogy azok hatáskörén belül jelenjenek meg a társadalmi bűnmegelőzés feladatai,

c) egymás között, különösen az Országos Bűnmegelőzési Bizottságban.

Ezt a jelzőrendszert a minisztériumok között és minden minisztériumban folyamatosan működtetni kell. A jelzési kötelezettség a veszélyeztetettek sértetté válásának és/vagy a sértettek ismételt áldozattá válásának megelőzése érdekében a bűnokokra és az elkövetés lehetőségét megkönnyítő feltételekre vonatkozó minden szakmai információnak, társadalmi tapasztalatnak, valamint a statisztikai elemzések és a tudományos kutatások eredményeinek hasznosítására és továbbítására vonatkozik.

<i>Felelős:</i>	belügyminiszter egészségügyi, szociális és családügyi miniszter esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter gazdasági és közlekedési miniszter gyermek-, ifjúsági és sportminiszter honvédelmi miniszter igazságügyminiszter informatikai és hírközlési miniszter környezetvédelmi és vízügyi miniszter külügyminiszter Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter nemzeti kulturális örökség minisztere oktatási miniszter pénzügyminiszter
<i>Határidő:</i>	folyamatos

2. Többféle statisztikai módszerrel nyert adatok összehangolt rendszere alapján minden évben el kell végezni a hazai bűnözés mérését, és az eredményt közzé kell tenni.

<i>Felelős:</i>	belügyminiszter igazságügyminiszter Központi Statisztikai Hivatal elnöke
<i>Határidő:</i>	első alkalommal 2004. június 30., ezt követően évente június 30-áig

3. a) A jelenlegi egységes bűnügyi statisztika átfogó korszerűsítésével létre kell hozni a bűnözés mindenkori helyzetét szorosabban követő, integrált statisztikai rendszert.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy az a) pontban foglalt feladatok végrehajtásában tevékenyen működjenek közre.

Felelős: az a) pontra: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Határidő: az a) pontra: 2004. június 30.

4. a) Az egységes bűnügyi statisztikai adatgyűjtést ki kell egészíteni a bűncselekmények áldozatainak felmérésére vonatkozó kutatásokkal és azok eredményeinek hasznosításával.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy az a) pontban foglalt feladatok végrehajtásában tevékenyen működjön közre.

Felelős: az a) pontra: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Határidő: 2004. június 30-tól folyamatos

5. a) Elő kell készíteni a látens bűnözés mérését szolgáló kutatásokat.

b) Legalább két évente gondoskodni kell arról, hogy közbeszerzési eljárás keretében megbízott, kormányzattól független szervezet a közvélemény-kutatás módszereivel végezze el a látens bűnözés, valamint a szubjektív biztonságérzet mérését. Gondoskodni kell az eredmény közzétételéről.

Felelős: az a) pontra: belügyminiszter
a b) pontra: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Határidő: az a) pontra: 2004. június 30.
a b) pontra: első alkalommal: 2005. június 30.

6. Évente gondoskodni kell a bűnügyi térképek statisztikai adatgyűjtés alapján történő elkészítéséről, és azok nyilvánosságra hozataláról.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: első alkalommal 2004. április 30.,
ezt követően évente április 30-áig

II. Intézkedések

II/A. A gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése, csökkentése

1. A kedvezőtlen gazdasági adottságú térségekben élő, az iskolából kimaradt és a munkanélküli fiatalok számára pályázattal kell biztosítani az integrált

a) képzési, átképzési programokat, valamint

b) szabadidő eltöltési programokat, különösen sportolási lehetőségeket.

Felelős: az a) pontra: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
oktatási miniszter

a b) pontra: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter
oktatási miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: az a) és b) pontokra: 2004. május 31-től folyamatos

2. Meg kell erősíteni a városi oktatási intézményekben, különösen a városok szegregált övezeteiben az iskolai szociális munkás és a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősi hálózatot. A cél elérése érdekében pályázatot kell kiírni.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
belügyminiszter
oktatási miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. május 15-től folyamatos

3. A gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé válásának megelőzése érdekében pályázattal kell biztosítani

a) az iskolai szabadidő-szervezők felkészítését,

b) a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, az egészségnevelő pedagógusok és a kollégiumi felügyelők képzését.

Felelős: az a) pontra: oktatási miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter
a b) pontra: oktatási miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2004. május 15-től folyamatos

a b) pontra: 2005. március 31-től folyamatos

4. Pályázatokkal is támogatni és fejleszteni kell az iskolaklubokat, valamint a biztonságos szórakozóhely mozgalmat.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
belügyminiszter
oktatási miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

5. A tankötelezettséget megelőzően, különösen a családon belül, szocializációs modell-kísérleti programokkal kell segíteni az egyenlő esélyek megteremtését.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter

Határidő: 2005. augusztus 15-től folyamatos

6. Támogatni és ösztönözni a roma fiatalokról és fiataloknak szóló magazinműsorok, dokumentumfilmek készítését, bemutatását és a szabadidős sportfoglalkozásokat népszerűsítő programokat.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: folyamatos

7. Ki kell dolgozni a nehezen kezelhető, már deviáns, de még nem bűnelkövető gyermekek, fiatalok speciális nevelési, foglalkoztatási vagy sajátos készségfejlesztési programjait. Kísérleti programokat kell indítani a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülők, különösen a gyermekotthonban, speciális gyermekotthonban nevelkedők számára.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter

Határidő: 2004. augusztus 15.

8. Gondoskodni kell a családon kívül élő, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermekek és fiatalok biztonságos életre történő neveléséről.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter

Határidő: folyamatos

9. a) A pártfogó felügyelői szolgálatok, a rendőrség, a családsegítő és a családtámogató szolgálatok, valamint a megyei gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátorok között együttműködést kell kialakítani, különös tekintettel a devianciák kockázati tényezőinek jelzésére és a korai pszicho-szociális beavatkozásra. A cél elérését modellkísérletek segítik, amelyek megvalósítására pályázatokat kell kiírni.

b) A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy az ügyészség vegyen részt az a) pontban megfogalmazott együttműködésben.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2005. március 1.

10. Gondoskodni kell arról, hogy a rendőri, a közbiztonsági és a nyomozati intézkedések fogantatásánál fokozottan vegyék figyelembe a gyermek- és fiatalok életkori sajátosságait.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: azonnal

11. Az alkoholfüggő és a kábítószer-használó fiatalok és fiatal felnőttek számára kezelési programokat és speciális részlegeket kell kialakítani a büntetés-végrehajtási és a javító-nevelő intézetekben. A kezelési programokat a szabad élet körülményei között is biztosítani kell a pártfogó felügyelet alatt állók számára. A cél elérését pályázatokkal kell biztosítani.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
belügyminiszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. szeptember 1-jétől folyamatos

12. A fiatalkorúak ellen indult büntetőeljáráásban a vádemelés elhalasztásának alkalmazása előtt kötelezően beszerzendő pártfogó felügyelői vélemény szakmai követelményeit a leghatékonyabbnak ígérkező magatartási szabályok körének bővítése érdekében folyamatosan fejleszteni kell.

Felelős: igazságügyminiszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter

Határidő: 2005. július 1-jétől folyamatos

13. A fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézményhálózatát tovább kell differenciálni, létre kell hozni a „félíg nyitott intézetek”-et.

Felelős: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. szeptember 15.

14. A fiatalkori bűnözés hatékonyabb kezelése érdekében a Kormány felkéri a legfőbb ügyészt és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy az ügyészségi és a bírósági tapasztalataikat összegezzék, és tegyék lehetővé az elemző kutatásokat.

15. Fejleszteni kell az ifjúsági pszichiátriai gondozó intézményeket, létre kell hozni újabb ifjúsági pszichiátriai osztályokat. Fel kell készíteni az ifjúsági alkoholfüggőség hatékonyabb kezelésére az addiktológiai- és a Területi Általános Megelőző Addiktológiai Szakszolgálat ambulanciáit.

Felelős: egészségügyi, szociális és családgügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter

Határidő: 2005. október 1.

16. Pályázatokkal támogatni kell a kortárs segítőprogramokat. Ösztönözni kell a diákönkormányzatokat arra, hogy a fiatalok vegyenek részt társaik integrációs gondjainak megoldásában. Terjeszteni kell a legeredményesebb gyakorlatot.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
oktatási miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

17. Pályázatokkal támogatni kell az általános és középiskolások számára szervezett dohányzás, alkohol, kábítószer HIV/AIDS felvilágosító iskolai programokat és a korosztályoknak megfelelő bűnmegelőzési ismeretek terjesztését. Ezeket az ismereteket a pedagógus továbbképzésben is biztosítani kell.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családgügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
oktatási miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. május 15-től folyamatos

18. A szülők számára a kábítószer-fogyasztással és -függőséggel összefüggő felvilágosító programokat kell szervezni pályázati forrásokból.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családgügyi miniszter
oktatási miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

19. Pályázati forrásokat kell biztosítani olyan speciális, tanfolyam jellegű továbbképzési programokra, amelyek a veszélyeztető és a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek felismerésére és helyzetének javítására szervezhetők a gyermekjóléti szolgálatok, a gyermekotthonok és a kollégiumok munkatársai, az iskolai pedagógusok, a nevelési tanácsadók, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátorok számára.

Felelős: egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
oktatási miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. augusztus 15-től folyamatos

20. A fiatalokéval és a fiatal felnőtt korúakkal foglalkozó pártfogók körében bővíteni és érvényesíteni kell az életkor-specifikus szakmai ismereteket.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter,
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter

Határidő: 2005. március 1-jétől folyamatos

21. A Kormány fontosnak tartja, hogy a pártfogó felügyelők munkáját civil szervezetek, egyházak és magánszemélyek segítsék. Ezért a büntetés céljainak elérésében támogatni kell az erre vállalkozó személyeket és szervezeteket, hogy a pártfogók munkájában részt vehessenek és ennek érdekében együttműködési megállapodásokat köthessenek.

Felelős: igazságügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter

Határidő: 2005. május 1-jétől folyamatos

22. Pályázattal ösztönözni kell az oktatási-, nevelési intézményeket arra, hogy erősítsék a környezeti és természeti értékek megbecsülését és környezetük tisztaságának megőrzését saját nevelési és foglalkoztatási programjaikban.

Felelős: környezetvédelmi és vízügyi miniszter
oktatási miniszter
belügyminiszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

23. Támogató programokat kell kidolgozni annak érdekében, hogy a roma származású fiatalok köréből minél több szociális munkás, család- és gyermekvédelmi szakember, pártfogó felügyelő, rendőr, büntetés-végrehajtási intézetben dolgozó szakember kerüljön ki.

Felelős: oktatási miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter

Határidő: 2005. július 1-jétől folyamatos

II/B. A városok biztonságának fokozása

1. A város és vonzáskörzete együttműködését ösztönözni kell úgy, hogy az terjedjen ki a helyi biztonságérzet növelésére, a zavaró tényezők jelzésének fogadására (drogfogyasztás, zajos szórakozóhelyek, egyéb antiszociális magatartások), valamint a megoldásra alkalmas módszerek kialakítására. Szorgalmazni kell a bűnmegelőzési önkormányzati társulások megalakítását, és a meglévőket támogatni kell. A célok megvalósítására pályázatokat kell kiírni.

Felelős: belügyminiszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. szeptember 1-jétől folyamatos

2. A városi, a megyei, a regionális és a kistérségi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok már meglévő hálózatát tovább kell fejleszteni és tevékenységüket alkohol-prevenációs és más bűnmegelőzési programokkal kell kiegészíteni.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 1-jétől folyamatos

3. a) Pályázattal kell ösztönözni az önkormányzatok és a rendőrség együttműködését. Szorgalmazni kell azt, hogy a városi önkormányzatok önálló közbiztonsági, illetve közbiztonsági közérzet javítását célzó feladatokat vállaljanak.

b) Pályázattal kell segíteni a közbiztonsági, bűnmegelőzési és áldozatvédelmi bizottságok munkáját.

Felelős: az a) pontra: a belügyminiszter
a b) pontra: a belügyminiszter
igazságügyminiszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. május 15-től folyamatos

4. Együttműködési programokat kell kidolgozni a városi hajléktalanság megelőzése és csökkentése érdekében. A hajléktalanellátásban a bűnmegelőzési szempontokra is figyelemmel kell lenni. Ki kell dolgozni és támogatni kell olyan programokat, amelyek csökkenthetik a hajléktalanok által elkövetett bűncselekményeket, illetve az áldozattá válásuk esélyét.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
belügyminiszter

Határidő: 2005. január 31-től folyamatos

5. Pályázattal ösztönözni kell az önkormányzatokat arra, hogy a városi tömbrehabilitációs övezetekkel kapcsolatos már meglévő programokban érvényesítsék a közbiztonság és a bűnmegelőzés szempontjait.

Felelős: belügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. szeptember 15-től folyamatos

6. A közérdekű munka büntetés-jóvátételi jellegének erősítése érdekében a városi környezet szépítését, helyreállítását, a közösség és/vagy a sértett kiengesztelését szolgáló speciális programokat kell szervezni a közérdekű munkára ítélték számára.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Határidő: 2005. március 1-jétől folyamatos

7. A jellegzetesen a városokban előforduló lakással, bankkártyával, hitelezéssel kapcsolatos, illetve más módon elkövetett csalási formák elemzése és a speciális megelőzési módok kidolgozása érdekében

- a) kutatásokat kell végezteni,
- b) a kutatás eredményeit értékelni kell, és
- c) a kutatás eredményétől függően ki kell dolgozni a megfelelő jogi és a szervezeti megoldásokat.

Felelős: az a) pontra: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
igazságügyminiszter
pénzügyminiszter

a b) pontra: belügyminiszter

a c) pontra: igazságügyminiszter
belügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2004. november 15.
a b) pontra: 2005. március 31.
a c) pontra: 2005. november 30.

8. A lakosság közbiztonsági közérzetének javítása érdekében fokozott figyelmet kell fordítani a közterületek biztonságára.

Ennek érdekében

a) a közterületeken, a tömegközlekedési eszközökön elkövetett bűncselekményekről, szabálysértésekről (zsebtolvajlás, gépjárműlopás, rablás, garázdaság, rongálás) és egyéb rendzavarásokról elemzéseket kell készíteni, és ki kell dolgozni a speciális megelőzési módszereket,

b) ösztönözni kell a civil bűnmegelőzési szervezeteket a speciális bűnmegelőzési módszerek kidolgozásában való részvételre, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a bűnmegelőzési programokban tevékenyen részt vegyenek,

c) az összegyűjtött tapasztalatokról rendszeresen tájékoztatni kell a lakosságot, ismertetni kell a közterületeken elkövetett bűncselekmények és szabálysértések körülményeit, okait és a védelmi, valamint az önvédelmi lehetőségeket.

Az a) és a b) pont megvalósítása érdekében pályázatot kell kiírni.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: az a) pontra: 2004. július 1-jétől folyamatos
a b) pontra: 2004. október 1-jétől folyamatos
a c) pontra: 2005. március 31-től folyamatos

9. El kell készíteni a területfelügyeleti eszközök hatékonyságával kapcsolatos elemzéseket. Gondoskodni kell arról, hogy ezek eredményeit az engedélyezési és a szignalizációs gyakorlatban hasznosítsák.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. november 1-jétől folyamatos

10. Meg kell vizsgálni a városokban a regisztrált munkanélküliek bűnmegelőzési célú egészség- és részmunkaidős foglalkoztatása (például kalauz, házi gondnok, kerületi őr, bűnmegelőzési koordinátor, utcai szociális munkás, kórházi biztonsági őr) bővítésének lehetőségét. Gondoskodni kell arról, hogy a foglalkoztatásuk, és szükség szerint a szakképzésük, átképzésük pályázati úton valósuljon meg.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
Határidő: 2005. december 1-jétől folyamatos

II/C. A családon belüli erőszak megelőzése

1. *a)* A családon belüli erőszak áldozatainak védelme érdekében ki kell dolgozni a beavatkozási lehetőségeket.
b) A távoltartással kapcsolatos szabályok hatálybalépését követően azok érvényesülését feltárázó jellegű elemzésben kell értékelni.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
Határidő: az a) pontra: 2005. június 30.
a b) pontra: 2005. február 28.

2. A védőnői hálózat, az egészségügyi, a szociális, a gyermekvédelmi alap- és szakellátás és a közoktatás szereplőit pályázattal támogatott kísérleti modellek tapasztalatainak felhasználásával fel kell készíteni a családon belüli erőszak észlelésére és más intézményekkel együttműködésben történő kezelésére.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
oktatási miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter
Határidő: 2004. május 15-től

3. Biztosítani kell a már működő lelki segélyvonal szolgáltatások folyamatos működését. Fejleszteni kell a krízisintervenciók szálláshelyeket.

Felelős: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
belügyminiszter
Határidő: folyamatos

4. Ki kell alakítani az ambuláns kríziskezelő központok és speciális menedékházak hálózatát.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

5. Pályázati támogatásokkal fejleszteni kell az orvosi, jogi és pszichológiai áldozatsegítő szolgáltatásokat a családon belüli erőszak áldozatainak védelme érdekében.

Felelős: belügyminiszter

igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

6. A családon belül elkövetett erőszakos cselekmények miatt jogerősen elítéltek és más önként jelentkezők számára pályázati támogatással rehabilitációs programokat és tréningeket kell szervezni.

Felelős: igazságügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. február 1-jétől folyamatos

7. Az Egészség Évtizedének Johan Béla nemzeti népegészségügyi programja keretében pályázattal kell támogatni az alkohol és a kábítószer okozta pszicho-szociális problémák mérséklését célzó módszereket.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
belügyminiszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. január 1-jétől folyamatos

8. A családon belüli erőszak gyermek- és fiatalkorú potenciális áldozatainak körében pályázati forrásokkal erősíteni kell a proaktív programokat. Meg kell szervezni a családon belüli erőszak környezetében nevelkedő és/vagy alkoholistá, kábítószer-függő életmód által veszélyeztetett gyermekek preventív védelmét.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter oktatási miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. június 15-től folyamatos

9. Pályázati források felhasználásával is lehetőséget teremteni a családon belüli erőszak környezetében nevelkedő vagy nevelkedett gyermekek és fiatalok számára sport- és szabadidős tevékenységekre. Fokozott figyelmet kell fordítani az erőszak kultuszának csökkentésére és a konfliktusok erőszakmentes feloldására, különös tekintettel a már gyermekvédelmi gondoskodásban lévőkre.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 1-jétől folyamatos

II/D. Az áldozattá válás megelőzése, áldozat segítés, az áldozat kompenzációja

1. Ki kell alakítani és támogatni kell a helyi bűnözéssel és a helyi biztonsággal kapcsolatos információk és megelőzési eszközök internetes elérhetőségét minden érdeklődő számára.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter

informatikai és hírközlési miniszter

Határidő: 2005. január 10.

2. Az időskorúaknál, az egyedülállóknál, a gyermek- és fiatalkorúaknál, a hajléktalan valamint a fogyatékkal élő személyeknél az áldozattá válás reális kockázatának ismertetését célzó, a bűncselekményekkel kapcsolatos önvédelmi képesség fokozását elősegítő tájékoztató programokat kell szervezni pályázati forrásból. Biztosítani kell a lelki segély- és szociális szolgálat folyamatos működtetését.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. május 10-től folyamatos

3. Pályázatokkal kell támogatni az alkohol és a drog hatása alatt állók áldozattá válásának nagyobb kockázatát tudatosító programok fejlesztését.

Felelős: egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
belügyminiszter
oktatási miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. március 31-től folyamatos

4. Pályázatot kell kiírni komplex megelőzési és áldozatvédelmi programok kidolgozására, illetve a már meglévők továbbfejlesztésére a deprivált/szegregált városi övezetekben, a zárványtelepüléseken és a tanyákon élő veszélyeztetett emberek számára.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

5. Pályázatokkal is fejleszteni kell a hazánkba látogató külföldiek védelmét, biztonságát szolgáló bűnmegelőzési és áldozatvédelmi szolgáltatásokat. Terjeszteni kell a legeredményesebb gyakorlatot.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. március 31-től folyamatos

6. Támogatni kell az iskolán belüli kirekesztés megelőzésével és kezelésével kapcsolatos kutatásokat.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
belügyminiszter
oktatási miniszter

Határidő: 2005. április 15-től folyamatos

7. Pályázatokkal is segíteni kell a közművelődési intézményekben az áldozattá válás megelőzéséről szóló kiadványok terjesztését, és ismeretterjesztő rendezvények szervezését.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

8. Széles körben kell a nyilvánosságot tájékoztatni a kábítószerrel, a kulturális javakkal, illetve a CITES egyezmény (a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 2003. évi XXXII. törvény) hatálya alá tartozó, valamint a hazai természetvédelmi jogszabályok által érintett állat- és növényfajokkal kapcsolatos felderített jogsértésekről.

Felelős: pénzügyminiszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere

Határidő: folyamatos

9. A kulturális javak fokozott védelme érdekében, azok illegális kereskedelmének visszaszorítására egy közös alapítású, országos hatáskörű, megfelelő informatikai háttérrel rendelkező információs irodát kell létrehozni. Létre kell hozni továbbá a lopott műtárgyak, kulturális javak olyan nyilvántartását, amely ezek keresését elősegíti.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
belügyminiszter
pénzügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter

Határidő: 2004. szeptember 30.

10. Kommunikációs tájékoztató programokat kell kezdeményezni az áldozattá válás esélyének csökkentése érdekében, hogy a szállítmányozók, speditőrök eszközeit tudtukon kívül illegálisan ne használhassák fel kábítószer vagy pszichotróp anyagok szállítására. Széles körű felvilágosító munkát kell végezni az államhatárt átlépő utazók körében annak érdekében, hogy tudtukon kívül kábítószer-futárként ne használhassák fel őket.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: azonnal

11. A sértett-orientált rendőri szolgáltatásban - a konkrét nyomozati tapasztalatok alapján - meg kell szervezni az áldozattá válás kockázatának jelzését a veszélyeztetett intézmények (idősek otthonai, gyermekvédelem személyes gondoskodást nyújtó intézményei, iskolák, egészségügyi szolgáltatók), a civil szervezetek, a lakosság veszélyeztetett csoportjai számára.

Felelős: belügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter

Határidő: azonnal

12. El kell érni azt, hogy a bűnelkövető szembesüljön az általa okozott sérelemmel, kárral. Biztosítani kell a bűncselekmények erkölcsi és anyagi kárának enyhítését, a természetbeni jóvátételt, a közösség kiengesztelését. Bővíteni kell a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök (jóvátétel, mediáció, közösség kiengesztelése) bevezetésének feltételeit.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
oktatási miniszter

Határidő: 2005. június 30-tól folyamatos

13. a) A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény alapján értékelni kell a vádemelés elhalasztása gyakorlatát, pontosan meg kell határozni az áldozatvédelmi feladatokat.

b) Ennek érdekében a Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy a vádemelés elhalasztása során szerzett gyakorlati tapasztalatokat az áldozatvédelmi feladatok pontos meghatározása érdekében bocsássa rendelkezésre.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. március 1.

14. A szociális és egészségügyi ellátásban dolgozók számára a továbbképzés integrált részévé kell tenni az áldozattá válás megelőzésével kapcsolatos ismereteket.

Felelős: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter

Határidő: 2005. augusztus 15.

II/E. A bűnisméltés megelőzése

1. A büntetés-végrehajtási intézetekben lévők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében a szabadságvesztés tartama alatt meg kell szervezni az oktatás, a szakképző, az OKJ-s képesítést adó, köztük informatikai szakirányú képzési programokat és a kapcsolódó felnőttképzési szolgáltatásokat. A pártfogó felügyelet alatt álló elítéltek számára is meg kell szervezni az álláskereső tréninget, az önismereti csoportot, a konfliktuskezelő tréninget mint szolgáltatást. A célok elérését pályázati forrásokkal is támogatni kell.

Felelős: igazságügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
oktatási miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
informatikai és hírközlési miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. június 15-től folyamatos

2. A büntetés-végrehajtási intézmények tevékenységében figyelemmel kell lenni a kisebbségi kultúrák sajátosságaira, ehhez pályázattal továbbképzési programokat kell szervezni.

Felelős: igazságügyminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
oktatási miniszter
a pályázat koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2005. március 1-jétől folyamatos

3. Ki kell dolgozni a börtön-egészségügy hatékonyságát fokozó intézkedéseket, biztosítani kell a folyamatos szakmai ellenőrzést.

Felelős: igazságügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
Határidő: 2005. január 1-jétől folyamatos

4. a) El kell érni, hogy a büntetőeljárás és a büntetés végrehajtása során a pártfogó felügyelők gondoskodjanak arról, hogy a terhelt munkanélküli, de munkaképes korú és munkavégzésre alkalmas családtagjai a nyilvántartásba regisztráltassák magukat. Ezt a pártfogó felügyelők az általuk készített környezettanulmányban rögzítsék.

b) Elő kell segíteni azt, hogy a fogva tartottak regisztrált munkanélküli családtagjainak munkaerőpiaci esélyei javuljanak.

c) Biztosítani kell azt, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben lévők gyermekei is részt vegyenek a szabadidős programokban, a nyári táborozásokban.

d) Segíteni kell a javítóintézetből szabadulók integrációját, erősíteni kell a még meglévő családi kapcsolataikat.

A b) és a c) pont megvalósítása érdekében pályázatot kell kiírni.

Felelős: az a) pontra: igazságügyminiszter
a b) pontra: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
a c) pontra: gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
oktatási miniszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
igazságügyminiszter
a d) pontra: egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
igazságügyminiszter
a pályázatok koordinálásáért: igazságügyminiszter

Határidő: 2004. április 15-től folyamatos

5. Elemezni kell a közérdekű munka büntetés-végrehajtási gyakorlatát.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Határidő: 2005. november 1.

6. Vizsgálni kell a rendőri ellenőrzés lehetőségét akkor, ha a pártfogó felügyelet hatálya alatt álló feltételes szabadságra bocsátott elítélt a magatartási szabályokat önhibájából súlyosan megszegi.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter

Határidő: 2004. július 1-jétől folyamatos

7. A Kormány felkéri a legfőbb ügyészt, hogy széles körben segítse elő a bűncselekményre figyelemmel, az elkövető személyiségéhez és életviszonyaihoz igazított magatartási szabályok alkalmazását. A Kormány felkéri az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökét, hogy gondoskodjon a bírák továbbképzésében a magatartási szabályok alkalmazása gyakorlati tapasztalatainak széles körű megismertetéséről. E szakmai munka sikerét tudományos, empirikus ismereteket (például a kábítószer- és alkoholfüggő életmóddal kapcsolatos ismeretek) is tartalmazó elemzésekkel kell elősegíteni.

III.

Jogalkotási feladatok

III/A. Jogsabályalkotási feladatok

1. Ki kell dolgozni a bűnmegelőzésről, valamint az áldozatok védelméről szóló törvények koncepcióját.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. március 31.

2. Meg kell teremteni a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök és a mediáció alkalmazásának törvényi feltételeit.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2005. augusztus 31.

3. A rádiózásról és a televíziózásról szóló új törvény koncepciójának kidolgozásakor figyelemmel kell lenni a bűnmegelőzési, áldozatvédelmi szempontok, alapelvek és célok érvényesítésére.

Felelős: nemzeti kulturális örökség minisztere
igazságügyminiszter

4. A szabálysértésekről szóló új törvény felülvizsgálatakor érvényesíteni kell a bűnmegelőzési, áldozatvédelmi szempontokat, célokat és alapelveket.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter

5. A tulajdonosok védelme és a jogbiztonság megteremtése érdekében végre kell hajtani a lakóingatlanok nyilvántartásának törvényi és szervezeti reformját.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. július 15.

6. Minden évben gondoskodni kell arról, hogy a költségvetési törvény tervezetében az Országos Polgárőr Szövetséget és a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesületet - mint a kormányzat stratégiai partnereit a társadalmi bűnmegelőzésben - megillető támogatási összeg a Belügyminisztérium költségvetési fejezetén belül jelenjen meg.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására:
első alkalommal 2004. augusztus 15. ezt követően évente a költségvetési törvény tervezése során folyamatosan

7. A fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvényt úgy kell módosítani, hogy a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatokról szóló szabályok a szolgálatok számára tegyék lehetővé a civil szervezetekkel történő együttműködést.

Felelős: környezetvédelmi és vízügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. június 15.

8. A vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy- és Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényt

módosítani kell azért, hogy a polgári jogi és a különböző foglalkoztatási jogviszonyok keretében alkalmazott személy- és vagyónörök, magánnyomozók, fegyveres biztonsági örök, természetvédelmi örök, mezőörök, hegyörök, halörök, hivatásos vadászok, továbbá az erdészeti szakszemélyzet tagjainak alkalmazási feltételeit egységesítsék. Elő kell készíteni az átfogó, közös elvekre épülő, szigorúbb erkölcsi (előéleti), illetve képzési, képzettségi és összeférhetlenségi követelményeket támaztó törvényi szabályozást. Egyúttal a Kamara számára biztosítani kell a hatékony jogosítványokat annak érdekében, hogy képes legyen közreműködni a biztonsági vállalkozók által nyújtott szolgáltatások szakmai színvonalának megörzése, illetve fejlesztése érdekében.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a koncepció Kormány elé történő benyújtására: 2004. április 15.

9. A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 26. §-a c) pontját úgy kell módosítani, hogy a közhasznú tevékenységek köre kiegészüljön a bűnmegelőzéssel és az áldozatvédelemmel.

Felelős: igazságügyminiszter
pénzügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. június 15.

10. Meg kell vizsgálni a büntetés-végrehajtásból szabadulókat, valamint a pártfogó felügyelet hatálya alatt álló személyeket foglalkoztató munkaadók támogatásának lehetőségeit.

Felelős: pénzügyminiszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. augusztus 15.

11. A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvényt úgy kell módosítani, hogy abban a társadalmi bűnmegelőzés kedvezményezettként szerepeljen.

Felelős: pénzügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. augusztus 15.

12. Meg kell vizsgálni azt, hogy a közterület-felügyelet hatásköre bővíthető-e a közösségi bűnmegelőzési feladatokkal.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2004. július 1.

13. A Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvényt úgy kell módosítani, hogy a rendészeti feladatok között a bűnmegelőzés is szerepeljen.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2005. augusztus 15.

14. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény figyelembevételével meg kell vizsgálni, hogy a kötelező és önként vállalható közbiztonsági, bűnmegelőzési feladatok minként határozhatók meg a települési önkormányzatok számára.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2005. augusztus 15.

15. Meg kell vizsgálni a lakóhelyek, illetve tartózkodási helyek bejelentésével és nyilvántartásával kapcsolatos gyakorlatot és a közbiztonság fokozása érdekében szükséges szabályozási lehetőségeket.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. augusztus 15.

16. Szabályozni kell a kríziskezelő központok és menedékközpontok feladatait, szerepét, együttműködési kötelezettségét.

Felelős: esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. július 15.

17. Az egyes erőszakos bűncselekmények következtében sérelmet szenvedettek állam általi kárenyhítésének szabályairól szóló 209/2001. (X. 31.) Korm. rendelet személyi hatályát 2004. május 1-jétől valamennyi uniós állampolgárra ki kell terjeszteni. Ezzel összefüggésben módosítani kell a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány alapító okiratát.

Felelős: igazságügyminiszter
belügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. április 7.

18. Az áldozattá válás megelőzése érdekében ki kell dolgozni a pénzügyi szolgáltatási, a kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, továbbá a befektetési szolgáltatási és az árutőzsdei szolgáltatási tevékenység, az értékpapír letéti őrzés, az értékpapír letétkelzés, valamint az elszámolóházi tevékenység végzéséhez szükséges személyi, tárgyi, technikai és biztonsági feltételekről szóló kormányrendeletet.

Felelős: pénzügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. augusztus 15.

19. Az egyes közrendvédelmi bírságokból befolyó pénzüsszegek felhasználásának céljáról és eljárási szabályairól szóló 138/1999. (IX. 1.) Korm. rendeletet úgy kell módosítani, hogy a bírságból befolyó pénzüsszegek a közrend védelme érdekében bűnmegelőzési célra, különösen a Belügyminisztérium rendészeti szervei, elsősorban a rendőrség bűnmegelőzési feladatainak továbbfejlesztésére, a lakosság élet- és vagyónvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezeteknek a közbiztonság javítására irányuló, a rendőrséggel együttműködési megállapodás szerint végzett tevékenységére, az illegális migráció visszaszorítása, kezelése érdekében végzett tevékenység, valamint az érintettek származási országukba való visszatérése elősegítésének támogatására használhatók fel.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. július 1.

20. Az érintett miniszterek - az igazságügyminiszter szövegszerű ajánlása alapján - tegyenek javaslatot a miniszteri státútumok bűnmegelőzési feladatokkal történő kiegészítésére.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

külügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
oktatási miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. április 15.

21. Az érintett miniszterek vizsgálják meg kötelező érvényű, műszaki tartalmú jogszabályok megalkotásának lehetőségét annak érdekében, hogy a bűnmegelőzés szempontjából jelentős technikai eszközök szabványosíthatóak legyenek, valamint azt, hogy a bűnmegelőzés követelményeit érvényesíteni is lehessen.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter

Határidő: 2004. november 1.

22. Az érintett miniszterek gondoskodjanak arról, hogy a rendészeti szervek bűnmegelőzési tevékenysége egészüljön ki a kötelező érvényű, műszaki tartalmú jogszabályok kezdeményezésével, azok előkészítésével és a hatályban lévő normák végrehajtásának hatósági ellenőrzésével, valamint a közbiztonság védelmének szempontjából kiemelkedően fontos eszközök, létesítmények, berendezések üzembe helyezésének, használatbavételének engedélyezésére irányuló eljárásban való szakhatósági közreműködéssel. Meg kell teremteni a szabványosítás, illetve annak a jogi szabályozása érdekében a szignalizáció kötelezettségét.

Felelős: belügyminiszter
gazdasági és közlekedési miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: 2004. november 1.

III/B. Egyéb teendők

1. A hatályos jogszabályokat és kormányhatározatokat a társadalmi bűnmegelőzés szempontjából felül kell vizsgálni. Ennek érdekében a miniszterek a feladat- és hatáskörükbe tartozó területeken társadalmi bűnmegelőzési szempontból tekintsék át a jogszabályokat és kormányhatározatokat és ennek eredményéről tájékoztassák a Kormányt.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
honvédelmi miniszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
oktatási miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: az előterjesztések Kormány elé történő benyújtására: 2005. augusztus 1.

2. Gondoskodni kell arról, hogy a társadalmi bűnmegelőzési szempontok és célok a megalkotásra kerülő jogszabályokban és kormánydöntésekben következetesen és folyamatosan érvényesüljenek.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
honvédelmi miniszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
külügyminiszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
oktatási miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: folyamatos

3. A miniszterek gondoskodjanak arról, hogy az irányításuk alá tartozó szervek tevékenységét érintő irányítási eszközök között, és a belső szabályzatokban a társadalmi bűnmegelőzési szempontok megjelenjenek és működésük során ezek érvényesüljenek.

Felelős: belügyminiszter
egészségügyi, szociális és családpolitikai miniszter
esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter
foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter
gyermek-, ifjúsági és sportminiszter
honvédelmi miniszter
igazságügyminiszter
informatikai és hírközlési miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter
nemzeti kulturális örökség minisztere
oktatási miniszter
pénzügyminiszter

Határidő: folyamatos

4. Gondoskodni kell a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy- és Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényben a rendőrség számára előírt ellenőrzési feladatok következetesebb végrehajtásáról.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: azonnal

5. Előterjesztést kell készíteni a családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakításáról szóló 45/2003. (IV. 16.) OGY határozatban foglalt feladatok végrehajtásáért felelős miniszterek kijelöléséről.

Felelős: Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: azonnal

6. A bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges egyes kormányzati feladatokról szóló 1002/2003. (I. 8.) Korm. határozatot módosítani kell azzal, hogy a külügyminiszter, az esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter, az európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter, a Belügyminisztérium bűnmegelőzésért felelős helyettes államtitkára és egyéb nem kormányzati szervek (önkormányzati szövetségek, civil szervezetek, történelmi egyházak) az Országos Bűnmegelőzési Bizottság állandó tagjai legyenek. Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkárságát az Európai Unió Bűnmegelőzési Hálózata egyik nemzeti kapcsolattartó pontjaként kell kijelölni.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: a javaslat Kormány elé történő benyújtására: 2004. március 31.

7. A 47/2003. (X. 27.) AB határozatban foglaltakra figyelemmel az érintett minisztereknek vizsgálni kell a pártfogó felügyelők és a rendőrség hatékony együttműködésének lehetőségét.

Felelős: belügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: 2004. március 31.

8. A Vám- és Pénzügyőrségről szóló törvény hatálybalépését követően figyelemmel kell kísérni, hogy a gyakorlatban hogyan érvényesülnek a szervezet bűnmegelőzési feladatai.

Felelős: pénzügyminiszter
igazságügyminiszter
Határidő: a törvény hatálybalépését követő év március 31.

9. Meg kell szigorítani a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatokról szóló 1997. évi CLIX. törvényben előírt, a fegyveres biztonsági őrség felügyeletét célzó belügyi és rendőri feladatokat.

Felelős: belügyminiszter
Határidő: 2004. december 31.

10. Pályázatot kell kiírni annak érdekében, hogy a felsőoktatási intézmények tantárgyai között a társadalmi bűnmegelőzés és az erőszakmentes konfliktuskezelő technikák oktatása szerepeljen.

Felelős: igazságügyminiszter
Határidő: 2005. október 15.

11. Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben, a szakképző OKJ-s képzést nyújtó programokban, és felnőttképzési szolgáltatásokban biztosítani kell az önismereti-, a konfliktuskezelő és az álláskereső tréningeket.

Felelős: foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter
igazságügyminiszter
Határidő: folyamatos

12. Hatásvizsgálatot kell készíteni a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 22. §-ának gyakorlati alkalmazásáról.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: a Kormány tájékoztatása a vizsgálatról: 2005. december 15.

IV.

Záró rendelkezések

Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba; ezzel egyidejűleg

- a kábítószer-probléma visszaszorításáról szóló nemzeti stratégiai program rövid és középtávú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1036/2002. (IV. 12.) Korm. határozat 17. pontja,
- a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges egyes kormányzati feladatokról szóló 1002/2003. (I. 8.) Korm. határozat 1. pontja és melléklete

a hatályát veszti.